

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sara Dimnik

Prenašanje vzorcev discipliniranja ter kaznovanja otrok iz
generacije v generacijo

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sara Dimnik

Prenašanje vzorcev discipliniranja ter kaznovanja otrok iz
generacije v generacijo

Diplomsko delo

Mentorica: Doc. dr. Liljana Rihter

Ljubljana, 2017

POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE

NASLOV: Prenašanje vzorcev discipliniranja ter kaznovanja otrok iz generacije v generacijo

POVZETEK DIPLOMSKEGA DELA

V diplomskem delu ugotavljam, ali obstaja kakšna povezava med oblikami discipliniranja ter kaznovanja otrok, ki smo jih bili deležni v svojem otroštvu, in načini, ki jih uporabljamo pri vzgoji lastnih otrok. Osredotočam se na subjektivni odnos ljudi do prejetih kazni v otroštvu ter iščem povezave med po mnenju staršev najučinkovitejšimi načini discipliniranja ter kaznovanja otrok in njihovo dejansko uporabo pri vzgoji. V teoretičnem delu predstavim vlogo družine ter vzgojne stile, ki jih uporabljajo starši pri vzgoji otrok. Ker je del vzgoje tudi discipliniranje in kaznovanje, sem s pomočjo literature poskušala najti možne načine, ki jih pri vzgoji uporabljajo starši, obenem pa ugotoviti, kje je meja med kaznovanjem oz. kaznovalnimi načini discipliniranja ter nasiljem staršev nad otroki v družini. Skozi teorije nasilja v družini sem poskušala spoznati možne razloge za pojavljanje takšnega načina ravnanja. Na koncu predstavim še vlogo socialnega dela pri delu z družino in pri obravnavi nasilja v družini. S pomočjo kvalitativne raziskave z nestandardiziranim intervjujem, opravljenim na neslučajnostnem vzorcu, ugotavljam, da se kaže povezava med izkušnjami, pridobljenimi skozi vzgojo v otroštvu, in uporabo enakih načinov vzgoje pri vzgoji lastnih otrok oz. da določeni načini kaznovanja in discipliniranja v otroštvu povečujejo verjetnost za uporabo enakih načinov pri vzgoji lastnih otrok. Moj vzorec je obsegal pet slovenskih družin, v vsaki pa sem opravila intervju z dvema članoma različnih generacij. Ugotovila sem tudi, da se pojavljajo razlike v načinih kaznovanja, ki so jih bile deležne različne generacije, čeprav je še vedno najpogostejše uporabljena kazen v vseh treh generacijah fizična kazen, zaradi česar bi bilo po mojem mnenju potrebno splošno javnost bolj ozavestiti o otrokovih pravicah in posledicah, ki jih za seboj puščajo določene oblike kaznovanja. Spoznala sem, da se mnenje glede prejete kazni v otroštvu v primerjavi z mnenjem v odraslosti razlikuje ter da le nekateri starši tudi dejansko uporabljajo načine discipliniranja, za katere menijo, da so najučinkovitejši.

KLJUČNE BESEDE: vzgoja, kaznovanje, discipliniranje, medgeneracijski prenos, nasilje v družini, socialno delo z družino.

TITLE: Transmission of discipline and punishment patterns for children from generation to generation

GRADUATION THESIS ABSTRACT

In my diploma thesis I have tried to establish whether or not there is a correlation between the forms of disciplining and punishment we were subject to as children and the forms we then use on our own children. The stress is put on people's subjective attitude towards punishments received in their childhood. From this standpoint I attempted to find possible correlations between what are, in the parents' opinion, the most effective disciplining measures and their applications during a child's upbringing. In the theoretical section of the thesis the role of the family and of parental upbringing style is presented. Since discipline and punishment present a portion of upbringing as well, I attempted to find possible solutions which parents tend to include in their upbringing styles. I have then tried to determine wherein lies the line between punishment / punishment styles and child abuse. From there I attempted to find possible reasons for the occurrence of such behaviour through the study of domestic violence theories. In the last portion I introduced the role that social work plays when dealing with a family where domestic violence is present. With the help of a qualitative study, using a non-standardized interview made from a non-randomized sample, I concluded that there is indeed a correlation between prior experience gained through one's own upbringing and the use of these same methods when later raising your own children. Or, to be precise, that certain manners of disciplining and ways of punishment increase the probability of their usage when it comes to raising your own children. The sample used took into account five Slovene families. In each of them I conducted an interview with two of its members, each coming from a different generation. I have also established that there are differences in the types of received punishment throughout the generations, although the most commonly used way of punishment in all three generations is still the use of physical force. Because of this I believe that the general public should be thoroughly informed about children's rights and the consequences of certain forms of punishment. I have learned that one's idea of a received punishment during their childhood differs from the opinion that is later formed in adulthood and that only a few of the parents apply those types of disciplining for which they are confident are the most efficient.

KEYWORDS: upbringing, punishment, disciplining, intergenerational transfer, domestic violence, social work with families.

Vsebina

1.	Uvod.....	1
1.1.	Družina.....	1
1.1.1.	Definiranje družine.....	1
1.1.2.	Funkcija in vloga družine.....	3
1.1.3.	Samodefiniranje družine v socialnem delu z družino.....	5
1.2.	Vzgoja otrok.....	5
1.2.1.	Vzgojni stili.....	6
1.3.	Kaznovanje in discipliniranje otrok.....	8
1.3.1.	Discipliniranje.....	8
1.3.2.	Kaznovanje.....	9
1.3.3.	Nasilje, discipliniranje ali kaznovanje.....	10
1.3.4.	Prenašanje načinov kaznovanja in discipliniranja iz generacije v generacijo.....	13
1.4.	Nasilje v družini.....	14
1.4.1.	Teorije nasilja.....	17
1.5.	Trpinčenje in zanemarjanje otrok.....	21
1.6.	Posledice izpostavljenosti otrok in mladostnikov nasilju v družini.....	22
1.7.	Socialno delo z družino.....	24
1.7.1.	Dve ravni, dva tira ali zunanje in notranje naloge.....	27
1.7.2.	Socialno delo in obravnava nasilja.....	28
2.	Problem.....	30
2.1.	Raziskovalna vprašanja.....	30
3.	Metodologija.....	32
3.1.	Vrsta raziskave.....	32
3.2.	Teme.....	32
3.3.	Merski instrument ali viri podatkov.....	32
3.4.	Opredelitev enot raziskovanja – populacija in vzorec.....	32
3.5.	Opis zbiranja podatkov oz. empiričnega gradiva.....	33
3.6.	Analiza podatkov.....	34

4.	Rezultati	36
5.	Razprava.....	41
5.1.	Težave pri izvedbi raziskave	46
6.	Sklepi.....	48
7.	Predlogi	50
8.	Uporabljena literatura.....	51
9.	Priloge	56
	Priloga A : Vodilo pri nestandardiziranem intervjuju	56
	Priloga B: Intervju A1	56
	Priloga C: Intervju A2	58
	Priloga D: Intervju B1	59
	Priloga E: Intervju B2.....	60
	Priloga F: Intervju C1.....	62
	Priloga G: Intervju C2	63
	Priloga H: Intervju D1	64
	Priloga I: Intervju D2	66
	Priloga J: Intervju E1.....	67
	Priloga K: Intervju E2	68
	Priloga L: Odprto kodiranje	70
	Priloga M: Osno kodiranje	101
	Priloga N: Odnosno kodiranje	117

KAZALO TABEL

Tabela 9.1.: Odprto kodiranje.....	70
Tabela 9.2.: Osno kodiranje.....	101

KAZALO SHEM

Shema 9.1.: Prejete kazni v otroštvu	117
Shema 9.2.: Oblike discipliniranja v otroštvu	118
Shema 9.3.: Uporaba (po njihovem mnenju) najučinkovitejših načinov kaznovanja otrok.....	119
Shema 9.4.: Uporaba (po njihovem mnenju) najučinkovitejših načinov discipliniranja otrok ...	120

1. Uvod

1.1. Družina

1.1.1. Definiranje družine

Z besedo družina avtorji poimenujejo več različnih oblik življenjskih skupnosti. Beseda družina lahko poimenuje skupnost, v kateri se posameznik rodi, t. i. družina orientacije, ali pa skupnost, ki se vzpostavi na podlagi skupnega življenja z neko osebo oziroma s sklenitvijo zakonske zveze med dvema posameznikoma, čemur rečemo družina prokreacije. Najbolj poznana med njimi je nuklearna družina, ki jo sestavljata starša ter njuni otroci, poleg te pa avtorji omenjajo tudi razširjeno družino (kamor poleg zakoncev z otroki uvrščamo tudi babice, dedke, sestrice, strice itd.), zvezo med dvema osebama istega spola oz. zvezo istospolnih partnerjev, družino samohranilcev in dopolnjeno družino (skupnost enega starša in njegovih otrok z novim partnerjem ter njegovimi potomci ali z njunim skupnim otrokom). Med oblike družin avtorji uvrščajo tudi družino, ki jo sestavlja samska oseba (Filipčič 2002: 21–22).

Ule (2003) pravi, da je družino vedno težje definirati. Razlog za to se skriva v dogodkih, ki povzročajo spreminjanje družinskih odnosov. Po njenem mnenju sem spada predvsem manjšanje pomena tradicije, kar vpliva na večjo enakopravnost družinskih članov, spremenjena razmerja moči med moškimi in ženskami, odnos med starši in otroki, ki temelji na zaupanju, spremenjena stališča žensk do samih sebe ter njihova ekonomska neodvisnost, premik od zakona kot institucije k zakonu kot odnosu in posledično tudi večja svoboda ter izbira (Ule 2003: 50–51).

Različni avtorji in raziskovalci pri svojem delu uporabljajo različne koncepte definiranja družine, ki jih lahko razdelimo v štiri skupine (Cheal 1999: 61–66):

- koncept specifikacije. Glede na ta koncept je pojem 'družine' kulturno univerzalen, torej naj bi vse družbe imele glede družine tudi enaka pričakovanja. To prepričanje v sodobnih družbah že kar nekaj časa upada. Vseeno 'normalna družina' ostaja kulturni model za mnoge. Kljub temu se mnogi sociologi pri svojem raziskovanju ne omejijo na tako ozko definicijo, zaradi česar so se razvili še drugačni koncepti in pristopi.
- koncept opustitve. Zagovarja popolno opustitev pojma 'družine' za vse teoretsko pomembne namene in zamenjavo tega termina z drugimi, ki so manj konkretni, manjkrat uporabljeni v vsakdanjih pogovorih in manj kulturno specifični. Pri tem priporočajo uporabo termina, kot je na primer 'primarni' ali 'bližnji odnosi'.

- koncept premestitve. Postpozitivistični teoretiki so zelo občutljivi na mnoge pomene družinskega življenja, ki izvirajo iz različnih socialnih kontekstov. Pravijo, da je koncept 'družine' najprej del vsakodnevnega znanja o družbenem svetu, to znanje pa uporabijo kot objekt preučevanja v družboslovju. Tudi nestrokovni pogledi so tu upoštevani kot en izmed subjektivnih delov sociologije. Obstajata dva različna tokova. Prvi tok je primarno kognitiven, ki družino poimenuje kot sistem moralnih prepričanj in mentalni konstrukt, ki je posledica ideologije družine. Drugi tok se osredotoča na jezik ter izraze, ki jih ljudje uporabljajo v medsebojni komunikaciji. Ta tok je diskurziven. Pravijo, da ne obstaja vsestranska in splošna oblika družine, pač pa gre za izraz, ki ga uporabljajo laiki za poimenovanje vezi, ki se vzpostavijo med ljudmi in ustvarjajo dlje časa trajajoče intimne odnose.

- koncept širitve. Strukturni sociologi se trudijo oblikovati koncepte družinskega življenja, ki bi jim omogočili uporabo teorij za različne pojave. Predlagajo razširitev definicije »družine«, pri čemer naj bi obstajala ena primarna oblika in vsaj ena njena transformacija, npr. nuklearna družina in po razvezi »binuklearni družinski sistem«.

Floyd, Mikkelson in Judd (2006) prikazujejo tri različne pristope k definiranju družine, ki jih poimenujejo *leče*. Pravijo, da vsaka izmed teh leč poudarja določen vidik družinske izkušnje, ostale pa pušča v ozadju. Ti pristopi torej niso medsebojno izključujoči, pač pa se dopolnjujejo, zato bi po njihovem mnenju raziskovalci pri svojem delu morali upoštevati značilnosti in prednosti vseh treh.

- *Leča vloge*

Ta perspektiva definira družinske odnose s pomočjo fokusiranja na čustvene odnose in načine interakcij med družinskimi člani. S pogledom čez lečo vloge so odnosi »družinski« toliko, kolikor se člani čutijo in izražajo kot družina. Pri tej leči so pomembni odnosi, ki temeljijo na čustvih ter medsebojnem delovanju in ne na kriterijih, kot so zakonske ali krvne povezave. To pomeni, da je lahko kot družinski odnos poimenovana tudi vez med katerimikoli posamezniki, ki sami sebe doživljajo kot družino. Po drugi strani pa s te perspektive celo genetsko ali zakonsko določeni odnosi, ki običajno veljajo za družinske, niso nujno družinski, kadar je odsotna čustvena povezanost med člani (Floyd *et al.* 2006: 26–29).

- *Družbeno legalna leča*

Ta leča oblikuje družinske odnose na podlagi družbenega vedenja, ki se kaže v uresničevanju zakonov in pravil. Glede na ta pristop so družinski odnosi tisti, ki temeljijo

na legalnem priznanju družinskega statusa, torej, če niso uradno priznani z zakonom, niso družinski. Najbolj znana med njimi je zakonska zveza. Največja prednost tega pristopa je, da zagotavlja objektivni kriterij za določanje družinskih odnosov, ki mnogim raziskovalcem olajša njihovo delo (Floyd *et al.* 2006: 29–33).

- Biogenetska leča

Glavni fokus te leče je na reprodukciji, torej kot družinske določa odnose, ki temeljijo na reprodukciji ter genetiki. Najpomembnejši prednosti tega pristopa sta enostavnost in objektivnost. Ta koncept določa največjo konsistentnost glede različne kulture in časovnega obdobja, saj se reproduktivni potencial in genetski material ne spreminjata tako pogosto kot na primer zakoni (Floyd *et al.* 2006: 33–36).

Obstaja ogromno različnih oblik družinskega življenja, zato je težko določiti definicijo družine, ki bi lahko zajela vso to raznolikost. Ko raziskovalci določajo definicijo družine, se osredotočajo na različne značilnosti in lastnosti družine ter njenih članov. Filipčič (2002: 227) pa je mnenja, da je pri iskanju definicije najpomembnejše, da se osredotočimo na funkcijo, ki naj bi jo imela družina.

1.1.2. Funkcija in vloga družine

Družina ima več različnih funkcij, ki se vežejo na njene člane. Funkcije, ki se vežejo na odrasle osebe v družini, so zadovoljevanje spolnih potreb in reprodukcijska funkcija, ki se udejanja z rojstvom otrok. Odrasli v družini so zadolženi za socializacijo svojih potomcev, kar se kaže skozi prenos vrednostnega sistema s staršev na otroke. Družina je pomembna tudi za zagotavljanje občutka varnosti in zadovoljevanja čustvenih potreb, tako otrok kot odraslih in s tem zagotavljanje osebnostne stabilnosti njenih članov. Poleg teh je pomembna tudi ekonomska funkcija družine, ki se udejanja skozi proizvodnjo in potrošnjo (Filipčič 2002: 17).

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008) pravi, da otrok v družini in od svojih staršev potrebuje dobre izkušnje, saj skozi njih razvije občutek lastne vrednosti in pozitivno samovrednotenje. Omenja tudi koncept pravice otroka do resničnosti E. von Braunmuhla (1979), ki jo ne uvršča pod funkcijo ali vlogo družine, pač pa med temeljne psihološke pravice otroka, ki jo morajo zagotavljati starši. To zagotovijo s tem, da priznavajo otrokova čustva in misli ter mu s tem pokažejo, da se ga vidi in sliši (Čačinovič Vogrinčič 2008: 45–46).

Tudi otroci imajo, tako kot odrasli, temeljne psihosocialne potrebe, ki morajo biti zadovoljene. To so potreba po samostojnosti, avtonomiji in neodvisnosti ter s tem povezana potreba po tem, da bi zmogel in znal skrbeti tako zase kot za druge, poleg teh pa še potrebe po povezanosti, bližini, ljubezni in prijateljstvu, ki bi jih morala zagotavljati in razvijati prav družina (Čačinovič Vogrinčič 2008: 46).

Mednje Čačinovič Vogrinčič (2008: 46) dodaja še sposobnost za ljubezen (L'Abate 1994), konflikt (Mertens 1974) in pogajanje (L'Abate 1994).

Čačinovič Vogrinčič (2008) pravi, da sposobnost za ljubezen pomeni, da se moramo ljubezen naučiti prepoznati, se naučiti tudi, kako z njo ravnati, kako jo deliti z drugimi, kako pomagati in kako sočustvovati (Čačinovič Vogrinčič 2008: 47).

Sposobnost za pogajanje po mnenju Čačinovič Vogrinčič (2008) ustvarja ravnotežje med avtonomijo in povezanostjo. Pogajanje v družini pomeni, da lahko vsak član pove, kaj si želi, prisluhne željam drugega in šele potem sledi raziskovanje in odločanje, kjer se upošteva mnenje vsakega. V družini bi se tako morali pogajati o večini stvari, na primer o delitvi dela in nalogah vsakega posameznika, nikoli pa se ne pogajamo o čustvih (Čačinovič Vogrinčič 2008: 47).

Sposobnost za konflikt je po Mertensu (1974) sposobnost, ki se je naučimo in pridobimo v družini. Ta posamezniku omogoča, da zazna in prepozna konflikt ter se z njim sooči. To lahko stori na dva načina: ali konflikt začne reševati ali pa se nauči z njim živeti (Mertens 1974).

Država prevzema vedno več funkcij, ki naj bi jih zagotavljala družina, večinoma na področju skrbi za posameznike, na primer preko zdravstvenega in šolskega varstva ter pokojninskega sistema. Te funkcije lahko prevzema v celoti ali le delno (Filipčič 2002: 277).

Kljub temu je primarna socializacija otrok še vedno temeljna funkcija družine, poleg nje pa tudi zagotavljanje čustvenih potreb njenih članov, ki ravno s tem razlogom vstopajo v takšno skupnost. Te potrebe so npr. potreba po intimnosti, zaupanju in varnosti (Filipčič 2002).

Filipčič (2002) daje poudarek na prostovoljnosti oblikovanja različnih oblik družine, ki pa zajema le odrasle člane družine, saj otroci niso prostovoljni člani družine, kar se kaže v skoraj nemogočih možnostih izstopa (Filipčič 2002: 26–27).

Filipčič (2002: 26–27) sklene, da je edini element, ki določa in pogojuje "družinskost" v vseh oblikah družin, močna čustvena vez med družinskimi člani.

1.1.3. Samodefiniranje družine v socialnem delu z družino

Shriver (2001) govori o konceptu »družinskosti«. Pravi, da pojem opisuje funkcije, ki jih družini pripisuje družba. Med te funkcije spadajo na primer vzgoja otrok, intimnost in varnost, pri tem pa upošteva tudi dejavnike, kot so kultura, spol in spolna usmerjenost, starost, dohodek, itd. (Shriver 2001: 317).

Klein in White (1996) naštevata ključne značilnosti, po katerih se družina razlikuje od drugih družbenih skupin. Mednje uvrščata:

- družinsko medgeneracijskost,
- značilnost družine kot dlje časa trajajoče skupnosti (v primerjavi z drugimi družbenimi skupinami),
- družino združujejo tako biološke kot zakonske vezi,
- posameznike njihove biološke in zakonske vezi povezujejo tudi v širšo sorodstveno socialno mrežo (Klein, White: 1996: 20–23).

Čačinovič Vogrinčič (2006) in Mešl (2008) menita, da mora socialni delavec skupaj z družino oziroma njenimi člani raziskovati, kakšna je njihova definicija družine in kakšno pomoč pravzaprav potrebujejo. Zato morajo definicije socialnega delavca glede tega, kaj je družina, ostati prilagodljive in fleksibilne. Pri tem pa odstopamo od vrednotenja, katera je 'prava' ali celo katera je 'zdrava' oblika družine.

1.2. Vzgoja otrok

Glavni namen in cilj vzgoje je naučiti otroka, kako samostojno preživeti v družbi. To starši dosežejo s prenosom raznih spretnosti, ki omogočajo preživetje ter s tem, da poskrbijo, da otrok sprejme in upošteva pravila in norme, ki veljajo v družbi, v kateri otrok živi (Rutar 2007: 162).

Skozi vzgojo se razvija osebnost. Ta razvoj poteka tako na čustveni in kognitivni, kot tudi na vrednotni ravni. Na razvoj vplivajo individualni in družbeni dejavniki, ki se odražajo na posameznikovem vedenju in na njegovem vrednostnem sistemu. Kakšna bo osebnost posameznika oziroma kako se bo ta razvila, pa je med drugim odvisno tudi od vzgojnih stilov oziroma pristopov, ki jih je deležen že od zgodnjega otroštva (Škoda 2015: 226).

1.2.1. Vzgojni stili

Vzgojni stil je odnos med staršem in otrokom. Vzgoja preko vzgojnih stilov poteka s pomočjo raznih metod in postopkov, s katerimi želimo oblikovati posameznika z lastnostmi, ki ustrezajo družbi in času, v katerem živimo. Kateri vzgojni stil bo uporabil starš za vzgojo otroka, je odvisno od mnogo dejavnikov, na primer: stališč starša, izbire določenega načina kaznovanja in discipliniranja, razumevanja otroka, njegovih posebnosti, narave itd. (Šebart 1990).

Pregled literature s področja vzgojnih stilov kaže tako na podobnosti kot na razlike glede mnenj različnih avtorjev. Avtorji omenjajo tri različne paradigme oziroma tri vrste različnih vzgojnih pristopov oz. stilov, ki pa jih posamezniki različno poimenujejo. V grobem bi jih lahko razdelili v avtoritarni, dogovorni in permisivni vzgojni stil.

- AVTORITARNI VZGOJNI STIL

Kot sem že omenila, tudi za ta pristop različni avtorji uporabljajo različna poimenovanja, na primer represivna vzgoja oz. vzgoja z ustrahovanjem (Ščuka 2012, Škoda 2015), kulturno-transmisijski model moralne vzgoje (Kroflič 1997), avtoritarni (Peček Čuk, Lesar 2009, Musek 1999), avtorski (Dinkmeyer, McKay 1996), ukazovalni pristop (Poštrak 2015) itd. Kljub različnim poimenovanjem pa omenjajo podobne značilnosti.

Glede značilnosti komunikacije avtorji (Poštrak 2015, Peček Čuk, Lesar 2009) menijo, da je ta večinoma enosmerna, torej brez pogovorov in dogovorov. Vloge so v tem odnosu vsiljene (Poštrak 2015), otrok tako zavzema pasiven ter odvisen položaj in ni upravičen do lastne kritične presoje (Kroflič 1997, Musek 1999). Zaradi svojega pasivnega položaja mladostnik nima možnosti odločanja, posledično pa tudi odgovornost ni na njegovi strani, pač pa na strani starša (Poštrak 2015). Starš prevzame nadrejeno in ključno vlogo (Ščuka 2012, Musek 1999), ki temelji na moči (Poštrak 2015).

Po mnenju Peček Čuk in Lesar (2009: 135) je glavna naloga takšne vzgoje prenos moralnih pravil, norm in načinov vedenja. To starši dosežejo z zahtevami, pravili, strogostjo, nadzorom in pritiskom (Škoda 2015, Kroflič 1997, Peček Čuk, Lesar 2009).

Škoda (2015) pravi, da so pri tem vzgojnem stilu poudarjena predvsem negativna vzgojna sredstva, kot so na primer kazni, prepovedi in omejitve. Poleg teh posamezni avtorji omenjajo tudi metodo ukinjanja privilegijev, telesno kazen, ukazovanje, grožnje, kritiziranje in obtoževanje (Dinkmeyer, McKay 1996). Poštrak (2015) ter Peček Čuk in

Lesar (2009) poleg negativnih vzgojnih sredstev pri tem vzgojnem stilu omenjata tudi nagrajevanje in pohvale, saj naj bi bilo tudi s tem mogoče doseči želeno vedenje, ki ga zahteva starš.

Takšen način vzgoje velja za etično spornega, saj krši temeljne otrokove pravice (Kroflič 1997, Dinkmeyer, McKay 1996).

- PERMISIVNI VZGOJNI STIL

Ta pristop večina avtorjev poimenuje permissivni pristop oz. vzgoja s popuščanjem (Ščuka 2012, Škoda 2015, Dinkmeyer, McKay 1996, Musek 1999, Kroflič 1997), nekateri posamezniki pa ga imenujejo tudi vsedopuščajoči pristop (Poštrak 2015).

Permissivni pristop je nasprotje avtoritarnega vzgojnega stila, saj se tu otroku dopušča vse (Škoda 2015). Dinkmeyer in McKay (1996: 43) menita, da pri tem načinu vzgoje starš ne spoštuje sebe in svojih pravic, pač pa služi otroku in mu pusti, da počne, kar želi in celo opravičuje otrokove napake. Za permissivni pristop naj bi bil značilen enakovreden odnos med staršem in otrokom, ki mnogokrat preraste v enakopravnost (Ščuka 2012: 215). Vloge so po mnenju Poštraka (2015) nejasne, po mnenju Muska (1999) pa ima ključno vlogo v tem odnosu otrok oz. mladostnik. Avtoriteta pri tem vzgojnem stilu je prikrita (Kroflič 1997) in odsotna (Poštrak 2015). Glede ukrepov so mnenja avtorjev različna. Kroflič (1997) na primer meni, da uporaba prisil, pravil in kazni pri tem pristopu ni potrebna, saj naj bi bil po prepričanju staršev otrok zmožen sam uravnavati svoje vedenje. Po mnenju Poštraka (2015) pa naj otrok pri tem vzgojnem stilu sploh ne bi vedel, kaj se bo zgodilo, če bo kršil pravila in dogovore. Po mnenju Škode (2015) naj bi permissivna vzgoja temeljila na pozitivnih ukrepih.

Avtorji navajajo kar nekaj posledic takšnega načina vzgoje. Po mnenju Muska (1999: 54) je identiteta otroka zmedena, primanjkovalo pa naj bi mu tudi vztrajnosti in samodiscipline. Ščuka (2012: 215) pravi, da naj bi otrok pri takšni vzgoji začel starše obvladovati in biti pretirano zahteven, obenem pa ostaja na njih še vedno "vezan" z neko nevidno vezjo. Kroflič (1997) pravi, da naj bi otrok skozi takšen način vzgoje pridobil narcistično strukturo osebnosti ter bil odvisen od potrditev iz svoje okolice.

- DOGOVORNI STIL VZGOJE

O avtoritativnem stilu vzgoje govorita Peček Čuk in Lesar (2009), Musek (1999) govori o avtonomnem pristopu, Dinkmeyer in McKay (1996) o demokratičnem, Ščuka (2012) o

vzgoji s samoobvladovanjem oziroma frustracijski vzgoji, Poštrak (2015) pa o dogovornem načinu dela z mladostniki.

Poštrak (2015) meni, da je nujno, da ima starš določeno avtoriteto ter da v mladostnikovem življenju igra vlogo spoštljivega in odgovornega zaveznika, pri čemer uporablja spoštljivo komunikacijo s pomočjo jezika sprejemanja. Pri tem pristopu je pomembno sodelovanje z otrokom pri odločanju o vsem, kar ga zadeva (Peček Čuk, Lesar 2009, Dinkmeyer, McKay 1996). S tem načinom vzgoje se krepí otrokovo samospoštovanje, samozaupanje, samodisciplina, ustvarjalnost in občutek za druge (Musek 1999: 54). Glede ukrepov Poštrak (2015) pravi, da jih je pomembno določiti skupaj z otrokom. S pomočjo ukrepov otrok prevzema odgovornost za svoje ravnanje (Poštrak 2015, Ščuka 2012, Musek 1999, Dinkmeyer, McKay 1996).

1.3. Kaznovanje in discipliniranje otrok

Poljak (2009) ugotavlja, da si strokovnjaki glede definicije discipliniranja in kaznovanja v otroštvu ter pri določanju razlike med njima niso enotni. Pravi, da bi na podlagi definicij, ki jih ponuja *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2008), lahko postavili časovno mejo med tema dvema pojmom. Discipliniranje bi tako pomenilo nekakšno predhodno delovanje, s katerim dosežemo podrejanje posameznika nekim pravilom, kaznovanje v družini pa posledico kršenja teh pravil (Poljak 2009: 93). Sam meni, da pri vzgoji otrok takšne meje ne moremo vedno jasno določiti (Poljak 2009: 95).

Nekoč se je discipliniranje in kaznovanje enačilo, zdaj pa vedno več raziskovalcev kaznovanje opredeljuje kot enega izmed načinov discipliniranja (Straus, Fauchier 2007).

1.3.1. Discipliniranje

Discipliniranje je del vzgoje, pri čemer se otrok nauči sklepanja dogovorov in odgovornosti za lastna dejanja (*Discipliniranje: postoji li razlika između discipliniranja i kažnjavanja?* 2007).

Namen discipliniranja je učenje samokontrole in sprejemljivega vedenja. Straus in Fauchier (2007) menita, da gre pri discipliniranju tako za preventivno kot korektivno delovanje, s katerim poskušajo starši uravnavati vedenje otroka. Discipliniranje se udejanja z ukrepi, ki so lahko kaznovalni ali nekaznovalni. Mednje prištevata: nagrajevanje, preusmeritev pozornosti, pojasnjevanje, spregledanje neustreznega vedenja, nadzorovanje, odvzem privilegijev, telesno kazen, kazenske zadolžitve itd. (Straus, Fauchier 2007).

Pantley (2002) našteva drugačne metode discipliniranja, saj mednje uvršča:

- pravila, ki pomenijo doslednost, zaradi katere otroci natanko vedo, kaj se od njih pričakuje. Če vedo, kaj se od njih pričakuje, obstaja večja verjetnost, da bodo to tudi upoštevali.
- odmor, katerega namen je nezaželeno vedenje prekiniti prostorsko, časovno in mirno. Staršem omogoči, da prevzamejo nadzor nad položajem, obenem pa z odmorom otroku in sebi omogočimo pomiritev, obvladanje jeze in prevzem nadzora nad čustvi in vedenjem.
- naravne posledice. To je način izkustvenega učenja na neposreden način. Na primer otroka, ki ne obleče rokavic, bo zeblo v roke.
- logične posledice. V primeru, da bi bile naravne posledice prenevarne, uvedemo logične posledice. Pri tem je pomembno, da otrok jasno vidi povezavo med vedenjem in posledico svojega vedenja.
- namerno nepozornost. Pantley (2002) pravi, da nič ni narobe s tem, če si kdaj pa kdaj starši dovolijo biti nedosledni (Pantley 2002: 83–97).

Med metode discipliniranja uvrščamo tudi pozitivno discipliniranje, to pomeni poudariti tisto, kar je v otrokovem vedenju dobrega in osredotočanje na otrokovo lepo vedenje. Pozitivno discipliniranje naj bi bilo bolj učinkovito kot osredotočenje na kaznovanje. Vseeno pa mora tudi pozitivno discipliniranje vsebovati pravila in omejitve, ki jih je mogoče razložiti. Ta pripomorejo k otrokovemu občutku varnosti ter k zavedanju, kaj se od njega pričakuje (Mackonochie 2006: 42).

Na kakšen način bodo starši disciplinirali svoje otroke je odvisno od več dejavnikov in ti so: značilnosti otroka, starša, družine in situacije (Poljak 2009: 96).

Kaznovalne načine discipliniranja naj bi pogostejše uporabljali starši, ki so pod stresom, deležni konflikta v partnerski zvezi ali zakonu, imajo občutek neučinkovitosti ter se impulzivno odzivajo na vedenje otrok (Poljak 2009: 93).

1.3.2. Kaznovanje

Kazen je le ena od možnosti, ki jih imajo starši na voljo pri vzgajanju. Pomembno pa je, da je kazen primerna, saj v nasprotnem primeru ni vzgojna (Rutar 2007: 162).

Kazen naj bi spremenila neustrezno vedenje in otroka naučila sprejemanja boljših odločitev (Severe 2000: 120).

Otroka starši najpogosteje kaznujejo takrat, ko so pod stresom, jezni, utrujeni ali pa kadar izgubijo nadzor nad otrokom zaradi otrokove neposlušnosti in nespoštovanja. Na kaznovanje otrok ima pogosto večji vpliv telesno in duševno stanje starša kot pa povod za kaznovanje na strani otroka (npr. nespoštovanje in neposlušnost) (Plevnik Vodusek 2007: 181).

Poleg teh Woodward in Fergusson (2002: 213) med dejavnike za uporabo fizičnega kaznovanja naštevata tudi zgodnje materinstvo, nasilje med staršema in nestabilnost v družini.

Poljak (2009: 96) pa dodaja še vedenjsko problematičnost otrok in povečano možnost za fizično kaznovanje, če so bili starši tudi sami v svojem otroštvu deležni takšnega načina kaznovanja.

Milivojević in drugi (2008) delijo kazni na simbolične in konkretne. Primer simbolične kazni je kritika vedenja, s katero jasno povemo, kaj je dovoljeno in kaj ne ter kako bi želeli, da se otrok vede. Najbolj primerni obliki konkretne kazni sta po mnenju Milivojevića in ostalih (2008: 57–58) odvzem ugodnosti in neprijetna, a koristna zadolžitev.

Cowley (2007: 131–133) deli kazni na: neodobravanje, vpitje, izločitev otroka oz. odvzem, izguba privilegija ter kotiček za »poredneže«.

Peček Čuk in Lesar (2009: 62–63) med verbalne kazni uvrščata graje, grožnje, posmehovanje, zaničevanje ter molk.

Med fizično kaznovanje uvrščamo vsako obliko kaznovanja, pri katerem starš uporablja svojo fizično premoč z namenom povzročanja bolečine in trpljenja otroku, ki si ga je le-ta 'prislužil' s svojim, za starša nedopustnim, vedenjem. V to obliko kaznovanja prištevamo: udarce z deli telesa ali z uporabo predmetov, vlečenje za ušesa in lase, metanje predmetov v otroka, omejevanje telesnega gibanja otroka itd. (Svet Evrope 2005, v Peček Čuk, Lesar 2009: 65).

Peček Čuk in Lesar (2009: 63–65) poleg verbalne in fizične kazni naštevata še druge oblike kaznovanja, kot so: odtegotanje ljubezni in pozornosti, obremenilne kazni, odtegotanje materialnih dobrin oz. privilegijev ter poravnava povzročene škode.

1.3.3. Nasilje, discipliniranje ali kaznovanje

"Nasilje je še vedno (pre)pogosto družbeno sprejemljiv način discipliniranja in vzgoje otrok." (Aničić *et al.* 2015: 17).

V mnogih družbah obstaja visoka stopnja sprejemanja nasilja, zaradi česar tako tisti, ki nasilje povzročajo, kot tisti, ki ga doživljajo, v našem primeru tako starši kot otroci, verjamejo, da je nasilje nekaj vsakdanjega, običajnega in neizbežnega (Aničić *et al.* 2015: 17).

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja se začne uporabljati izraz nasilje nad otroki. V tistem času so pod pojmom telesno nasilje nad otroki razumeli takšno nasilno dejanje, ki je na otroku pustilo kakršnekoli vidne posledice. Takrat so torej kazenske zakonodaje dopuščale (in ponekod dopuščajo še danes) določeno mero telesnega kaznovanja (ponavadi takšno, ki za seboj ne pušča vidnih posledic na otrokovem telesu). Mejo med dovoljenim in nedovoljenim telesnim kaznovanjem so v državah določala sodišča pri obravnavanju konkretnih primerov. Stopnjo dopustnosti so določali na podlagi različnih dejavnikov, na primer okoliščin, starosti otroka, stopnje njegovega psihofizičnega razvoja, kulture itd. (Filipčič 2002: 161).

Na področju kaznovanja otrok je bilo opravljenih že veliko raziskav, večina izmed njih se osredotoča prav na fizično obliko kaznovanja. Med letoma 2004 in 2005 je Forum zoper telesno kaznovanje otrok v družini pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije opravil raziskavo na starših osnovnošolskih otrok, ki je pokazala, da je bilo dobri dve tretjini staršev v otroštvu deležnih fizičnega nasilja ter da je daleč najbolj razširjen in največkrat uporabljen ukrep pri neprimernem vedenju otroka pogovor (Kornhauser, Pleterski Rigler 2007: 76–82).

Tudi Poljak (2009: 104) pravi, da starši večinoma disciplinirajo svoje otroke z načini, ki niso kaznovalni.

Glede fizičnega kaznovanja rezultati raziskave kažejo, da približno tretjina staršev na svojih otrocih uporablja fizično kazen enkrat letno, skoraj enajst in pol odstotkov staršev pa enkrat mesečno. Zanimivi pa so tudi rezultati raziskave, ki kažejo, da je tudi v Sloveniji še vedno prisotna visoka stopnja sprejemanja nasilja, saj kar 86,6 % očetov in 88,9 % mater meni, da je upravičeno uporabiti fizično kazen, kadar otrok ogroža sebe ali druge oziroma kadar se vede neprimerno (Kornhauser, Pleterski Rigler 2007: 76–82).

Poljak (2009:108) v svoji raziskavi ugotavlja, da je več kot polovica staršev že uporabila telesno kazen, šestina staršev pa je pri tem uporabila kakšen predmet, na primer kuhalnico ali pas.

Tuje raziskave se osredotočajo tudi na nekatere druge oblike nasilja staršev nad otroki v družini. Raziskava v Združenih državah Amerike, ki se je osredotočala na pojavnost psihičnega nasilja nad otroki pri različnih starostih, je na primer pokazala, da kar 90 % staršev uporablja psihično nasilje pri otrocih, starih do dve leti, 98 % staršev pri otrocih v starostni skupini od dveh do petih let, in 90 % staršev pri otrocih, starih med šest in sedemnajst let (Straus, Field 2003: 795).

Medtem Poljak (2009) v svoji raziskavi ugotavlja, da je več kot polovica staršev vsaj enkrat v zadnjem letu uporabila psihično nasilje kot način discipliniranja otroka.

Straus in Stewart (1999) ugotavljata, da se kaznovalno discipliniranje s strani staršev največkrat pojavlja v starostni skupini otrok od 3. do 4. leta in to v kar 94 % in najmanjkrat pri otrocih, starih 17 let. Ugotavljata tudi, da so hujših oblik kaznovanja (kot je na primer tepež z raznimi predmeti) največkrat deležni otroci v starostni skupini od 5 do 12 let, in sicer je takšnih oblik kaznovanja v tej starostni skupini deležnih kar 28 odstotkov otrok (Straus, Stewart 1999).

Glede uporabe nekaznovalnih ukrepov discipliniranja tuje raziskave nakazujejo, da so najpogostejši načini tovrstnega discipliniranja spremljanje, besedna komunikacija, preusmeritev pozornosti in učenje (Socolar *et al.* 2007: 474).

Na izbiro načinov discipliniranja, glede na raziskave določenih raziskovalcev, vpliva tudi spol otroka. Poljak (2009) na primer v svoji raziskavi ugotovi, da starši statistično pomembneje kaznovalno disciplinirajo dečke kot deklice. Razlike med spoloma pa se pri discipliniranju pokažejo tudi pri uporabljenih načinih, in sicer naj bi pri discipliniranju dečkov starši pogosteje kot pri deklicah uporabljali telesno kazen, odvzem privilegijev in ignoriranje (Poljak 2009: 101).

Poljak (2009) v svoji raziskavi dokazuje, da obstaja nizka do visoka mera povezanosti med nekaterimi načini discipliniranja, ki so jih uporabljali starši, in zdajšnjimi načini discipliniranja otrok, pri čemer naj bi bila ta povezava močnejša pri načinih, ki jih uporabljajo matere, v primerjavi z načini discipliniranja očeta. Najbolj zanimivo pri tem pa

je, da se telesno kaznovanje ne povezuje z nobenim načinom discipliniranja očeta (Poljak 2009: 108).

Sklepa, da obstajajo dejavniki, ki morda vplivajo na uporabo nekaznovanih načinov discipliniranja. Mednje prišteva: starševo konsistentnost, razlago njegovega vedenja, podporo otroku, to, da dajo otroku vedeti, da je ljubljen in sprejet ter da pogosto opozarjajo na posledice (Poljak 2009: 109).

1.3.4. Prenašanje načinov kaznovanja in discipliniranja iz generacije v generacijo

Večina raziskovalcev se sicer strinja, da določeni načini discipliniranja v otroštvu povečujejo verjetnost podobnega ravnanja z lastnimi otroki, več razhajanj pa je opaznih pri prepričanju raziskovalcev, kaj naj bi to povezavo sploh omogočalo oz. povzročalo (Filipčič 2002: 59–60):

- nekateri raziskovalci so mnenja, da se otroci z opazovanjem svojih staršev naučijo vloge, ki naj bi jo imel starš v družini. Predstavo o tej vlogi dojemajo kot nekaj normalnega in običajnega, zato v svoji odraslosti takšne načine v družinskem življenju uporabljajo tudi sami (Filipčič 2002: 60).
- nekateri raziskovalci so mnenja, da nasilje in trpinčenje v otroštvu vpliva na večjo verjetnost kasnejšega nasilja, ne le zoper otroke, pač pa tudi zoper partnerja (Filipčič 2002: 60).
- kriminološka literatura zavzema nekoliko drugačen pogled, saj pravijo, da so deviantna dejanja med seboj soodvisna. Posameznik udejanja deviantno obnašanje pri različnih vrstah ravnanja, torej, če je posameznik nasilen v družini, je nasilen tudi zunaj nje, v drugih interakcijah (Filipčič 2002: 60).

Straus (1995, v Straus in Gelles 1995: 421) v svoji raziskavi ugotavlja, da starši, ki so bili v otroštvu deležni fizičnega kaznovanja, tudi sami pogosteje uporabljajo takšne oblike kazni ali pa svoje otroke trpinčijo kako drugače.

Obstaja neko splošno prepričanje, da pri starših, ki so bili v otroštvu žrtev ali priča nasilja ter niso imeli socialne podpore, obstaja večja verjetnost za prenos nasilja tudi na naslednje generacije. Ta hipoteza naj bi bila sprejeta in dokazana s pomočjo raznih raziskav in kliničnih preizkusov (Bezenšek Lalić 2009: 28).

Croghan in Miell (1999) menita, da je nekaj, kar oseba nezavedno asimilira, zelo težko spremeniti. Vseeno pa sta prepričana, da je možno ta fenomen ozavestiti in s pomočjo pozitivnega izkustvenega učenja ta ponotranjeni vzorec spremeniti. Seveda pa ostaja nevarnost, da se bo ta vzorec še vedno pojavljal ob določenih priložnostih, ponavadi pri tistih, ki so za osebo še posebej stresne (Croghan, Miell 1999).

Filipčič (2002: 63) opozarja na največjo pomanjkljivost na področju medgeneracijskega prenosa. To je preveliko poudarjanje povezave med doživetjem nasilja v otroštvu in poznejšo vlogo povzročitelja nasilja, saj ne velja za vsakogar, ki je imel nasilno otroštvo, da bo tudi sam nasilen do lastnih otrok (Filipčič 2002: 63).

1.4. Nasilje v družini

Bistven razlog za visoko stopnjo nasilja v družini je dejstvo, da družinski člani skupaj preživijo veliko časa (Filipčič 2002: 39):

- Ravno zaradi velike količine skupaj preživetega časa obstaja tudi več priložnosti za drugačna pričakovanja, jezo, razočaranje ter nesoglasje (Filipčič 2002: 40).
- Stopnja prizadetosti posameznikov je zaradi močne čustvene vključenosti v družinsko življenje bistveno večja v družinskih situacijah kot v situacijah izven družine (Filipčič 2002: 40).
- Družinski člani imajo potrebo po vplivanju na ravnanje ter stališča ostalih članov družine. Pri starših in otrocih je vplivanje že nekakšna tradicionalna vloga, vezana na vzgojo, zato ta odnos ni tako problematičen, večje težave se pojavijo, ko želijo ostali člani vplivati drug na drugega (Filipčič 2002: 40–41).
- Zaradi spolnih in generacijskih razlik se v družinah pogosto pojavlja konflikt interesov (Filipčič 2002: 41).
- Za družino so značilne družbeno pričakovane vloge, ki jih družinski člani mnogokrat ne zmorejo izpolniti. Posledica tega je nastanek konfliktov (Filipčič 2002: 41).
- Ena izmed najpomembnejših značilnosti družine je tudi njena zasebnost, ki po eni strani posameznikom omogoča, da se umaknejo z oči javnosti in se sprostijo, obenem pa to pomeni tudi manjši družbeni nadzor nad dogajanjem znotraj družine. To ustvarja idealne pogoje za nasilno vedenje. Tako strokovnjaki kot nestrokovnjaki se večinoma strinjajo, da država v družino, razen v skrajnih primerih, ne bi smela posegati (Filipčič 2002: 41–42).
- Družino lahko sestavljajo prostovoljni in neprostovoljni člani. Neprostovoljni so del družine zaradi krvnega sorodstva in pogosto ne morejo izstopiti iz te skupnosti, kar se

navezuje predvsem na otroke. Neprostovoljni člani pa so lahko tudi osebe, ki niso del krvnega sorodstva, to so lahko na primer zakonci, ki kljub možnosti razveze ostajajo v tej skupnosti zaradi različnih razlogov: družbenega pričakovanja, materialnih, čustvenih in pravnih ovir itd. (Filipčič 2002: 42).

- Družine so ves čas podvržene strukturnim spremembam, ki jih pogosto spremljajo stres in krize. Te so še toliko bolj napore prav zaradi velike čustvene vpletenosti članov (Filipčič 2002: 43).

- Potrebno je upoštevati tudi drugačen družbeni odnos do nasilja v družini v primerjavi z nasiljem izven nje. Ta je še najbolj očiten pri sprejemanju nasilja staršev nad otroki, ki se pojavlja v kontekstu vzgoje in discipliniranja (Filipčič 2002: 43).

Razlogi za povzročanje nasilja nad otrokom so različni, večinoma pa so na strani povzročiteljev. Starši oziroma skrbniki lahko v odnosu z otrokom zlorablajo svojo premoč in izvajajo nasilje nad otrokom zaradi lastnih izkušenj zanemarjanja in nasilja v otroštvu, z njimi ravna na neprimeren način zaradi pomanjkanja znanja ali ker so nad otrokom razočarani in jezni zaradi katerega koli razloga, lahko da se spopadajo z lastnimi duševnimi težavami ali pa ne znajo skrbeti za otroka s posebnimi potrebami in težavami v razvoju. Razlogi za nasilna dejanja so lahko povezani tudi s slabimi življenjskimi pogoji in socialnimi problemi itd. (Aničić *et al.* 2015: 57–58).

Zlorabe otrok ter potrebe po reševanju problematike nasilja nad njimi se zavedajo tako strokovnjaki kot laiki. Še vedno pa ta problem ostaja. Po mnenju Domiter Protner (2014: 7) se razlog za to skriva v določeni stopnji tolerance do družinskega nasilja, visokem vrednotenju družine ter njeni zasebnosti. Posledica vseh teh dejavnikov je prikritost zlorabe otrok, ki se jo običajno obravnava kot problematiko posamezne družine in ne kot problem na družbeni ravni (Domiter Protner 2014: 7).

Zaviršek (2005: 555) nasilje opredeljuje kot socialni fenomen, zaradi česar mora definicija ostati fleksibilna in spreminjajoča. Bezenšek Lalič (2009: 11) dodaja, da nasilje pomeni kršenje temeljnih človekovih pravic.

Za razumevanje nasilja je pomembno poznavanje in analiziranje konteksta, v katerem se je nasilje zgodilo (Zaviršek 2005: 555). Pomembno je osredotočanje na naslednje dejavnike:

- samo dejanje,
- v kakšnem odnosu so osebe, med katerimi se nasilje dogaja,
- prostor nasilnega dejanja,

- posledice, ki jih je za seboj pustilo nasilje (Stanko 2003: 11).

- Fizično nasilje nad otrokom

„Fizično nasilje nad otrokom je enkratno ali ponavljajoče dejanje zlorabe fizične moči, ki ga nad otrokom stori starš ali druga oseba. [...] Širša definicija fizičnega nasilja vključuje širok spekter grobih, kaznovalnih, nadzorovalnih in nasilnih načinov vzgoje.” (Aničić *et al.* 2015: 24).

Kje določiti mejo med dopustnim in nedopustnim kaznovanjem otrok, je vprašanje, ki si ga zastavljamo že leta. Nekateri menijo, da kakršno koli fizično kaznovanje otrok pomeni zlorabo, drugi pa so mnenja, da so določene (po navadi blažje) oblike fizičnega kaznovanja sprejemljiv način vzgoje otrok (Domiter Protner 2014: 15).

Med fizično zlorabo uvrščamo tudi dejanja, pri katerih starš namerno ne prepreči poškodb oz. otroka pred njimi ne zavaruje ob zaznavi nevarnosti (Aničić *et al.* 2015: 25).

- Psihično nasilje nad otrokom

Pri psihičnem nasilju gre za kršenje osnovnih otrokovih potreb po spoštovanju, varnosti, ljubezni in pripadnosti, obenem pa v njih zbuja občutek ponižanosti, razvrednotenja in zmanjšuje njihov občutek lastne vrednosti. Tudi pri tej obliki nasilja gre za zlorabo premoči, ki pa lahko poteka na verbalni ali neverbalni ravni. To otroka prestraši in vpliva na njegovo samopodobo ter samozaupanje (Aničić *et al.* 2015: 22).

Psihično nasilje nad otrokom se lahko izvaja na več načinov: s kritiziranjem, vpitjem in žaljenjem, ustrahovanjem in poniževanjem, z grožnjami in zbujanjem občutka krivde, z omejevanjem svobode in socialnih stikov, manipulacijo, strogim nadzorovanjem itd. (Aničić *et al.* 2015: 22–23).

- Spolna zloraba otrok

Spolna zloraba pomeni prisilo ali zavajanje otroka v spolnost ali v dejanje s spolno konotacijo z namenom zadovoljitve potrebe po moči in nadzoru ali zaradi zadovoljitve svojih spolnih potreb. Storilci so najpogostejše osebe, ki jih otrok pozna, svoj namen pa dosežejo z zlorabo moči in vpliva ter običajno s pomočjo manipulacije, grožnje in fizičnega nasilja (Aničić *et al.* 2015: 27–28).

Wolfe (1999) poudarja, da je za razliko od nekaterih drugih oblik zlorabe pri spolni zlorabi jasno, da ta dejanja nimajo nobene povezave z vzgojo in discipliniranjem.

- Ekonomsko nasilje nad otrokom

Pri tej vrsti nasilja gre za zlorabo moči, povezane s posedovanjem sredstev za preživetje in odrekanjem pravic otroka (Aničić *et al.* 2015: 31).

Najpogostejša oblika ekonomskega nasilja nad otroki je neplačevanje preživnine (Aničić *et al.* 2015: 31).

- Izpostavljenost nasilju enega starša nad drugim

Tej vrsti nasilja so izpostavljeni otroci pri opazovanju, poslušanju ali neposredni vpletenosti v nasilje enega starša nad drugim (Pećnik 2003: 44).

1.4.1. Teorije nasilja

Na nasilje v družini lahko gledamo iz različnih perspektiv: medicinske, kriminološke ali psihološke. V zadnjih petdesetih letih je bilo opravljenih veliko raziskav na področju nasilja v družini, posledica tega pa so različne teorije, ki se včasih tudi prekrivajo (Domiter Protner 2014: 51).

Vsaka izmed teorij usmeri svoj fokus na posamezni vidik nasilja v družini, pri tem pa dostikrat zanemari ostale (Filipčič 2002: 276). Zaradi specifičnih lastnosti družine kot družbene skupine velja splošno sprejeto soglasje o potrebi po posebni teoriji, ki bi razlagala nasilje v družini (Filipčič 2002: 44).

Ker teorija, ki bi upoštevala vse vidike in dejavnike nasilja znotraj družinskih odnosov, ne obstaja, je pomembno, da pri raziskovanju upoštevamo več različnih teorij (Filipčič 2002: 276).

Raziskovalci poskušajo obstoječe teorije o nasilju prilagoditi tej dotični problematiki in s pomočjo njih razložiti pojavnost nasilja znotraj družine (Filipčič 2002: 44).

- Teorija socialnega učenja

Teorija socialnega učenja govori o prenosu nasilja s pomočjo modelnega učenja. Takšnega vedenja naj bi se posamezniki naučili v lastni družini z neposrednim doživljanjem nasilja ali pa preko opazovanja nasilja s strani osebe, ki jo jemljejo za zgled, jo spoštujejo in občudujejo. Pri takšnih izkušnjah v otroštvu se spremeni tudi naša toleranca do nasilja, saj se naučimo, da je nasilje običajen način komuniciranja v družinskih odnosih, s katerim običajno odreagiramo v stresnih situacijah in ob soočanju s konflikti. Na podlagi te najbolj znane teorije o nasilju v družini je bilo opravljenih veliko raziskav, ki naj bi potrjevale

hipotezo o prenašanju nasilja iz ene generacije v drugo na podlagi izkušenj, ki smo jih deležni v otroštvu (Filipčič 2002: 54–55).

Čeprav večina kriminologov meni, da je ta teorija nasilja že potrjena, Filipčič (2002: 56) opozarja, da kljub temu ne smemo preveč in prehitro posploševati. Biti priča nasilju ali pa ga doživljati v otroštvu namreč še ne pomeni, da bo ta oseba tudi v svoji odraslosti izvajala nasilje. Tudi Domiter Protner (2014: 57) meni, da medgeneracijski prenos ni nujen in da ga je mogoče prekiniti.

Filipčič (2002) še dodaja, da nasilni posamezniki ne izhajajo vedno iz nasilnih družin. To, kdaj bo dejansko prišlo do prenosa nasilnega vedenja iz enega rodu v drugega, je odvisno od mnogih dejavnikov. Med te dejavnike prištevamo: intenzivnost in trajanje izpostavljenosti nasilju, spol tako žrtve kot storilca, pa tudi v kakšnem odnosu je otrok s tistim staršem, ki nasilja ne povzroča (Filipčič 2002: 56).

Hujše oblike nasilja v družini so verjetnejše takrat, ko je otrok le opazovalec družinskega nasilja in ne neposredna žrtev, vseeno pa tudi biti žrtev nasilja znatno povečuje verjetnost za prenos nasilja v drugo generacijo (Kalmuss 1984: 11–19).

Raziskave kažejo, da do dejanskega prenosa nasilja iz ene generacije v drugo pride le pri slabi tretjini ljudi, ki so bili žrtve nasilja v družinskih situacijah. Na to, ali bo do tega prenosa dejansko prišlo, vplivajo tudi varovalni dejavniki, ki zmanjšujejo možnost za prenos nasilja na otroke. Ti dejavniki so ljubezen in podpora vsaj enega roditelja, če je oseba v odraslosti podvržena le malo stresnim situacijam in deležna ljubečih ter razumevajočih odnosov z drugimi (Pallone, Hennessey 1996: 153).

- Teorija izmenjave

Človeka v življenju vodi želja po zadovoljstvu, koristi, ugodnosti in nagradi. Pri tem se želi čim bolj izogniti neprijetnostim, ki se pojavljajo v različnih oblikah: v obsojanju s strani drugih ljudi, materialnih stroškov, kazni, ki sledi nekemu dejanju itd. Pri tem človek ves čas tehta in ocenjuje razmerje med ugodnostmi in neugodnostmi, ki spremljajo njegovo dejanje, le-te ocenjuje v primerjavi s svojim vložkom in se pri tem primerja z drugimi. V primeru, da ugodnosti niso sorazmerne njegovemu vložku in so neenakomerno porazdeljene med akterje, nastopi jeza, na katero se posamezniki večinoma odzovejo z agresijo ali uporom (Filipčič 2002: 64–65).

Glede na to teorijo nasilja tudi posameznik, ki izvaja nasilje v družinskih odnosih, primerja koristi in negativne posledice, ki jih njegovo dejanje prinaša. Torej se posamezniki poslužujejo nasilnih dejanj, ko ocenijo, da bodo stroški manjši od koristi, ki jih prinaša nasilje nad družinskim članom (Filipčič 2002: 66).

Nasilno dejanje v družini lahko za posameznika prinese določene neugodnosti, saj se od posameznika pričakuje, da bo kot starš ustrezno poskrbel za svojega otroka. Če tega ne počne, lahko naleti na neodobravanje družbe in pregon s strani državnih organov. Pri starših tako po navadi prevlada prepričanje, da je zanje ugodneje, da za svojega otroka ustrezno poskrbijo in se tako izognejo negativnim posledicam, ki jih lahko prinaša zanemarjaje ali nasilje (Filipčič 2002: 67).

S pomočjo te teorije si nasilje v družini lahko razlagamo tudi na drugačen način, in sicer s perspektive splošne izmenjave. Posameznik naj bi vzgojo in skrb, ki jo prejme v svojem otroštvu, pozneje nudi tudi svojim otrokom (Filipčič 2002: 67).

- Teorija rutinskih dejavnosti

Struktura rutinskih dejavnosti naj bi vplivala na strukturo kriminalnih priložnosti in na obseg kriminalnih dejanj. To vplivanje je odvisno od treh dejavnikov, brez katerih kaznivega dejanja ni mogoče izvesti: motiviranosti nasilneža, značilnosti oz. primernost žrtve ter odsotnosti oseb ali dejavnikov, ki bi žrtev lahko zaščitili (Filipčič 2002: 71).

Nasilna dejanja naj bi v družini postala že kar nekako vsakdanja ali rutinska (Filipčič 2002: 69).

Teorija rutinskih dejavnosti skuša z značilnostmi rutinskih dejavnost pojasniti nasilje v družini na podlagi dveh vzrokov: nasilje se v družinah, v primerjavi z družbenimi skupinami, večkrat pojavlja zaradi lahke dosegljivosti žrtve in zaradi tega, ker se povzročitelji zlahka izognejo odkritju s strani organov pregona (Filipčič 2002: 72).

V družini so najprimernejše tarče nasilja prav otroci, saj so odraslim podrejeni, zaradi česar storilci z njimi zlahka manipulirajo in nad njimi uveljavljajo svojo moč (Filipčič 2002: 73).

- Teorija konflikta

Stopnja in intenzivnost družinskega nasilja je povezana s socialnim stresom (Filipčič 2002: 77).

Če je posameznik deležen socialnega stresa v določenih okoljih svojega življenja, ki je pogosto povezan z avtoritarnim nadzorom, posameznik začuti sovražnost in potrebo po preusmeritvi jeze v druge socialne odnose (npr. družino in vrstniške skupine), kjer lahko vlada in si izbori spoštovanje, ki ga drugje (npr. pri delu) ni deležen, to pa lahko v družini ustvarja za otroke neprimerno okolje (Filipčič 2002: 76–77).

- Teorija virov

Kdo v družini odloča, je odvisno od količine in vrste virov, ki jih ima vsak družinski član na voljo. Ti viri so lahko materialne ali organizacijske narave (politične zveze, ugled in vpliv v družbi ...) (Filipčič 2002: 78).

Posamezniki uporabijo nasilje, kadar so drugi viri nezadostni ali pa jih sploh ni (Filipčič 2002: 78). Ljudje, ki imajo potrebo po dominaciji, te pa niso deležni v na primer poklicnem življenju, bodo za ohranitev svoje dominantne vloge doma uporabili nasilje (Filipčič 2002: 78). In obratno, več kot ima oseba virov izven družine, manj verjetno je, da bo doma uporabila silo (Goode 1971).

- Feministične teorije nasilja

Feministične teorije niso toliko osredotočene na nasilje zoper otroke v družini, pač pa to razlagajo bolj posredno, skozi razlage nasilja moških nad ženskami, kar je glavni fokus njihovih teorij. Nasilje moških nad ženskami razlagajo kot posledico patriarhalne družbe, ki pomeni moško dominacijo in posledično nadzor nad njihovimi partnerkami (Domiter Protner 2014: 62).

Feministične teorije temeljijo na razlagi družinskega nasilja kot izraza socialne moči, torej da imajo moški večjo moč kot ženske in roditelji večjo moč kot njihovi otroci (Filipčič 2002: 82).

Med feministične teorije spada tudi teorija spolnih vlog. Nasilje v družini razlaga kot posledico tradicionalne socializacije spolnih vlog v otroštvu. Skozi socializacijo naj bi se deklice naučile v odraslosti prevzeti vlogo žrtve, saj jih socializacija usmerja k večji podredljivosti, dečke pa v prevzemanje vloge agresivneža oz. storilca nasilnih dejanj, saj jih socializacija usmerja k moči in nadzoru (Filipčič 2002: 83–84).

V nasprotju s to teorijo nekatere raziskave dokazujejo, da mame zavzemajo vlogo nekoga, ki izvaja nasilje oz. fizično kaznovanje otrok v enaki meri kot moški ali pa celo večkrat (Nobes, Smith 2000: 53).

Raziskovalci to razlagajo z dejstvom, da matere preživijo v povprečju veliko več časa z otroki kot očetje, zaradi česar obstaja tudi več priložnosti za stresne situacije, ki pri materah sprožijo tovrstne ukrepe (Domiter Protner 2014: 63).

- Teorija koncepta prelivanja kulture

Teorija temelji na prepričanju, da naj bi nasilje v eni sferi družbe povzročalo nastanek nasilja v drugi sferi (Straus 2010: 11).

Antropologi opozarjajo na razlike, ki se pojavljajo med različnimi kulturami glede tolerance in odnosa do nasilja (Domiter Protner 2014: 59). V tistih kulturah, kjer se pojavlja višja stopnja socialnega nasilja, obstaja tudi večja tolerantnost do fizičnega kaznovanja otrok (Lansford 2010: 102).

V kulturah, kjer obstaja tolerantnost do nasilja znotraj družinskih odnosov (npr. fizično kaznovanje otrok), obstaja močna stopnja »prelivanja« v nelegitimno nasilje. Posledica tega je nejasna meja med discipliniranjem in nasiljem, ki pomeni zlorabo (Domiter Protner 2014: 59).

1.5. Trpinčenje in zanemarjanje otrok

Trpinčenje otrok pomeni ogrožanje telesnega in čustvenega razvoja otroka. Tudi ta pojav je vezan na socialni ter kulturni kontekst in se spreminja v času ter prostoru (Filipčič 2002: 151).

Čeprav se trpinčenje otrok pojavlja že od samega začetka človeštva, se šele v zadnjem času vedno več strokovnjakov z različnih področij (psihologije, kriminologije itd.) ukvarja s tem pojavom. To je posledica širšega družbenega gibanja in zgodovinske "moralne preobrazbe", ki se kaže v zavedanju, da je ključen del socializacije ljubezen ter razumevanje (ne stroge vzgojne metode) in spoznanje, da avtoriteta staršev ni absolutna ter da ti ne delajo vedno v korist otrok. Spremenil se je družbeni položaj otrok in z njim tudi odgovornost za otrokov zdrav razvoj (Filipčič 2002: 143–144).

Posebno pozornost zahteva psihično trpinčenje otrok, saj ga vedno spremljajo druge oblike trpinčenja. S preučevanjem psihičnega trpinčenja je mogoče napovedati posledice, ki jih trpinčenje pušča na otrokovem razvoju (Hart *et al.* 1996: 85).

Psihično trpinčenje pomeni dejanja, ki dajejo otroku misliti, da je nezaželen in ničvreden. Lahko pa gre pri psihičnem trpinčenju tudi za grožnje s psihičnim in fizičnim nasiljem (Filipčič 2002: 160).

Tudi definicija zanemarjanja se spreminja v času in prostoru, v katerem raziskujemo pojav, saj je odvisna od standardov »ustrezne skrbi«, ki pa se razlikujejo med kulturami (Domiter Protner 2014: 19).

Pri zanemarjanju gre za enkratno ali večkratno neustrezno zadovoljevanje otrokovih telesnih, psihičnih, čustvenih, kognitivnih, izobraževalnih in/ali socialnih potreb (Aničić *et al.* 2015: 18). Med fizično zanemarjanje uvrščamo ogrožanje otrokovega zdravja, razvoja ali življenja, odsotnost skrbi za njegovo varnost itd. Čustveno zanemarjanje lahko pomeni, da otrok ni deležen pozitivnih čustvenih odnosov znotraj družine, izobraževalno zanemarjanje pa pomeni onemogočanje izobraževanja in razvoja otroka (Mikuš Kos 1996: 60). Ena izmed oblik zanemarjanja je tudi neprimerno ravnanje staršev glede na otrokovo starost (Aničić *et al.* 2015: 18).

1.6. Posledice izpostavljenosti otrok in mladostnikov nasilju v družini

Posledice, ki jih za seboj pusti zloraba v otroštvu, so lahko kratkotrajne ali dolgotrajne (Mikuš Kos 1996: 76). Tudi če posamezniki utrpijo le kratkotrajne posledice, vseeno ob slabem ravnanju trpijo, takšno ravnanje si zapomnijo, ta izkušnja pa oblikuje tudi njihovo predstavo o svetu ter vpliva na njihovo ravnanje v odraslosti (Mikuš Kos 1996: 77).

Posledice nasilja je težko predvideti, saj se lahko otrok na nasilje odzove povsem drugače, kot bi pričakovali, ali pa se posledice pojavijo šele kasneje v odraslosti (Aničić *et al.* 2015: 54). Kljub temu je z ustreznim ukrepanjem možno otroku omogočiti zadovoljno življenje (Aničić *et al.* 2015: 46).

Avtorji pravijo, da so posledice odvisne od različnih dejavnikov. Mikuš Kos (1996) mednje uvršča naravne storitve oz. opustitev, družinske odnose, varovalne dejavnike (npr. dober odnos z vsaj eno osebo v družini ali zunaj nje, sposobnost poiskati pomoč, dobro počutje v šoli itd.) in vire pomoči ter psihično odpornost otroka oz. njegove osebnostne značilnosti (Mikuš Kos 1996: 76). Domiter Protner (2014: 106) k tem dodaja še spol in starost otroka, značilnosti zlorabe ter druge rizične dejavnike. Aničić in drugi (2015: 46)

omenjajo še odziv okolice in institucij na družinsko nasilje, otrokovo socialno mrežo, druge težave, s katerimi se otrok sooča ter otrokovo sposobnost za soočanje s stresom.

Posledice zlorabe in nasilja se kažejo na vsaj treh različnih področjih: socialno-vedenjskem, kognitivnem in psihološko-emocionalnem (Domiter Protner 2014: 106).

Kljub temu, da so posledice nasilja odvisne od vrste in značilnosti nasilja, obstajajo neke splošne posledice, ki se običajno pojavijo pri nasilju v družini:

- na telesnem razvoju so najpogostejše splošne posledice nasilja slabo zdravstveno stanje, glavoboli ter psihosomatska obolenja (Aničić *et al.* 2015: 47);
- na vedenjskem in socialnem področju: odvisnost od drog in alkohola, samopoškodbeno vedenje in poskusi samomora, nasilno vedenje otroka, povzročanje kaznivih dejanj in kršenje pravil, jeza, pretirana zrelost za otroka te starosti, pomanjkanje empatije, osamljenost in izoliranost, nezaupanje v druge in strah pred dotiki, pasivnost, pretirana potreba po nadzoru, nezmožnost ohranjanja stabilnih odnosov, pretirana potreba po pozornosti itd. (Aničić *et al.* 2015: 48–49);
- na psihičnem, kognitivnem ter čustvenem področju: strah, sram, jeza, občutek krivde, posttravmatski stresni sindrom, težave v duševnem razvoju, motnje hranjenja, slabo samospoštovanje in samopodoba, težave s koncentracijo, prevelika potreba po varnosti, more, žalost, učne težave, vsiljevanje misli, motnje spanja, depresija, nihanje razpoloženja itd. (Aničić *et al.* 2015: 49–50).

Za vsako vrsto nasilja pa so značilne tudi določene specifične posledice:

- pri fizičnem nasilju: praske, modrice, ureznine, opekline, sledi dlani ali predmetov, zlomi, izvini in izpahi, bolečine v različnih delih telesa, poškodbe glave, invalidnost, smrt itd. (Aničić *et al.* 2015: 52).
- pri psihičnem nasilju: spremenjeno otrokovo dojemanje sebe in drugih, vpliv na vedenje itd. (Aničić *et al.* 2015: 53).

Posledice nasilja se pogosto odražajo tudi v odraslosti. Te se kažejo kot nizka samopodoba, nezmožnost sprejemanja pohval, kritiziranje samega sebe, težave v medosebnih odnosih in težave z zaupanjem, izolacija in osamljenost, pretirano iskanje sprejemanja in potrditev s strani drugih, občutki krivde in nemoči, oseba lahko laže tudi, kadar to ni potrebno, ima težave z intimnostjo ter spolnostjo, je perfekcionistična, ima pretirano potrebo po nadzoru, povečana pa je tudi verjetnost za doživljanje ali povzročanje nasilja itd. (Aničić *et al.* 2015: 55).

Nasilje se izvaja tudi v kontekstu kaznovalnih načinov discipliniranja otrok, ki pa ravno tako lahko povzročajo posledice v otroštvu in v odraslosti. Pri raziskovanju teh ne smemo biti pozorni le na načine discipliniranja, ki jih je otrok deležen, pač pa je potrebno upoštevati tudi druge dejavnike oz. kar celoten kontekst discipliniranja (Poljak 2009: 96).

Rezultati nemških raziskav dokazujejo, da že redna uporaba "blagih" oblik fizičnega kaznovanja pušča pri otrocih posledice, kot so anksioznost, agresija, pomanjkanje empatije, izolacija ter zloraba drog (Trunk 2010: 15–16).

Venet in sodelavci (2007) navajajo različne avtorje, ki omenjajo razlike v posledicah, ki jih za seboj pušča zanemarjanje v primerjavi s posledicami drugih oblik nasilja v družini. Otroci, ki doživljajo zanemarjanje, naj bi bili bolj pasivni, nezadovoljni in introvertirani, imeli pa naj bi tudi večji občutek nemoči in bili manj ustvarjalni (Venet *et al.* 2007: 265).

1.7. Socialno delo z družino

Tako kot marsikdo izmed nas tudi družine kdaj potrebujejo pomoč in spremembe, ki jih same ne zmorejo doseči. Težave, s katerimi se spopadajo, so različne in včasih tudi kompleksne. Lahko da pomoč potrebuje družina kot celota ali pa le en član, ki za rešitev svoje težave potrebuje pomoč, podporo svoje družine, saj za posameznika predstavlja pomemben vir moči. Lahko pa se zgodi tudi, da moramo v družino poseči z namenom zavarovanja posameznega člana, ki ga družina ogroža ali pa obratno, da v družino posežemo, ker en član ogroža vse ostale (Mešl 2008: 136).

Socialno delo z družino obsega tako delo s posameznikom, s pari in družino kot celoto (Constable, Lee 2004, Čačinovič Vogrinčič 2008).

Ker je naloga socialnega dela z družino ustvarjanje boljših pogojev za življenje tako posameznika kot družine, to včasih pomeni, da socialni delavec nudi družini podporo, da se kot skupnost ohrani. Včasih je potrebno preoblikovanje družine ali celo, da se družina razide (Čačinovič Vogrinčič 2008: 27).

Vsaka družina je drugačna, zato moramo v socialnem delu do vsake družine pristopati s položaja nevednosti. To pomeni, da skupaj z družino ugotavljamo, kaj je tisto, kar želi in potrebuje, kako posamezniki in družina kot celota definirajo sami sebe ter kako pravzaprav delujejo kot celota. Naše definicije morajo biti zato odprte za informacije, ki nam jih podajajo družine (Mešl 2008: 136).

Podobnega mišljenja je tudi Čačinovič Vogrinčič (2008), ki pravi, da mora socialna delavka poznati in sprejemati pluralnost družinskih oblik ter se odpovedati vrednotenju tega, kakšna naj bi družina bila. Ni pomembno, kakšna bi družina 'morala biti', pač pa kakšna dejansko je in kako jo njeni člani vidijo in dojemajo. Naloga socialnega delavca je po njenem mnenju z družino raziskati, kakšne pogoje potrebujejo za dobro življenje vsakega in vseh članov ter kako te pogoje zagotoviti – delamo namreč na večji razvidnosti (Čačinovič Vogrinčič 2008: 32).

Socialno delo pomeni sodelovanje z družino in nudenje pomoči s pomočjo metod, veščin in konceptov socialnega dela. Pri tem uporabljamo socialno delovni jezik, s katerim opišemo naše delo in sporočamo drugim strokam, kakšne so posebnosti socialnega dela z družino (Mešl 2008: 136).

Koncept delovnega odnosa omogoča raziskovanje in soustvarjanje z družino. Gre za zaveznitvo med socialnim delavcem in uporabnikom ter njegovo družino, ki omogoča tako solidarnost kot podporo posameznikom, njihovim ciljem, sanjam, kompetencam, virom moči ter omogoča vzpostavljanje izvirnega delovnega projekta pomoči (Mešl 2008: 137).

V delovnem odnosu skupaj z družino oblikujemo instrumentalno definicijo problema in soustvarjamo rešitve, pri tem krepimo moč družine in gremo po poti zelenih izidov (Čačinovič Vogrinčič 2008: 27).

J. B. Wise (2005: 50) pravi, da socialni delavec z uporabo perspektive moči prepozna in krepi moč ter vire družine, vzpostavlja odnose, ki temeljijo na spoštovanju, upošteva potrebe družine, pomaga družinam, da se opolnomočijo in dosežejo svoje cilje ter pomaga družini do spoznanja, da potrebujejo podporo tako drug drugega kot skupnosti.

Pri uporabi perspektive moči socialni delavec verjame, da si družine zaslužijo spoštovanje in imajo moč za dosego sprememb v življenju. Socialni delavec pomaga odstraniti ovire in s tem pomaga družinam pridobiti dostop do njihove moči (Wise 2005: 67).

Socialni delavec nudi družini pomoč in podporo pri reševanju psihosocialnih težav, kar običajno zahteva spremembe v družini in redefinicijo družinskih odnosov. Ker je vsaka družina drugačna, ta proces poimenujemo kot izviren delovni projekt, ki temelji na sodelovanju (Čačinovič Vogrinčič 2008: 27–29).

Naloga socialnega dela z družino ni le zagotavljanje tistega, kar družini po zakonu pripada, pač pa krepitev družine in njenih članov. Ne gre le za dajanje pomoči, pač pa za skupno iskanje rešitev (Čačinovič Vogrinčič 2008: 27).

Constable in Lee pravita, da socialno delo pomeni pomoč družini pri spremembi strukture njihovih medsebojnih odnosov. To dosežejo z odnosnim delom preko komunikacij in interakcij med družinskimi člani (Constable, Lee 2004: 261).

Pravita tudi, da socialni delavci pomagajo ljudem shajati drug z drugim in s samim seboj (Constable, Lee 2004: 8–9).

Svet in družba se ves čas spreminjata in ker je družina del tega, se tudi sama ves čas preoblikuje. Ker pa je del večjega kulturnega konteksta, tudi sama znotraj njega ustvari lastno kulturo odnosov (Constable, Lee 2004: 261).

Avtorji (Čačinovič Vogrinčič 2008, Mešl 2008, Blow in Timm 2002, Wise 2005) poudarjajo pomen skupnosti pri socialnem delu z družino. Čačinovič Vogrinčič (2008: 69) in Wise (2005: 7) opozarjata, da učinkovit projekt pomoči vsebuje tudi vključevanje družine v skupnost in večanje socialne mreže družine.

Družina in njeni člani so del skupnosti, ki lahko v njihovem življenju igra različne vloge. Skupnost lahko za družino predstavlja vir moči, ali pa njihovo moč zmanjšuje (na primer s stigmatizacijo) (Mešl 2008: 110).

Skupnost lahko predstavlja socialno mrežo pomembnih odnosov oz. interakcij, ki temeljijo na razumevanju, povezanosti, varnosti in pripadnosti, pri tem pa zagotavlja tudi podporo in opogumljanje (Blow, Timm 2002: 67–68).

Socialni delavci bi morali pri svojem delu z družino dajati poudarek tudi na otrokovo socialno mrežo. To je potrebno raziskati in ugotoviti, če ta zanj predstavlja vir moči in če je potrebno delati na ustvarjanju nove. Strokovnjak lahko preko sodelovanja z otrokovo socialno mrežo lažje razume otrokove potrebe, obenem pa lahko ta pripomore k oblikovanju rešitev (Čačinovič Vogrinčič 2008: 99).

Pomemben del socialnega dela z družino je tudi interakcija med družino in socialnimi institucijami ter službami, saj tudi te lahko družini omogočajo izvrševanje svoje funkcije (Constable, Lee 2004: 8–9). To so na primer šole, centri za socialno delo, društva, varne hiše itd. Tudi te institucije lahko pomagajo pri oblikovanju izvirnega projekta pomoči. K temu lahko pripomore tudi oblikovanje nekih novih, še neobstoječih možnosti, na primer

ustanavljanje medgeneracijskih centrov v skupnosti, nudenje učne pomoči osnovnošolcem s strani njihovih vrstnikov itd. (Čačinovič Vogrinčič 2008: 69).

1.7.1. Dve ravni, dva tira ali zunanje in notranje naloge

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008: 26) pravi, da proces pomoči v socialnem delu z družino zajema »dve ravni« (Čačinovič Vogrinčič 2005), »dva tira« (Matter 1999) oziroma »zunanjo ter notranjo pomoč« (Constable, Lee 2004).

Omenja Hansa Goldbrunnerja (1989), ki zagovarja princip dvotirnosti. Goldbrunner pravi, da ni dovolj, da družina prejme od socialnega delavca le pomoč, za katero je zaprosila, saj to pomeni nudenje pomoči le na »prvem tiru« oziroma nudenje le zunanje pomoči (Čačinovič Vogrinčič 2008: 29).

Čačinovič Vogrinčič (2008: 29) zato pravi, da je družini potrebno nuditi tudi pomoč pri reševanju notranjih konfliktnih struktur, kar pa pomeni nudenje pomoči na »drugem tiru«.

Podobno tudi sama govori o delu z družino na dveh ravneh, ki sta medsebojno povezani. Prva obsega delo, mobilizacijo ter soustvarjanje rešitev v okviru instrumentalne definicije problema, druga pa nagovarjanje družinske dinamike. Pri reševanju problema namreč prihaja do sprememb znotraj družine (spreminjajo se vloge, pravila, povezanost, odnosi med posameznimi člani, ter tudi hierarhija moči družinskih članov itd.). S tem socialni delavec pripomore k večji razvidnosti družine o njihovi medsebojni dinamiki (Čačinovič Vogrinčič 2003–2004: 21).

Gre torej za vodenje dveh vzporednih procesov: proces stabilizacije, ki omogoča definicijo problema in soustvarjanje rešitev ter proces raziskovanja, s katerim dosežemo večjo razvidnost in omogoča družini sodelovanje v procesu pomoči. Čačinovič Vogrinčič (2008) še posebej poudarja, da mora socialna delavka delati na obeh ravneh ter da je nesprejemljivo delo na drugi ravni prepustiti drugemu strokovnjaku. Pri delu na obeh ravneh mora socialna delavka ohranjati razvidnosti vsakega posameznega člana družine, saj dela tako s posameznikom kot z družino v celoti (Čačinovič Vogrinčič 2008: 28–30).

Constable in Lee (2004: 4) pravita, da socialni delavci delajo znotraj in zunaj družine.

Znotraj družine delujejo na podlagi njihovih medsebojnih odnosov, zunaj družine pa na odnosih med družino in socialnimi institucijami (šole, centri za socialno delo ...), s pomočjo katerih lahko raziščemo, na kaj se družina lahko opira. Gre za opravljanje

odnosnih nalog z namenom ohranjanja notranjih in zunanjih povezav ter shajanjem s takšnimi spremembami (Constable, Lee 2004).

1.7.2. Socialno delo in obravnava nasilja

Nekoč so socialne delavke v Sloveniji družinsko nasilje zanikale ali pa mu zmanjševale pomen. Pri obravnavi nasilja v družini so se osredotočale le na dejavnike, kot so alkoholizem, revščina, duševne stiske in brezposelnost ter bile prepričane, da so ravno to razlogi za nastanek nasilja v družini, ne pa, ravno obratno, da so ti dejavniki posledica nasilja. Takrat v slovenskem socialnem varstvu namreč še nismo imeli razvitih ustreznih metod dela. Odločilen premik v socialnem delu se glede obravnave nasilja zgodi leta 1989 z ustanovitvijo SOS telefona za ženske in otroke, žrtve nasilja, ki je spodbudila nastanek mnogih nevladnih organizacij, usmerjenih v reševanje problematike nasilja in pomoči žrtvam (Zaviršek 2005: 553).

Otroci težko spregovorijo o nasilju ali zanemarjanju, ki ga doživljajo doma. Razlogi za to se skrivajo predvsem v ponotranjenem občutku krivde ter v popolni odvisnosti in podrejenosti od staršev oz. skrbnikov, njihovi čustveni navezanosti, sočustvovanju s starši in strahu pred izgubo družine. Tudi povzročitelji pogosto prenašajo krivdo ravno na otroke in od njih zahtevajo, da o nasilju molčijo (Aničić *et al.* 2015: 59–60).

Zaščita otrok je zaradi vseh teh razlogov izjemno zahtevno področje dela, pri katerem je še posebej pomembno pravočasno ukrepanje ter sodelovanje med posamezniki ter socialnimi institucijami, ki otroka lahko zaščitijo in mu nudijo pomoč ter podporo (Aničić *et al.* 2015: 60).

Poseg v družino s kazenskopравnimi ukrepi je dovoljen in upravičen, kadar se nasilje v družini kaže v najbolj grobih oblikah, na primer pri ogrožanju življenja in zdravja njenih članov. Vendar Filipčič (2002) opozarja, da to ni dovolj, saj je potrebna celostna obravnava družinske problematike in ne le kaznovanje storilca (Filipčič 2002: 278).

Nasilje v družini najpogosteje zaznajo socialni delavci ali zdravniki ob stiku z žrtvijo ali storilcem (Filipčič 2002: 197).

„Socialno delo nima nobene tolerance do nobene oblike nasilja.” (Čačinovič Vogrinčič 2008: 75).

Naše delo z družino, v kateri se pojavlja nasilje, obsega zaščito in pomoč posameznim članom ali celotni družini pri vzpostavljanju novega/drugačnega življenja, pogosto pa tudi delo z nasilnežem, ki bi rad spremenil svoje ravnanje (Čačinovič Vogrinčič 2008: 75).

Strokovni delavci različno pristopajo do primerov nasilja v družini. Pogosto poskušajo odkriti razloge za nasilna dejanja v družini v interakcijah med starši in otroki ter v interakcijah znotraj partnerskega odnosa (Bezenšek Lalić 2009: 39–40).

Zavedati pa se moramo, da so ukrepi pri obravnavi ogroženosti otrok drugačni kot pri obravnavi nasilja nad žensko. Pri ogroženosti otroka je pogosto potrebno poseči v njegovo življenje tudi proti njegovi volji in proti volji njegovih staršev, če je to v njegovo dobro (Bezenšek Lalić 2009: 38).

Posegu v družino brez njenega dovoljenja pravimo intervencija. To je dopustno takrat, ko posameznik ogroža sebe ali druge in ne obstaja drug način za zaščito žrtve. Čačinovič Vogrinčič (2008) pravi, da je to najtežja naloga socialnega delavca, pri čemer je najpomembnejše zavarovati žrtev ter preprečiti nasilje (Čačinovič Vogrinčič 2008: 53).

Intervencija oziroma poseg v družino mora biti dobro pripravljen in načrtovan del izvirnega delovnega projekta pomoči, ta pa mora vsebovati tudi načrt oz. korake dela z vsemi udeleženi tudi po intervenciji (Čačinovič Vogrinčič 2008: 54).

Matere svojih otrok pogosto ne morejo pravočasno zaščititi pred nasiljem brez pomoči strokovnih služb. Razlog za to se skriva v večletnem doživljanju nasilja, zaradi česar tudi ne moremo vedno pričakovati, da bodo matere zmožne primerno oceniti ogroženost svojih otrok (Bezenšek Lalić 2009: 38).

2. Problem

Ena izmed metod socialnega dela je tudi delo s posameznim primerom, kjer strokovni delavci posameznikom in družinam nudijo pomoč pri reševanju osebnih ter medsebojnih problemov. Pri tem se srečujejo z oblikami nasilja staršev nad otroki, ki se pogosto izvajajo tudi z namenom discipliniranja. Za raziskovanje prenašanja vzorcev discipliniranja in kaznovanja otrok sem se odločila, ker sem se s takšnim primerom srečala pri opravljanju svoje prakse. Pri tem sem se začela spraševati, ali se vzorci in načini kaznovanja ter discipliniranja prenašajo iz generacije v generacijo, torej če starši pri vzgoji svojih otrok uporabljajo iste ali podobne načine discipliniranja in kaznovanja, kot so jih bili deležni v svojem otroštvu, v kakšni meri in pri katerih specifičnih načinih kaznovanja in discipliniranja do tega prenosa prihaja. Menim, da je raziskava v prid vsem strokovnim delavcem, ne le socialnim delavcem, pač pa tudi psihologom, pedagogom itd., ki delujejo na področju dela z mladostniki in otroki, saj lahko na tak način spoznajo širši kontekst celotne situacije, ki jim bo pojasnil, da so morda za takšen način discipliniranja delno odgovorne tudi izkušnje, ki so jih starši doživljali v svojem otroštvu. Z raziskavo sem poskušala pokazati pomen izkušenj, povezanih z discipliniranjem in kaznovanjem, ki jih pridobimo v otroštvu ter njihov vpliv na odraslo življenje posameznika in na vzgojo lastnih otrok. S tem mislim, da sem pripomogla k novim spoznanjem na področju discipliniranja in kaznovanja otrok, kar pa bi lahko vodilo tudi do večje usposobljenosti socialnih delavcev in k njihovi večji empatiji, občutljivosti ter ozaveščenosti na področju dela z družino, kjer se pojavljajo neučinkoviti ali celo škodljivi načini discipliniranja otrok. Raziskava bi lahko pomagala razumeti tudi smisel v raziskovanju lastnih preteklih izkušenj in ozaveščanju glede vpliva teh izkušenj na odraslo življenje posameznika ter na načine ravnanja pri vzgoji lastnih otrok.

2.1. Raziskovalna vprašanja

Pri samem raziskovanju so se mi porajala naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako sogovorniki opisujejo sami sebe v otroštvu?
- Kakšna je pojavnost kaznovanja v otroštvu?
- Kakšni so razlogi za kaznovanje otrok?

- Katere oblike kaznovanja in discipliniranja otrok se pojavljajo in katere so najpogostejše?
- Kakšne vrste kazni oz. načini discipliniranja so najpogostejši pri vzgoji vsake izmed generacij?
- Kakšne so razlike in podobnosti med načini discipliniranja in kaznovanja starejših generacij v primerjavi z mlajšimi?
- Katere oblike kaznovanja in discipliniranja otrok se najpogosteje prenašajo iz ene generacije v drugo?
- Kako starši ocenjujejo načine discipliniranja in kaznovanja otrok, ki so jih bili deležni v svojem otroštvu v primerjavi z načini, ki so jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?
- Kakšen je subjektivni odnos do prejete kazni v otroštvu in danes glede na učinkovitost, ustreznost in upravičenost?
- Kako subjektivni odnos do določenega načina kaznovanja vpliva na izbiro kazni pri vzgoji otrok?
- Katere oblike kaznovanja in discipliniranja so po mnenju staršev najučinkovitejše in ali starši te načine tudi uporabljajo pri vzgoji svojih otrok?
- Kakšne posledice puščajo kazni?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, saj sem zbirala besedne opise, ki se nanašajo na raziskovani pojav, ter eksplorativna ali poizvedovalna, saj sem se v raziskavi seznanila z osnovnimi značilnostmi določenega pojava in od tam nadaljevala z bolj poglobljenim raziskovanjem.

Pridobljene podatke sem obdelala s kvalitativno metodo (kodiranjem).

3.2. Teme

- a) Družinsko življenje v otroštvu
- b) Oblike kaznovanja in discipliniranja v otroštvu
- c) Kaznovanje lastnih otrok
- d) Discipliniranje lastnih otrok
- e) Prenašanje vzorcev discipliniranja in kaznovanja iz generacije v generacijo
- f) Subjektivni odnos do prejetih kazni oz. načinov discipliniranja
- g) Najučinkovitejši načini kaznovanja in discipliniranja otrok
- h) Posledice različnih oblik kaznovanja

3.3. Merski instrument ali viri podatkov

Merski instrument predstavljajo vodila za intervju, ki sem ga opravila s pomočjo osmih vprašanj, ki sem jih oblikovala sama. Intervju je anonimen. Vodilo oz. smernice za intervju so priložene v prilogi.

3.4. Opredelitev enot raziskovanja – populacija in vzorec

Mojo populacijo sestavljajo slovenske družine, sestavljene iz vsaj treh generacij, za katere ni nujno, da stanujejo skupaj. Ker je takšnih družin preveč, da bi lahko z vsemi opravila intervju, sem se odločila za preučevanje vzorca.

Stvarna opredelitev populacije: Vse družine so sestavljene iz vsaj treh generacij.

Krajevna opredelitev: Slovenske družine.

Časovna opredelitev populacije je na dan: 21. 11. 2016

Vzorec so predstavljale družine, ki jih sama tudi osebno poznam, torej je bil vzorec neslučajnostni, in sicer priložnostni, saj so v vzorcu družine, ki so mi bile najbolj dostopne. Moj vzorec je obsegal 5 slovenskih družin, iz vsake družine pa sem opravila intervju z dvema članoma različnih generacij (starejša in srednja), pri čemer sem vseeno dobila informacije za tri generacije, ki sestavljajo družino (npr. babica, oče, sin).

3.5. Opis zbiranja podatkov oz. empiričnega gradiva

Za način zbiranja podatkom sem izbrala spraševanje, in sicer s pomočjo nestandardiziranega intervjuja. Za takšno obliko intervjuja sem se odločila, ker menim, da sem na takšen način dosegla svobodnejše in bolj sproščeno izražanje intervjuvancev, obenem pa se lažje prilagodila vprašančevim posebnostim. Zbiranje podatkov oz. empiričnega gradiva je potekalo individualno, ustno in osebno med 26. 11. 2016 in 2. 12. 2016. Intervju za dve družini oz. štiri posameznike je potekal na mojem domu, za dve na njihovem domu, intervju z eno družino pa sem opravila na delovnem mestu ene izmed intervjuvank. Posamezni intervju je trajal od 20 do 40 minut, v času, ki so ga intervjuvanci določili sami. Na pridobljene podatke je lahko vplivalo to, da sem vse intervjuvance osebno poznala in da so zato morda odgovarjali drugače, kot bi sicer.

Raziskavo sem izvajala po večini v svojem lokalnem okolju, saj sem izbrala priročni vzorec, vendar pa sem namenoma poiskala nekaj informatorjev iz drugih lokalnih območij oz. iz drugih koncev Slovenije, saj menim, da mi je to omogočilo bolj celosten vpogled na celotno področje raziskovanja.

Intervjuji so potekali na kraju, ki so ga določili intervjuvanci, zato da sem s tem zagotovila sproščenost, spraševala pa sem jih na samem, da jih prisotnost drugih ljudi pri odgovarjanju na vprašanja ne bi motila. Na vprašanja so moji sogovorniki odgovarjali prosto, večkrat pa sem poleg tega morala podati dodatna pojasnila ali pa jih malce usmeriti, na kaj naj se še posebej osredotočijo. Že pred izvedbo intervjuja sem povedala, da je intervju anonimen in če jim je morda na katero vprašanje nelagodno odgovoriti, da ga lahko tudi preskočimo, vendar se to ni zgodilo pri nobenem intervjuvancu in nobenem vprašanju. Odgovore sem si zapisovala sproti, nato pa jih takoj po izvedbi še prepisala v wordov dokument. Odgovori mojih sogovornikov so si bili različni, nekateri bolj podrobni, nekateri manj.

3.6. Analiza podatkov

Analizo sem izvedla s kvalitativno metodo. Takoj po izvedenem intervjuju sem svoje zapiske z odgovori prepisala v word dokument. Ko sem opravila vse intervjuje, sem vsakega posebej označila. Za označbo intervjujev oz. za analizo izjav pripadnikov iste družine sem uporabila isto črko, številka poleg črke pa predstavlja generacijo, katere pripadnik je intervjuvana oseba. Pri tem številka 1 pomeni srednjo generacijo, številka dve pa starejšo. Pojem generacija sem uporabljala za razlikovanje družinskih rodov, torej sem uporabila genealoški (rodoslovni ali rodopisni) pomen besede generacija. Ker sem intervjuje izvajala z dvema predstavnikoma posamezne družine (torej pripadnikoma dveh različnih rodov posamezne družine, pri tem pa pridobila podatke tudi za pripadnika tretjega rodu), sem jih razvrstila v starejšo, srednjo in mlajšo generacijo na podlagi njihove starosti in sorodstvenih odnosov. Najstarejšega pripadnika družine sem uvrstila v starejšo generacijo in njegove odgovore označevala s številko 2, njegovega potomca v srednjo generacijo ter njegove odgovore oz. značilnosti s številko 1, najmlajšega pripadnika družine, ki pa je obenem tudi potomec srednje generacije pa v mlajšo generacijo.

Nato sem v vsakem intervjuju posebej odgovore intervjuvancev razdelila na izjave in jih že v samem intervjuju označila s številkami od ena naprej. Ko sem tako vse intervjuje razdelila na izjave, sem se lotila odprtega kodiranja. Za vsak intervju sem v wordovem dokumentu naredila razpredelnico s petimi stolpci, kamor sem v prvi stolpec dobesedno prepisala izjave, v drugem stolpcu sem zapisala podpojme in v tretjem pojem, v četrti stolpec sem za vsako izjavo posebej vpisala podkategorijo in v petega kategorijo. Za tem sem v novem wordovem dokumentu naredila novo razpredelnico, namenjeno osnemu kodiranju, ki je vseboval štiri stolpce, pri čemer sem v prvi stolpec vpisala kategorijo, v drugega podkategorijo, v tretjega pojme in v četrtega podpojme. Tako sem dobila boljši pregled nad vsemi odgovori intervjuvancev za vsako kategorijo posebej, ki mi je omogočal lažjo analizo in lažje ugotavljanje podobnosti ter razlik med odgovori intervjuvancev. Na koncu sem oblikovala še odnosno kodiranje, kjer sem raziskovala različne povezave med kategorijami in znotraj njih. Pri tem sem uporabljala enake oznake kot v prejšnjih kodiranjih, torej za pripadnike iste družine enako črko, za značilnosti predstavnika starejše generacije številko 2, za predstavnika srednje številko 1, dodala pa sem še oznako s številko 3, ki označuje značilnosti predstavnika mlajše generacije, ki sem jih pridobila na podlagi odgovorov predstavnika srednje generacije.

Način obdelave pridobljenih podatkov je kvalitativen, saj sem med seboj primerjala besedne opise intervjuvancev, ki so predstavljeni kot podpojmi, pojmi, podkategorije in kategorije. Osredotočila sem se na podobnosti in razlike znotraj vsake izmed generacij, na podobnosti in razlike med različnimi družinami ter na relevantne značilnosti vseh predstavnikov populacije.

4. Rezultati

Intervjuvanci, ki so predstavniki srednje generacije, so bili stari od 29 do 52 let, medtem ko se starost predstavnikov starejše generacije giblje od 49 do 80 let. Večina mojih sogovornikov trenutno stanuje v Ljubljani, nekaj posameznikov pa prihaja iz drugih koncev Slovenije (Gabrovka in Zreče). Marsikateri intervjuvanec biva z razširjeno družino, pogosto s svojimi otroki ter njihovo družino ali pa celo s starši svojega partnerja. Večina mojih sogovornikov ima enega ali dva otroka, le redki tri ali štiri. Moji sogovorniki so v različnih partnerskih odnosih. Večina je poročenih ali v izvenzakonski zvezi, nekaj je vdov, posamezniki pa so ločeni. Velika večina jih je odraščala v Sloveniji, od tega večina v Ljubljani, nekateri v drugih koncih Slovenije (Velenje in Rečica ob Savinji), posamezniki pa v tujini (Hrvaška). Zanimivo je, da je veliko sogovornikov odraščalo ne le s svojimi starši, ampak tudi s svojimi starimi starši, ki so imeli velikokrat vpliv na njihovo vzgojo ali pa so bili celo glavni akterji pri vzgoji sogovornika: „Do osnovne šole sem odraščal pri stari mami [...] V otroštvu sta me vzgajala stara mama in star ata ter tete, ki so bile približno deset let starejše od mene. V tem času sta me starša obiskovala le čez vikend.” (Intervju C1, številke izjav: 4, 8, 9) „Vzgajali so me starši, še vedno pa je na nas veliko vplivala stara mama.” (Intervju E1, številke izjav: 5 in 6). Opazna je tudi velika razlika v številu otrok v družini pri vsaki generaciji posebej. Medtem ko se število otrok intervjuvancev giblje med ena in štiri, pri čemer ima večina enega ali dva otroka, se število otrok v družini odraščanja intervjuvancev giblje med ena in deset (največkrat so družino sestavljali štirje otroci), kar jasno kaže na zmanjšano število rojstev v družinah v današnjih časih. Intervjuvanci otroke v družini, v kateri so odraščali, in s tem tudi sebe, opisujejo ter doživljajo kot samostojne ter neodvisne, delovne, vljudne, vztrajne, pridne in spoštljive. Večino sogovornikov sta vzgajala mama in oče, v nekaterih primerih tudi stara mama in star ata, v posameznih primerih le mama ali pa mama in očim. Na moje vprašanje, kdo vas je vzgajal, se je pojavil tudi odgovor: „Menim, da v tistem času ni bilo vzgoje, ampak le kričanje, če je bilo kaj narobe.” (Intervju D1, številke izjav: 6 in 7). Kot veliko prelomnico v družinskem življenju nekateri sogovorniki navajajo ločitev ter ponovno poroko in pa smrt v družini (smrt očeta).

Glede kaznovanja je polovica sogovornikov povedala, da je v otroštvu bila kaznovana, nekateri sogovorniki niso bili nikoli kaznovani, posamezniki pa le enkrat. Pri nekaterih družinah se pojavljajo enaki odgovori glede pojavnosti kaznovanja v otroštvu različnih

generacij, pri večini družin pa se pojavljajo razlike, kar že nakazuje na to, da tudi znotraj družin prihaja do razlik glede pojavnosti kaznovanja, če primerjamo različne generacije družine. Razlogi, zaradi katerih so bili kaznovani v otroštvu, so različni: od zamujanja domov, izgube atlasa, pobega od doma, odgovornosti za druge, do tega, da si bil kaznovan, če si naredil kaj narobe, če nisi ubogal na prvo besedo ali pa če si kaj nalašč ušpičil. Poleg teh pa navajajo tudi razloge za kaznovanje lastnih otrok, kot so na primer: če so otroci kaj razmetali, zamujanje domov, slab šolski uspeh otrok, izpostavljenost nevarnosti ali pa kaznovanje v afektu čustev. Iz vseh intervjujev je razvidno, da so najpogostejše oblike kazni, ki se pojavljajo v otroštvu: prepoved, fizične kazni, odvzem privilegijev in pa verbalna kazen. Poleg teh načinov pa intervjuvanci omenjajo še umik, stanje v kotu, odrekanje sladkarij ali česa drugega, to, da so se morali takoj vrniti domov, pospravljanje za seboj in to, da so videli, da so njihovi starši ali družinski člani prizadeti. Največkrat se pri predstavnikih starejše generacije pojavljajo fizična kazen, prepovedi in verbalna kazen, pri srednji generaciji fizična kazen in takoj za njo prepovedi, pri mlajši generaciji pa fizična kazen in odvzem privilegijev. Iz tega je razvidno, da je pri vseh treh generacijah največkrat uporabljena fizična kazen. Sogovorniki navajajo tudi različne oblike fizične kazni, kot so na primer cukanje za lase, klofuta ter tepež in udarci po različnih delih telesa in z različnimi pripomočki: „Mama me je največkrat kaznovala na tak način, da mi je [...] grozila s kuhalnico ali pa me z njo celo udarila.” (intervju B2, številki izjav: 28 in 29). „[...] deležen sem bil tudi tepeža s palico [...]” (intervju C1, številka izjave 17). Sogovorniki in njihovi otroci so deležni naslednjih oblik prepovedi in odvzemov privilegijev: prepoved izhodov, prepoved uporabe računalnika, televizije, telefona in tablice, odvzem igrač in to, da morajo prej v posteljo. Naštevajo pa tudi nekatere oblike verbalnih kazni, ki so jih bili deležni v otroštvu oziroma načinov, s katerimi kaznujejo svoje otroke, na primer zmerjanje, grožnje, klic policistov, dretje in povzdigovanje glasu. Zanimivo je, da so podobnosti z oblikami kaznovanja, ki so jih bili deležni v otroštvu, opazne le pri nekaterih družinah in da se le fizično kaznovanje pojavlja v določenih družinah skozi vse tri generacije, medtem ko je to opazno le še pri prepovedi kot obliki kazni in pri verbalnem kaznovanju, pa še to le pri dveh generacijah.

Zanimiv je odnos do prejete kazni nekoč, saj vsi sogovorniki poročajo o tem, da se jim je prejeta kazen v otroštvu zdela neupravičena in neprimerna, ob tem pa so čutili bes in užaljenost. Drugačen je odnos do prejete kazni danes, saj več intervjuvancev danes meni, da so bile prejete kazni upravičene, medtem ko le redki, da so bile neupravičene. Glede

primernosti kazni so mnenja deljena, saj nekateri menijo, da so bile kazni primerne, drugi, da so bile neprimerne, spet tretji pa, da so bile enkrat primerne, drugič neprimerne. Podobno je z mnenjem o učinkovitosti in zasluženosti kazni. Prejete kazni v otroštvu s seboj prinašajo nekatere posledice, ki se jih nekateri sogovorniki zavedajo, na primer strah, nezmožnost jesti določene stvari, skrivanje stvari pred starši, nezahajanje k sosedom, laganje, prelaganje krivde na druge, izogibanje kazni itd. Posamezni sogovorniki omenjajo, da so tekom vzgoje svojih otrok spoznali, da fizična kazen ne učinkuje in da so na podlagi tega sprejeli odločitev, da prenehajo s fizičnim kaznovanjem. Kljub temu pa so fizično kazen po tej odločitvi uporabili še pri vsakem otroku približno trikrat. Omenjajo tudi občutke ob opazovanju fizičnega kaznovanja otrok s strani partnerja: „Hudo mi je bilo tudi, ko je takratni partner pri vzgoji najinih otrok uporabljal tepež.” (intervju B2, številka izjave: 64).

Glede načinov discipliniranja, ki so ga bili deležni v svojem otroštvu, sogovorniki navajajo prepovedi, dogovore in pa različna pravila, kot so na primer: „[...] kdo bo šel na njivo, kdo bo postoril kaj po hiši. Vedno smo morali biti tudi ob točno dogovorjeni uri doma. [...] Če kdo česa ni znal, se je moral učiti, narediti smo morali domačo nalogo [...]” (intervju E2, številke izjav: 11, 12, 15, 16). Navajajo pa več različnih načinov discipliniranja, ki jih uporabljajo pri vzgoji svojih otrok: opozorilo na posledice in na odvzem ter odrekanje novih igrac, pogovor, dogovor, postavljanje meja, pravila, prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja, obvezno javljanje na telefon, obvezna obveščenost staršev o tem, kje so otroci in kdaj pridejo, če zamujajo domov, obvezno obvestilo staršem o prihodu na cilj, odmik, grožnje (s tepežem in elektriko), izmikanje stvarem („[...] na primer otrok nisem jemala s seboj v trgovino, ker sem vedela, da bodo tečnarili za sladkarije.”) (intervju B2, številki izjav: 56, 57), omejevanje, obveščanje v družini, to, da vedno vse razčistijo, da se od otrok zahteva glede na njihove zmožnosti ter to, da starši pridejo otroka iskat k prijateljem. Najpogostejše uporabljeni načini discipliniranja v celotni populaciji so dogovori in pogovori. Predstavniki starejše generacije oblik discipliniranja v svojem otroštvu večinoma ne omenjajo, edini način, ki so ga omenili, pa so bila pravila, ki so veljala v družini. Srednja generacija omenja le nekaj načinov discipliniranja v svojem otroštvu, kjer prevladujejo dogovori in za njimi pogovori. Največ različnih načinov discipliniranja je deležna mlajša generacija, pri kateri se največkrat pojavljajo pogovori in takoj za njimi dogovori, nekoliko redkeje tudi grožnje in obvezno obvestilo o zamujanju, ostale oblike discipliniranja pa se pojavljajo le posamezno. Pri nekaterih družinah je možno zaznati

podobnosti glede oblik discipliniranja, ki so jih ali jih doživljajo v svojem otroštvu različne generacije. Te podobnosti se večkrat pojavljajo pri dogovorih in nekoliko redkeje pri pravilih, grožnjah ter pogovorih, kjer se te oblike pojavljajo pri dveh različnih generacijah.

Intervjuvance sem prosila, da primerjajo načine kaznovanja in discipliniranja, ki so jih bili deležni v svojem otroštvu z načini, ki so jih uporabljali pri svojih otrocih. Večina intervjuvancev meni, da so glede strogosti enaki ali podobni, le redki menijo, da so manj strogi od svojih staršev. Pojavlja pa se tudi odgovor: „Menim, da sem bolj stroga kot mama, a manj, kot je bil moj oče.” (intervju D2, številka izjave: 18).

Glede učinkovitosti jih večina meni, da so njihovi načini kaznovanja in discipliniranja bolj učinkoviti kot načini, ki so jih bili sami deležni v svojem otroštvu, nekaj manj pa jih meni, da so načini enako učinkoviti. Posamezni sogovorniki se glede učinkovitosti načina lastnega discipliniranja in kaznovanja v primerjavi z načini kaznovanja in discipliniranja v lastnem otroštvu niso mogli odločiti, saj pravijo: „Težko je reči zaradi različnega časa in druge generacije.” (intervju D2, številka izjave: 19). Nihče izmed sogovornikov pa ne meni, da so njihovi načini manj učinkoviti. Kot razlog za večjo učinkovitost navajajo večjo umirjenost, to, da so morali otroci več razmišljati o svojih dejanjih, da je bilo več dogovorov in pogovorov ter da so si vzeli več časa.

Pri posameznih sogovornikih je še posebej opazno, da ne želijo ponavljati vzorcev, ki so jih bili deležni v svojem otroštvu, npr.: „[...] več sem razmišljala o tem, kako ne biti takšna kot moja mama in kako drugače priti do učinka. Ni pa bilo enostavno preklopiti, še posebej pri najstarejši hčerki.” (intervju B2, številke izjav: 61, 62 in 63). „Poskušam se ne ravnati po načinu vzgoje, ki sem ga bila deležna sama.” (intervju D1, številka izjave: 9).

Pri kar nekaj posameznikih je opaziti, da kljub njihovem negativnemu mnenju glede načinov kaznovanja, ki so jih bili deležni v otroštvu in ki jih ocenjujejo kot neupravičene, neprimerne in neučinkovite, te enake metode kaznovanja vseeno uporabljajo pri vzgoji svojih otrok. Iz tega lahko sklepamo, da imajo izkušnje, pridobljene v otroštvu, velikokrat večji vpliv na izbiro načinov kaznovanja lastnih otrok kot pa dejanski subjektivni odnos do takšne kazni.

S sogovorniki sem se pogovarjala tudi o tem, za katere načine discipliniranja in kaznovanja otrok menijo, da so najučinkovitejši, ne glede na to, ali so jih uporabljali ali ne ter ali so jih bili deležni v svojem otroštvu ali ne. Za načine discipliniranja velika večina meni, da je naučinkovitejši pogovor. Omenjajo pa tudi postavljanje meja, dogovor, obrazložitev

posledic, pomiritev, zaposlitev z nečim drugim, razumevanje otroka, da si za otroka vzamemo čas, da otrok ne dobi vsega, kar si želi, ampak se mora za določene stvari potruditi in pa da so najučinkovitejši načini odvisni od posameznega otroka, njegovega karakterja, družbe in situacije. S pomočjo odnosnega kodiranja sem preverila tudi, ali ti sogovorniki, ki navajajo po njihovem mnenju najučinkovitejše načine discipliniranja pri vzgoji svojih otrok, tudi dejansko uporabljajo te načine. Iz odgovorov je razvidno, da večina ne uporablja načinov discipliniranja svojih otrok, ki naj bi bili po njihovem mnenju najučinkovitejši. Obstaja pa nekaj takih, ki te načine discipliniranja tudi uporabljajo. Pri kar nekaj sogovornikih pa uporaba načinov discipliniranja, za katere menijo, da so najučinkovitejši, ni bila razvidna oz. uporabe le-teh nisem mogla razbrati iz njihovih odgovorov. Med najučinkovitejše načine kaznovanja otrok sogovorniki prištevajo prepovedi, odgovornost za svoja dejanja, odvzem predmetov ali privilegijev, če pogovor ne učinkuje, udarec okoli ušes, to, da daš otroku vedeti, da se slabo počutiš in da si žalosten ter: „Jakost kazni je potrebno tudi prilagoditi situaciji oz. prekršku.” (intervju B1, številka izjave: 41). S pomočjo odnosnega kodiranja sem spoznala, da velika večina tudi dejansko uporablja načine kaznovanja svojih otrok, za katere menijo, da so najučinkovitejši. Le nekateri primeri kažejo na to, da posamezniki teh načinov ne uporabljajo oziroma da uporabe teh načinov ni mogoče razbrati iz njihovih odgovorov.

5. Razprava

Skozi celotno raziskavo sem ugotovila, da moji sogovorniki sami sebe v otroštvu opisujejo in doživljajo kot samostojne ter neodvisne, delovne, vljudne, vztrajne, pridne in spoštljive. Spoznala sem, da niso vsi ljudje deležni kaznovanja v otroštvu, ampak v primeru mojih intervjuvancev le polovica, slaba polovica kaznovanja ni bila deležna, nekaj oseb pa le enkrat v življenju. Pojavlja pa se ogromno različnih razlogov za kaznovanje, ki bi jih v grobem lahko razdelili v tri različne skupine: razlogi, povezani z neupoštevanjem pravil, tisti, ki so povezani s šolskim delom in razlogi, ki so bolj na strani izvrševalca kot otroka. Največ razlogov za kaznovanje je povezanih z neupoštevanjem pravil, ki jih določijo starši. Sem spadajo na primer zamujanje domov, če kaj razmečejo, če so kaj nalašč ušpičili oz. če so naredili kaj narobe, če niso ubogali na prvo besedo, pobeg od doma in izpostavljenost nevarnostim. Razlogi, ki se povezujejo s šolskim delom, so izguba atlasa ter kaznovanje zaradi slabega šolskega uspeha. Velikokrat pa starši kaznujejo tudi, ko so razlogi bolj na strani njih (izvrševalcev kazni), na primer, ko otroku naložijo odgovornost za druge, pa tudi pri kaznovanju v afektu čustev. Pri kaznovanju starši največkrat uporabljajo fizično kazen, prepovedi, odvzem privilegijev in verbalno kazen, poleg naštetih pa se pojavljajo tudi umik, odrekanje, stanje v kotu, pospravljanje za seboj, da se takoj vrnejo domov in kot kazen to, da otrok vidi, da so starši prizadeti. Tudi avtorji navajajo več različnih vrst kaznovanja otrok. Cowley (2007: 131–133) govori o neodobravanju, vpitju, izločitvi otroka, izgubi privilegijev in kotičku za »poredneže«. Peček Čuk in Lesar (2009: 63–65) naštevata še druge oblike kaznovanja, kot so: odtegotanje pozornosti, ljubezni, predmetov in privilegijev, nalaganje obremenilnih kazni ter poravnava povzročene škode. Če primerjamo načine kaznovanja, ki jih navajajo Cowley ter Peček Čuk in Lesar, z odgovori mojih sogovornikov glede načinov kaznovanja, ki jih uporabljajo pri vzgoji otrok, je razvidno, da starši, s katerimi sem opravila intervju, uporabljajo večino oblik kaznovanja, ki jih navajajo ti avtorji.

Glede na rezultate moje raziskave je fizično kaznovanje najpogostejši način kaznovanja otrok v katerikoli generaciji, zato se mi zdi pomembno, da ponovno navedem definicijo telesnega kaznovanja.

Za fizično kaznovanje se smatra vsaka oblika telesne kazni, pri kateri uporabimo fizično moč, s tem pa posamezniku povzročimo fizično bolečino, ki si naj bi jo zaslužil s svojim neustreznim vedenjem. Sem spadajo udarci z deli telesa ali s predmeti (palica, kuhalnica

itd.), tresenje, praskanje, ščipanje, vlečenje za lase, obmetavanje posameznika s predmeti, omejevanje gibanja in svobode otroka (Svet Evrope 2005, v Peček Čuk, Lesar 2009: 65).

Odgovori mojih sogovornikov kažejo na to, da se je fizično kaznovanje pojavljalo v preteklosti (v njihovem otroštvu), uporablja pa se tudi sedaj, saj takšne načine še vedno uporabljajo za kaznovanje lastnih otrok. Navajajo marsikatero izmed oblik fizičnega kaznovanja, ki jih omenja zgoraj navedena literatura (Svet Evrope 2005, v Peček Čuk, Lesar 2009: 65). Od teh navajajo na primer udarce z roko ali z različnimi predmeti (kuhalnico ter palico), klofute in cukanje za lase. Razlika med različnimi generacijami pa se opazi le pri tem, da starši, ki omenjajo fizično kaznovanje lastnih otrok, ne omenjajo kaznovanja s pomočjo predmetov; takšne načine kaznovanja namreč omenjajo le v svojem otroštvu.

Starši svoje otroke največkrat disciplinirajo preko dogovora in pogovora, ki pa presenetljivo velja po mnenju nekaterih mojih intervjuvancev tudi kot najučinkovitejši način discipliniranja. Uporablja ga kar nekaj izmed sogovornikov, vendar le redki izmed tistih, ki so ta način tudi opredelili za najučinkovitejšega. Tudi Kornhauser in Pleterski Rigler (2007: 76–82) pravita, da je najbolj razširjen in največkrat uporabljen ukrep pri neprimernem vedenju otroka pogovor. Poleg teh oblik discipliniranja se v moji raziskavi pojavljajo tudi: pravila, odmik, obveščanje v družini, meje, grožnje, prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja, opozorila, obvezno obvestilo o zamujanju in prihodu na cilj, o tem, kdaj pridejo otroci domov in kje so, prepovedi, izmikanje stvarim, omejevanje, to, da vedno vse razčistijo, obvezno javljanje na telefon, da starši pridejo iskat svoje otroke k prijateljem ter da postavljajo otroku zahteve glede na njegove zmožnosti. Teorija s področja discipliniranja otrok omenja nekatere naštet način discipliniranja, poleg tega pa omenja še druge, ki jih v moji raziskavi niso omenjali. To so na primer kazenske zadolžitve ter prezrtje neprimernega vedenja. Predvsem je zanimivo, da nihče od mojih sogovornikov ni omenjal pozitivnega discipliniranja otrok, ki ga omenja Mackonochie (2006), ko pravi, da je bolj učinkovito pohvaliti in se osredotočati na otrokovo lepo vedenje kot pa na kaznovanje tistega, kar je za nas nesprejemljivo (Mackonochie 2006: 42).

Predstavniki starejše generacije oblik discipliniranja v svojem otroštvu večinoma ne omenjajo, edini način, ki so ga omenili pa so bila pravila, ki so veljala v družini. Srednja generacija omenja le nekaj načinov discipliniranja v svojem otroštvu, kjer prevladujejo dogovori in za njimi pogovori. Največ različnih načinov discipliniranja je deležna mlajša generacija, pri kateri se največkrat pojavljajo pogovori in takoj za njimi dogovori, nekoliko

redkeje tudi grožnje in obvezno obvestilo o zamujanju, ostale oblike discipliniranja pa se pojavljajo le posamezno.

Za najučinkovitejši način kaznovanja po mnenju intervjuvancev velja odvzem predmetov ali privilegijev. Uporablja ga veliko staršev. Zanimivo je, da se je kaznovanje pojavljalo pri več sogovornikih srednje generacije kot pri sogovornikih starejše in da se pri predstavnikih starejše generacije pojavljajo fizična kazen, prepovedi in verbalna kazen, pri srednji generaciji fizična kazen in takoj za njo prepovedi, pri mlajši pa so načini kaznovanja med seboj zelo različni, še vedno pa prevladuje fizična kazen in odvzem privilegijev. Iz tega je razvidno, da je pri vseh treh generacijah največkrat uporabljena fizična kazen.

Namen moje raziskave je ugotoviti, ali se načini kaznovanja in discipliniranja prenašajo iz ene generacije v drugo, na kar pa je težko odgovoriti le z odgovorom DA ali NE. Iz analize intervjujev sem ugotovila, da se fizično kaznovanje v večini primerov prenaša iz generacije v generacijo vsaj skozi dve ali še pogosteje skozi tri generacije znotraj posamezne družine (in možno je, da se bo prenašalo še naprej). Le v posameznem primeru sem zasledila, da je sogovornica uporabljala fizično kazen na svojih otrocih, čeprav je sama v otroštvu ni bila deležna in jo tudi njena hči, ki je to kazen prejemala, ni prenesla naprej na svoje otroke, iz česar lahko sklepamo, da pri ljudeh, ki v otroštvu prejemajo fizično kazen, obstaja velika verjetnost, da bodo fizične kazni uporabljali tudi pri svojih otrocih, nikakor pa to ni pravilo. Tudi Straus (1995 v Straus in Gelles 1995: 421) ugotavlja, da starši, ki so bili v otroštvu deležni telesne kazni, bolj pogosto fizično kaznujejo otroke kot starši, ki v svojem otroštvu takšne oblike kaznovanja niso doživljali.

Pri posameznih družinah je mogoče zaslediti tudi uporabo prepovedi in verbalne kazni pri dveh predstavnikih različnih generacij, kar lahko nakazuje na potencialni prenos teh načinov kaznovanja iz generacije v generacijo, vendar tudi pri teh načinih kaznovanja obstaja več primerov, kjer se je ta način pojavljal le pri eni generaciji.

Verjetnost za prenos načinov discipliniranja glede na mojo raziskavo obstaja tudi pri družinah, ki kot način discipliniranja uporabljajo pogovor, dogovor, grožnje in pravila. Pri kar nekaj družinah, s katerimi sem se pogovarjala, je zaslediti, da če so uporabljali takšne načine discipliniranja, se je to običajno preneslo tudi v druge generacije. Vendar še vedno do tega prenosa ni prišlo pri vseh družinah in skozi vse generacije, tako da lahko tudi ta prenos smatramo kot možnost in ne kot pravilo. Pri pregledovanju različnih že opravljenih raziskav s področja discipliniranja pa nikjer nisem zasledila takšne povezave.

Presenetljivo je, da večina mojih intervjuvancev meni, da so njihovi načini discipliniranja in kaznovanja otrok učinkovitejši ali pa enako učinkoviti kot načini, ki so jih uporabljali njihovi starši, nihče pa ne meni, da so njihovi načini manj učinkoviti. Glede strogosti pa jih večina meni, da so enaki oz. podobni, le redki menijo, da so manj strogi od svojih staršev.

Glede odnosa do prejete kazni некоč sogovorniki poročajo o tem, da se jim je prejeta kazen v otroštvu zdela neupravičena in neprimerna, ob tem pa so čutili bes in užaljenost. Danes je odnos do prejete kazni drugačen, saj več intervjuvancev meni, da so bile prejete kazni upravičene, medtem ko le redki, da so bile kazni neupravičene. Glede primernosti so mnenja deljena, saj nekateri menijo, da so bile kazni primerne, drugi, da so bile neprimerne, spet tretji pa, da so bile enkrat primerne, drugič neprimerne. Ravno tako pa je tudi z mnenjem o učinkovitosti in zasluženosti kazni.

Prejete kazni v otroštvu s seboj prinašajo posledice, ki se jih nekateri sogovorniki tudi zavedajo. Našteli so na primer strah, nezmožnost jesti določene stvari, skrivanje stvari pred starši, nezahajanje k sosedom, laganje, prelaganje krivde na druge, izogibanje kazni itd. Tudi teorija s področja nasilja in kaznovanja v družini (npr. Aničić *et al.* 2015: 47–55) omenja zgoraj naštete posledice, ki jih za seboj puščajo določeni načini kaznovanja in discipliniranja, poleg teh pa navajajo še mnoge druge, ki jih moji sogovorniki niso omenili. Razlog za to je možen v tem, da teh posledic dejansko nimajo, se jih ne zavedajo ali pa le-te zaenkrat še niso vidne in se bodo morda pojavile šele kasneje.

Menim, da je moja raziskava prinesla veliko novih spoznanj na področju vzgoje, kaznovanja ter discipliniranja otrok. Ta spoznanja so lahko v prid vsem strokovnim delavcem, ne le socialnim, pač pa tudi psihologom, pedagogom itd., ki delujejo na področju dela z mladostniki in otroki, saj lahko na tak način spoznajo širši kontekst celotne situacije pri delu z družino, kjer se pojavljajo neučinkoviti ali celo škodljivi načini vzgoje otrok. Ta spoznanja prispevajo k zavedanju strokovnih delavcev, da so morda za takšen način discipliniranja delno odgovorne tudi izkušnje, ki so jih starši doživljali v svojem otroštvu. Še bolj pomembno pa se mi zdi spoznanje, da je kljub temu, da obstaja verjetnost, da se bodo določeni načini kaznovanja ter discipliniranja prenašali iz generacije v generacijo, te vzorce možno spremeniti oziroma jih opustiti, tudi če so se že prenašali skozi nekaj prejšnjih generacij. To daje socialnim delavcem znanje, da v družini lahko pride do teh pozitivnih sprememb. Pomembno je tudi spoznanje, da mlajše kot so generacije, več različnih načinov discipliniranja so deležne. Ti načini so večinoma pozitivni in temeljijo na pogovorih ter dogovorih. To bi lahko povezali tudi z načini dela z mladostniki, o katerih

govori Poštrak (2015). Kaže se namreč, da vedno več staršev uporablja elemente oziroma značilnosti dogovornega načina dela z mladostnikom, kjer starši predstavljajo otrokovega spoštljivega in odgovornega zaveznika. Ker starši pri mlajših generacijah vedno več omenjajo uporabo pogovorov in dogovorov, lahko sklepamo, da gre za spoštljiv pogovor med otrokom in staršem, ki je po mnenju Poštraka (2015) tudi pomemben del dogovornega dela z mladostnikom. Poštrak pravi, da pri tem pristopu ukrepe določamo skupaj z mladostniki, kar pa žal ni razvidno iz odgovorov sogovornikov. Pojavlja se zahteva staršev, da otroci prevzamejo odgovornost za svoja dejanja, kar Poštrak (2015), Musek (1999), Ščuka (2012) ter Dinkmeyer in McKay (1996) označujejo kot značilnost dogovornega načina dela z mladostnikom oziroma avtonomnega vzgojnega stila. To pa je po mnenju Poštraka (2015) pomembno pri ukrepih, ki so jih deležni mladostniki. Glede na to, da starejša generacija načinov discipliniranja, ki so jih bili deležni v svojem otroštvu, skoraj ne omenja, se kaže, da pri vzgoji otrok skozi generacije definitivno prihaja do sprememb in uporabe drugačnih in raznolikejših načinov vzgoje. V starejših generacijah je bil opazen poudarek le na kazni v primeru nekega prekrška ali dejanja, s katerim se starši niso strinjali, kar je po mnenju Škode (2015) značilnost represivne vzgoje, saj so poudarjena pretežno negativna vzgojna sredstva, kot so kazni, prepovedi in omejitve. Kateri vzgojni stil oz. način dela z mladostnikom prevladuje v slovenskih družinah, je težko oceniti. Na podlagi moje raziskave lahko sklepam, da v večini družin vzgoja temelji delno na ukazovalnem, delno pa na dogovornem načinu dela z mladostnikom, ki ju omenja Poštrak (2015). Iz moje raziskave pa ni zaslediti, da bi se pojavljal vsedopuščajoči pristop, za katerega Poštrak (2015) pravi, da pri njem ni določeno in dogovorjeno, kaj se bo zgodilo, če mladostnik ne bo upošteval pravil in dogovorov, poleg tega pa je za ta način dela z mladostnikom značilno, da so vloge nejasne. Sogovorniki namreč pri opisu tako svojih načinov vzgoje kot pri opisu načinov vzgoje, ki so jih bili deležni, ne omenjajo teh značilnosti. Tako je iz moje raziskave bolj razvidna uporaba ukazovalnega načina dela z mladostniki, saj tudi moji sogovorniki, tako kot Poštrak (2015), omenjajo ukaze ter različne kazni, pri katerih ni omembe pogovora ali dogovora, kar kaže na enosmerno komunikacijo, ki je značilna za ukazovalni pristop. Po drugi strani pa moji sogovorniki omenjajo tudi to, da morajo njihovi otroci prevzemati odgovornost za svoja dejanja, kar je po mnenju mnogih avtorjev (Poštrak 2015, Musek 1999, Ščuka 2012, Dinkmeyer, McKay 1996) značilnost dogovornega načina dela z mladostniki. Zelo pomembno pa se mi zdi poudariti, da se v moji raziskavi pri nobeni družini ne opaža nekega "idealnega" pristopa

oz. neke "čiste oblike" vzgojnega stila, pač pa njihove kombinacije in posamezne značilnosti teh pristopov.

Raziskava nakazuje tudi, da kljub temu, da so nekateri starši mnenja, da je bil določen način kaznovanja v njihovem otroštvu neupravičen in neprimeren ali pa celo neučinkovit, pri vzgoji svojih otrok uporabljajo enake metode kaznovanja. Raziskava tako prinaša novo spoznanje, da lahko sklepamo, da pogosto tudi subjektivni odnos do prejete kazni ne vpliva na izbiro določenega načina kaznovanja otrok, pač pa imajo pri tem večji vpliv prav izkušnje, pridobljene v otroštvu.

Vsa ta nova spoznanja lahko prispevajo k večji usposobljenosti socialnih delavcev in k njihovi večji empatiji ter občutljivosti na področju dela z družino. To lahko strokovnim delavcem omogoča, da se bolje pripravijo na delo z družinami, kjer se pojavljajo neučinkoviti ali celo škodljivi načini discipliniranja otrok, obenem pa se zavedajo, da so v družini možne pozitivne spremembe kljub vsem izkušnjam, ki smo jih pridobili v otroštvu.

Raziskava je po mojem mnenju prispevala tudi k razumevanju smisla v raziskovanju lastnih preteklih izkušenj in k ozaveščanju glede vpliva le-teh na naše načine ravnanja pri vzgoji lastnih otrok ter na posledice, ki se lahko zaradi različnih vzgojnih pristopov in načinov discipliniranja ter kaznovanja pojavljajo v življenju posameznika.

5.1. Težave pri izvedbi raziskave

Na težave pri izvedbi raziskave sem naletela že pri pridobivanju informantov, saj je bilo težko najti družine, ki jih sestavljajo vsaj tri generacije, iz katerih bi bila predstavnika starejše in srednje generacije pripravljena odgovarjati na moja vprašanja. Nekateri potencialni intervjuvanci pa z menoj niso želeli govoriti o tej temi. Na naslednjo težavo sem naletela pri izvajanju intervjuja, saj večina intervjuvancev ni imela dobre predstave o tem, kaj je pravzaprav razlika med kaznovanjem in discipliniranjem, kar sem rešila na tak način, da sem jim razliko obrazložila s pomočjo zgoraj navedenih opredelitev v literaturi.

Težave sem imela tudi pri analizi podatkov, saj se odgovori nekaterih intervjuvancev znotraj družine med seboj pogosto niso ujemali. Na primer starejša generacija navaja, da je pri kaznovanju svojih otrok uporabljala fizično kazen, medtem ko srednja generacija o tem, da bi takšno obliko kazni prejemala, ni poročala. Za to lahko obstaja več različnih razlogov in dejavnikov. Možno je, da se v trenutku postavljenega vprašanja intervjuvanec tega ni spomnil, da je to potlačil, da se tega ne spominja zaradi premajhne starosti ob prejetju

takšne kazni ali pa, da mi tega ni želel zaupati, ker me osebno pozna. V takem primeru sem upoštevala navedbe obeh predstavnikov družine za posameznega intervjuvanca. Težavo pa sem imela tudi pri samem kodiranju zaradi drugačne delitve načinov in oblik discipliniranja, ki sem jih dobila iz odgovorov mojih intervjuvancev v primerjavi z delitvami, ki jih navaja literatura. V tem primeru sem določila kode, ki so ustrezale odgovorom mojih sogovornikov, saj menim, da sem s tem zajela več možnih oblik in lažje ter bolj podrobno razlikovanje med njimi. Obenem je bila analiza zahtevna tudi zato, ker sem poskušala odkriti značilnosti, ki se pojavljajo znotraj vsake generacije in celotne populacije, ob tem pa raziskati tudi prenašanje vzorcev discipliniranja in kaznovanja iz generacije v generacijo znotraj posameznih družin.

6. Sklepi

- Sogovorniki sami sebe v otroštvu opisujejo kot samostojne ter neodvisne, delovne, vljudne, vztrajne, pridne in spoštljive.
- Kaznovanja je v otroštvu deležna le približno polovica ljudi.
- Razloge za kaznovanje lahko v grobem razdelimo v tri različne skupine: razlogi, povezani z neupoštevanjem pravil (zamujanje domov, otroke kaznujejo, če kaj razmečejo, če so kaj nalašč ušpičili oz. če so naredili kaj narobe, če niso ubogali na prvo besedo, zaradi pobega od doma in izpostavljenosti nevarnosti), razlogi, povezani s šolskim delom (izguba atlasa ter kaznovanje zaradi slabega šolskega uspeha) in razlogi, ki so bolj na strani izvrševalca kot otroka (ko otroku naložijo odgovornost za druge, pa tudi pri kaznovanju v afektu čustev).
- Pojavljajo se naslednje oblike kaznovanja: fizična kazen, prepovedi, odvzem privilegijev, verbalna kazen, umik, odrekanje, stanje v kotu, pospravljanje za seboj, da se otrok takoj vrne domov in kot kazen to, da otrok vidi, da so starši prizadeti.
- Pojavljajo se naslednje oblike discipliniranja: dogovor in pogovor, pravila, odmik, obveščanje v družini, meje, grožnje, prevzemanje odgovornosti za svoja dejanja, opozorila, obvezno obvestilo o zamujanju, prihodu na cilj, o tem, kdaj pridejo otroci domov in kje so, prepovedi, izmikanje stvarim, omejevanje, to, da vedno vse razčistijo, obvezno javljanje na telefon, da starši pridejo iskat svoje otroke k prijateljem ter da postavljajo otroku zahteve glede na njegove zmožnosti.
- Najpogostejši način kaznovanja otrok je fizično kaznovanje, za njim pa prepovedi.
- Najpogostejši način discipliniranja otrok je preko pogovora in dogovora.
- Predstavniki starejše generacije so bili deležni discipliniranja preko pravil, ki so veljala v družini. Srednja generacija je bila najpogosteje disciplinirana preko dogovorov in pogovorov, mlajša pa preko pogovorov in dogovorov, nekoliko redkeje pa tudi preko groženj in obveznega obvestila o zamujanju.
- Predstavniki starejše generacije so bili največkrat deležni fizične kazni, prepovedi in verbalne kazni, pri srednji generaciji se največkrat pojavlja fizična kazen in takoj za njo prepovedi, pri mlajši pa prevladuje fizična kazen in odvzem privilegijev.
- Najpogosteje se iz generacije v generacijo prenaša fizično kaznovanje.
- Najpogosteje se iz generacije v generacijo prenašajo dogovori, takoj za njimi pa pogovori, pravila in grožnje kot načini discipliniranja otrok.

- Večina intervjuvancev meni, da so njihovi načini discipliniranja in kaznovanja otrok učinkovitejši ali pa enako učinkoviti kot načini, ki so jih uporabljali njihovi starši. Glede strogosti pa večina intervjuvancev meni, da so enaki oz. podobni v primerjavi z njihovimi starši.
- Prejeta kazen v otroštvu se je sogovornikom zdela neupravičena in neprimerna, drugačen pa je odnos do prejete kazni danes, saj več intervjuvancev meni, da so bile prejete kazni upravičene. Glede primernosti so mnenja deljena, saj nekateri menijo, da so bile kazni primerne, drugi, da so bile neprimerne, spet tretji pa, da so bile enkrat primerne, drugič neprimerne. Ravno tako je tudi z mnenjem o učinkovitosti in zasluženosti kazni.
- Večina staršev kljub negativnemu subjektivnemu odnosu do določenega načina kaznovanja uporablja te iste načine pri vzgoji svojih otrok.
- Po mnenju sogovornikov sta najučinkovitejša načina discipliniranja otrok pogovor in dogovor, ki ju uporablja kar nekaj staršev, vendar le redki izmed tistih, ki so mnenja, da je to tudi najučinkovitejši način.
- Po mnenju sogovornikov je najučinkovitejši način kaznovanja odvzem predmetov ali privilegijev, ki ga ravno tako uporablja kar nekaj staršev in tudi večina tistih, ki menijo, da je to tudi najučinkovitejša oblika.
- Kaznovanje v otroštvu pušča različne posledice, kot so: strah, nezmožnost jesti določene stvari, skrivanje stvari pred starši, nezahajanje k sosedom, laganje, prelaganje krivde na druge, izogibanje kazni itd.

7. Predlogi

- Glede na to, da je fizično kaznovanje še vedno najbolj pogosta oblika kaznovanja otrok, menim, da bi bilo potrebno splošno javnost ozavešiti o otrokovih pravicah in o tem, kakšne posledice lahko za seboj pušča določena oblika kaznovanja v otroštvu.
- Menim, da se na področju discipliniranja in kaznovanja otrok premalo dela na preventivi in da bi bilo potrebno uvesti izobraževanje staršev na to določeno temo.
- Otroci pa bi morali biti obveščeni o svojih pravicah in o tem, kateri načini kaznovanja in discipliniranja so primerni ter dovoljeni in na koga se lahko obrnejo, če so deležni neprimernih ter škodljivih načinov discipliniranja in kaznovanja.

8. Uporabljena literatura

Aničić, K., Hrovat Svetičič, T., Hrovat, T., Sušnik, A. (2015), *Nasilje nad otroki: Strokovne smernice za delo z otroki, ki doživljajo zanemarjanje in/ali nasilje*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.

Bezenšek Lalić, O. (2009), *Odzivanje socialnih delavk in delavcev na nasilje v družini*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Blow, A. J., Timm, T. M. (2002), Promoting Community through Family Therapy: Helping Clients Develop a Network of Significant Social Relationships. *Journal of Systemic Therapies*, 21, 2: 67–90.

Braunmuhl, E. Von (1979), *Zeit für Kinder*. Frankfurt am Main: Fischer.

Cheal, D. (1999), The One and the Many: Modernity and Postmodernity. V: Allan, G. (ur.), *The Sociology of the Family: A Reader*. Oxford, Malden, Massachusetts: Blackwell Publishers (56–86).

Constable, R., Lee, D. B. (2004), *Social Work with Families: Content and Process*. Chicago: Illinois Lyceum Books.

Cowley, S. (2007), *Kako krotiti malčke*. Ljubljana: Modrijan.

Croghan, R., Miell, D. (1999), Born to abuse? Negotiating identity within an interpretative repertoire of impairment. *British Journal of Social Psychology*, 28, 3: 315–335.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2003–2004), *Socialno delo z družino* (delovno gradivo). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- (2005), *Socialno delo z družinami: Študijsko gradivo za leto 2005/2006*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- (2006), Izobraževanje za socialno delo v letu 1959: O metodiki socialnega dela pri Katji Vodopivec. V: Zaviršek, D., Leskovšek, V. (ur.), *Zgodovina socialnega dela v Sloveniji: Med družbenimi gibanji in političnimi sistemi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (201–214).

- (2008), *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Dinkmeyer, D., McKay, D. G. (1996), *Rising a responsible child: how to prepare your child for today's complex world*. New York: A Fireside Book.

Discipliniranje: postoji li razlika između discipliniranja i kažnjavanja? (2007). Dostopno na: <http://www.roda.hr/article/read/discipliniranje> (30. 3. 2017).

Domiter Protner, K. (2014), *Zloraba otrok v družini: Možnosti ukrepanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Filipčič, K. (2002), *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex založba d. o. o.

Floyd, K., Mikkelsen, A. C., Judd, J. (2006), *Defining the Family Through Relationships*. V: Turner, L. H., West, R. (ur.), *The Family Communication Sourcebook*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications (21–43).

Goldbrunner, H. (1989), *Arbeit mit Problemfamilien*. Mainz: Matthias – Grunewald Verlag.

Goode, W. (1971), Force and Violence in the Family. *Journal of Marriage and the Family*, 33, 4: 624–636.

Hart, S. N., Brassard, M. R., Karlson, H. C. (1996), Psychological Maltreatment. V: Briere, J., Berliner, L., Bulkley, J. A., Jenny, C., Reid, T. (ur.), *The ASPAC Handbook on Child Maltreatment*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publication (72–89).

Kalmuss, D. (1984), The Intergenerational Transmission of Marital Aggression. *Journal of Marriage and Family*, 46, 1: 11–19.

Klein, D. M., White, J. M. (1996), *Family Theories: An Introduction*. Thousand Oaks, California: Sage.

Kornhauser, P., Pleterski Rigler, D. (2007), Zagotovimo našim otrokom mladost brez telesnega kaznovanja. V: Kornhauser, P. (ur.), *Zagotovimo našim otrokom mladost brez telesnega kaznovanja*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije (54–98).

Kroflič, R. (1997), *Med poslušnostjo in odgovornostjo: procesno-razvojni model moralne vzgoje*. Ljubljana: Vija.

- L'Abate, L. (1994), *Family Evaluation*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Lansford, J. (2010), The Special Problem Of Cultural Differences In Effects Of Corporal Punishment. *Law And Contemporary Problems*, 73, 89: 89–106.
- Mackonochie, A. (2006), *Izbruhi togote in druge oblike otroškega vedenja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Matter, H. (1999), *Sozialarbeit mit Familien*. Bern: Haupt.
- Mertens, W. (1974), *Erziehung zur Konfliktfähigkeit*. Munchen: Ehrenwirt.
- Mešl, N. (2008), *Razvijanje in uporaba znanja v socialnem delu z družino: Procesi soustvarjanja teoretskega znanja v praksi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mikuš Kos, A. (1996), Psihosocialni vidiki trpinčenja otrok. V: Satler, A. J. (ur.) (1996), *Trpinčen otrok: kako prepoznati in preprečevati fizično in duševno trpinčenje otrok*. Ljubljana: Meridiana.
- Milivojević, Z., Bilban, K., Kokelj, V., Kramberger, M., Steiner, T., Kožuh, B. (2008), *Mala knjiga za velike starše: priročnik za vzgojo*. Novi Sad: Psihopolis institute.
- Musek, J. (1999), Teorije osebnosti kot podlaga šolskega svetovalnega dela. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., Musek, J. (1999), *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (43–62).
- Nobes, G., Smith, M. (2000), The Relative Extent of Physical Punishment and Abuse by Mothers and Fathers. *Trauma, Violence & abuse*, 1, 1 (Sage Publications): 47–66.
- Pallone, N. J., Hennessey, J. J. (1996), *Tinder – box Criminal Aggression*. New Brunswick-London: Transaction Publisher.
- Pantley, E. (2002), *Z otrokom lahko sodelujete*. Radovljica: Didakta.
- Peček Čuk, M., Lesar, I. (2009), *Moč vzgoje: sodobna vprašanja teorije vzgoje*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Pečnik, N. (2003), *Međugeneracijski prijenos zlostavljanja djece*. Jastrebarsko: Naklada Slap (druga izdaja).

Plevnik Vodušek, V. (2007), Telesno kaznovanje kot vzgojni ukrep. V: Kornhauser, P. (ur.) (2007), *Zagotovimo našim otrokom mladost brez telesnega kaznovanja*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije (179–188).

Poljak, S. (2009), Discipliniranje otrok v družini – načini, stališča in medgeneracijske povezave. *Psihološka obzorja*, 18, 4: 93–113.

Poštrak, M. (2015), Koncepti socialnega dela z mladimi. *Socialno delo*, 54, 5: 269–280.

Rutar, T. (2007), Kazen mora biti vzgojna. V: Kornhauser, P. (ur.) (2007), *Zagotovimo našim otrokom mladost brez telesnega kaznovanja*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije (162–169).

Severe, S. (2000), *Ljubezen ni dovolj: preprosta načela dobre vzgoje*. Tržič: Učila.

Shriver, J. M. (2001), *Human Behavior and the Social Environment: Shifting Paradigms in Essential Knowledge for Social Work Practice*. Boston: Allyn and Bacon.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2008). Ljubljana: DZS.

Socolar, R. R. S., Savage, E. in Evans, H. (2007), A longitudinal study of parental discipline of young children. *Southern Medical Journal*, 100: 472–477.

Stanko, E. A. (2003), *The Meanings of Violence*. Routledge, London, New York.

Straus, M., Gelles, R. (1995), *Physical Violence in American Families, Risk Factors and Adaptations to Violence in 8.145 Families*. London (403–430).

Straus, M. A. (2010), Prevalence, Societal Causes, And Trends in Corporal Punishment By Parents In World Perspective. *Law And Contemporary Problems*, 73, 1: 1–30.

Straus, M. A. in Stewart, J. H. (1999), Corporal punishment by american parents: National data on prevalence, chronicity, severity, and duration, in relation to child and family characteristics. *Clinical Child & Family Psychology Review*, 2: 55–70.

- Straus, M. A., Field, C. J. (2003), Psychological aggression by american parents: National data on prevalence, chronicity and severity. *Journal of Marriage and Family*, 65: 795–808.
- Straus, M. A., Fauchier, A. (2007), *Manual for the Dimensions of discipline inventory (DDI)*. New Hampshire: Family Research Laboratory.
- Ščuka, V. (2012), *Država v megli: oblikovanje osebnosti šolarjev*. Nova Gorica: Šola osebnosti.
- Šebart, M. (1990), O namenih in stilih vzgajanja nekoliko drugače. *Iskanja – vzgoja, prevzgoja*, 7, 9: 48–69.
- Škoda, T. (2015), Vzgoja, izobraževanje in vseživljensko učenje – vzgojni pristopi. *Revija za univerzalno odličnost*, 4, 4: 225–235.
- Trunk, D. (2010), *Child Abuse: A Summary*. (English Version of) *Verhaltenstherapie*, 20: 11–18.
- Ule, M. (2003), Spremenjena razmerja zasebnosti in družinskega življenja. V: Ule, M., Kuhar, M. (2003), *Mladi, družina, starševstvo: Spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Venet, M., Boureau, J. F., Gosselin, C., Capuano, F. (2007), Attachment representations in a sample of Neglected Preschool-Age Children. *School Psychology International Copyright*, 28, 3 (Sage Publications): 264–293.
- Wise, J. B. (2005), *Empowerment Practice with Families in Distress*. New York: Columbia University Press.
- Wolfe, D. A. (1999), *Child Abuse: Implications for Child development and Psychopathology. Developmental clinical psychology and psyhiatry*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.
- Woodward, L. J., Fergusson, D. M. (2002), Parent, child and contextual predictors of childhood physical punishment. *Infant and Child Development*, 11: 213–235.
- Zaviršek, D. (2005), Vloga služb socialnega varstva pri obravnavi nasilja nad ženskami in otroki. *Javna Uprava*, 41, 2–3: 553–572.

9. Priloge

Priloga A : Vodilo pri nestandardiziranem intervjuju

1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.
2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?
3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.
4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?
5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?
6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.
7. Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?
8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?

Priloga B: Intervju A1

A1

DRUŽINA A – srednja generacija

Datum izvedbe: 26. 11. 2016

Trajanje: 20 minut

- 1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.**

Stara sem 49 let (1) in živim v Ljubljani (2). V svoji družini predstavljam srednjo generacijo (3). Odraščala sem v Ljubljani (4), v družini s štirimi otroki (5), vzgajala pa sta me mama in oče (6). Zdaj imam dve hčerki (7), ki še vedno stanujeta doma (8) ter eno vnukinjo (9). Še vedno stanujem v hiši, kjer sem odrasčala (10).

- 2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?**

Da, bila sem kaznovana, vendar se spomnim le enega primera (11). Ker sem zamudila domov oziroma nisem prišla ob dogovorjeni uri (12), nisem smela ven par dni (13).

3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.

Ko sem dobila to kazen, sem bila besna (14) in užaljena (15), saj se mi kazen ni zdela upravičena (16). Če pa pomislim za nazaj, menim, da če narediš nekaj narobe, ti starši morajo na nek način povedati, da to ni bilo v redu (17). Menim, da je kazen dosegla svoj namen (18), saj naslednjič te napake nisem ponovila (19).

4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?

/

5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?

Če sta moji hčerki kaj razmetali (20), sta morali to za seboj tudi pospraviti (21). Če tega nista storili, sem igrače vrgla tudi stran (22) ali pa jih skrila za vedno (23). Večkrat sem ju, še predno sta naredili kakšno napako, tudi opozorila na to, kakšne bodo posledice (24). Na primer pri igračah, če jih bosta polomili, da ne bosta dobili novih (25) in da če jih ne bosta pospravili, da jima jih bom vzela (26). Če sta na primer zamujali domov (27), sem z njima imela pogovor o tem, da se tega ne dela (28) in da se morata vedno javiti na telefon že prvič, ko ju pokličem (29). Vedno sem hotela vedeti kje sta (30), kdaj prideta (31) ter da prideta domov takrat, ko se zmenimo (32) oziroma, da vsaj sporočita, če nameravata zamuditi (33). Če sta kam odpotovali, sem vedno zahtevala tudi, da sporočita, ko prispeta na cilj in mi s tem sporočita, da je vse v redu in da sta varno prispeli (34).

6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.

Menim, da je bilo približno enako (35). Starši do mene niso bili zelo strogi (36) in niti jaz po svojem mnenju nisem bila zelo stroga do svojih hčerk (37).

7. Kako bi ocenili vaše metode ter načine discipliniranja in kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?

Verjetno pogovor, ki sem ga uporabljala jaz pri svojih otrocih, bolj učinkuje (38), vendar po drugi strani menim, da tudi prepoved izhodov učinkuje (39), saj je do takšne kazni prišlo le enkrat in že takrat je učinkovalo, da takšne napake nisem ponovila (40).

8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?

Pogovor o tem, kaj se sme in kaj ne (41), o tem, kje so meje (42) ter to, da otroku obrazložiš, kakšne so lahko posledice, če bo naredil nekaj narobe ali ne bo upošteval tvojih navodil, vendar ne kot grožnja, ampak le kot pojasnilo (43).

Najbolj učinkovita kazen pa je po mojem mnenju odvzem nečesa, kar otroku veliko pomeni, na primer igrača, računalnik (44) ... Vendar je pri tem pomembna povezava med tem, kar je naredil narobe in samo

kaznijo (45). Na primer, če bi otrok namenoma opraskal avto, mora biti kazen s tem povezana na tak način, da na primer mora dati nekaj denarja iz svojih prihrankov za popravilo (46).

Priloga C: Intervju A2

A2

DRUŽINA A – starejša generacija

Datum izvedbe: 26. 11. 2016

Čas trajanja: 25 minut

1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.

Stara sem 70 let (1) in v svoji družini predstavljam najstarejšo generacijo (2). Rojena sem bila v Ljubljani (3) in živela v Zadvoru (4), v družini s 4 otroki (5), kjer sem bila najmlajša (6). Živelimo v hiši z manjšo njivo (7), kjer smo pridelovali zelenjavo in gojili prašiče (8). Zaposlen je bil le oče (9), mama je bila gospodinja (10), občasno pa je tudi šivala za nas in sosede (11), saj je bila po izobrazbi šivilja (12). Po poroki sem se preselila na Vevče (13) in se zaposlila v tovarni Yulon (14), kjer sem delala v laboratoriju (15). Imela sem 4 otroke (16). Po smrti moža (17) živim v hiši z najstarejšo hčerko in njenima hčerkama (18).

2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?

Da (19), zaradi izgube atlasa v osnovni šoli (20) sem bila zelo ozmerjana (21). Občasno so me starši kaznovali tudi s prepovedjo obiskovanja sosedov (22).

3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.

Kazen se mi zdaj zdi primerna (23), takrat pa se mi verjetno ni zdela (24). Menim, da so bile kazni upravičene (25) in učinkovite (26), saj po prepovedi res nisem več zahajala k sosedom (27).

4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?

/

5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?

Ponavadi sem se drla na svoje otroke (28), običajno zaradi slabega šolskega uspeha (29), jim prepovedala izhode (30), ko so bili mlajši, pa sem uporabljala tudi cukanje za lase (31).

- 6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.**

Menim, da je bilo kar podobno (32).

- 7. Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?**

Približno isto (33), ker so bili tudi načini in vzroki za kazen podobni (34).

- 8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?**

Prepoved nečesa, na primer izhoda (35), ali pa odvzem kakšnega predmeta (36).

Priloga D: Intervju B1

B1

Družina B – srednja generacija

Datum: 29. 11. 2016

Čas trajanja: 25 minut

- 1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.**

Stara sem 29 let (1), trenutno stanujem v Gabrovki (2) ter predstavljam srednjo generacijo (3). V otroštvu sem živela z mamo, očetom in mlajšim bratom (4) na vasi v občini Rečica ob Savinji (5). Pri mojih šestih letih sta se starša ločila (6) in z mamo ter bratom smo se preselili v Ljubljano (7) k maminemu novemu partnerju (8); takrat se je rodila tudi moja mlajša sestra (9). Z očetom po tem nisva imela veliko stikov (10). Več stikov sva imela šele v času srednje šole (11). Večinoma me je vzgajala mama, pa tudi očim (12), ki mi je bil kakor pravi oče (13). Zdaj imam moža (14), s katerim sva poročena že dobri dve leti (15) in imava hčerko (16). Živimo pri moževih starših (17).

- 2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?**

Da (18), večkrat sem bila kaznovana, na primer s prepovedjo uporabe računalnika ali televizije (19), s tem, da so me poslali v svojo sobo (20) ali pa s tepežem po riti (21).

- 3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.**

V večini primerov menim, da so bile kazni upravičene (22), vendar v otroštvu nisem mislila niti, da so upravičene niti primerne (23). Kazni so bile včasih učinkovite, včasih pa tudi ne (24), odvisno od situacije in same kazni (25).

4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?

/

5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?

Discipliniram jo na tak način, da ji povem, kaj sme in česa ne (26). Če me na besedo ne uboga, jo odmaknem od tiste stvari (27). V primeru, da neko nedovoljeno stvar že naredi, sem na začetku njene vzgoje uporabljala rahel tepež po riti (28), vendar je moja hči to vzela kot igro (29) in tudi, če sem uporabila grožnjo s tepežem (30), se ji je to zdelo smešno (31). Zdaj sem začela uporabljati metodo, da jo pošljem v kot, ko naredi kaj narobe (32) in mora tam ostati približno pol minute (33). Ta način se mi zdi bolj učinkovit kot grožnje (34), saj se, če kaj naredi narobe, zdaj že sama od sebe postavi v kot (35).

6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.

Menim, da sem približno enako stroga, kot so bili v mojem otroštvu z mano (36).

7. Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?

Menim, da bodo moji načini bolj učinkoviti (37), saj se po mojem mnenju pozitivni učinki vidijo že zdaj (38), ko se na primer hčerka, ko naredi kaj narobe, že sama od sebe postavi v kot (49).

8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?

Najbolj pomembno se mi zdi, da že na samem začetku postavimo meje, kaj lahko in česa ne (40). Jakost kazni je potrebno tudi prilagoditi situaciji oz. prekršku (41). Torej, če otrok naredi nekaj, kar močno ogroža njegovo življenje, mora biti kazen hujša kot v primeru, ko na primer ne pospravi igrač za seboj (42).

Priloga E: Intervju B2

B2

DRUŽINA B – STAREJŠA GENERACIJA

Datum: 27. 11. 2016

Čas trajanja: 35

minut

1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.

Stara sem 49 let (1) in trenutno živim v Zrečah (2). V času mladosti sem bivala v Velenju (3), ko pa so bili moji otroci še manjši, sem z njimi živela v Ljubljani (4). Predstavljam starejšo generacijo (5). Sem

nezakonski otrok (6), vzgajala pa me je mama (7), ki se je, ko sem imela 6 let, poročila z mojim očimom (8). Tudi po poroki me je vzgajala mama (9), očim pri tem ni imel velike vloge (10). Mama me je vzgajala dokaj strogo (11), predvsem v pubertetniških letih (12). Dajala je poudarek na vljudnosti (13), na način obnašanja med ljudmi (14). Zdaj imam tri otroke (15), sem dvakrat ločena (16), otroke pa sem vzgajala sama (17). Dokaj hitro so postali samostojni (18) in živijo svoje življenje (19). To, da se osamosvojijo, je bil tudi moj namen (20) in s tem sem zadovoljna (21), saj menim, da je to na nek način tudi odraz vzgoje (22).

2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?

Velikokrat sem bila kaznovana (23), saj je bilo to, da si v tistih časih dobil kakšen udarec s kuhalnico po riti ali nogi, nekaj povsem običajnega (24). To se je zgodilo, če si na primer naredil kaj narobe (25), če nisi ubogal na prvo besedo (26) ali pa če si kaj uničil nalašč (27). Mama me je največkrat kaznovala na tak način, da mi je, če na primer nisem hotela jesti, grozila s kuhalnico (28) ali pa me z njo celo udarila (29). Tudi moja starejša sestra se spominja, da je bilo še njej hudo, ko je opazovala, na kakšne načine so mene silili v določene stvari (30). Ko sva s takratnim fantom nekega dne ušla, ker nisva smela biti skupaj, sta me starša kaznovala (31) na tak način, da so me k fantu domov klicali policisti (32), naj se takoj vrnem, saj naj bi veljala za pogrešano, vendar še danes nisem prepričana, ali so me res klicali s policije ali je pod pretvezo klical kdo drug (33). Ko sem prišla domov, me je mama kaznovala s klofuto (34).

3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.

Menim, da takšni načini kaznovanja niso bili ne primerni (35), ne upravičeni (36). Kazen sem si kdaj zaslužila (37), vendar ne na tak način (28). Pri hrani takšne metode definitivno niso bile učinkovite (39), saj še danes ne morem jesti določenih stvari, v katere me je silila mama (40). Pri drugih stvareh pa je fizična kazen povzročila le strah (41), zaradi česar sem potem začela določene stvari pred starši skrivati (42), se lagala (43) ali pa prelagala krivdo na druge (44), da sama nisem bila kaznovana (45), čeprav sem vedela, da bodo tisti, ki sem jih obdolžila, deležni podobne kazni, kot bi je bila sicer jaz (46).

4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?

/

5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?

Kot kazen sem uporabljala udarec (47), še posebej pri starejši hčerki (48), vendar sem pri njenih štirih letih ugotovila, da ta način ne pomaga (49) in se zato odločila, da s tepežem preneham (50). Kljub temu pa se je pri vsakem od mojih otrok po tem zgodilo še približno trikrat (51), da so bili za kazen tepeni v afektu mojih čustev (52), če so bili na primer izpostavljeni hudi nevarnosti (53). Uporabljala sem tudi zastraševanje in prepoved, predvsem pri sinu, in sicer z vsem, kar je bilo povezanega z elektriko, ki ga je zelo privlačila (54). Uporabila sem tudi izmikanje stvarim (55), zato na primer otrok nisem jemala s seboj v trgovino (56), ker sem vedela, da bodo tečnarili za sladkarije (57). V rabi sta bila tudi pogovor (58) in dogovor (59).

6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.

Definitivno so bili moji načini manj strogi (60), tudi več sem razmišljala o tem, kako ne biti takšna kot moja mama (61) in kako drugače priti do učinka (62). Ni pa bilo enostavno preklopiti, še posebej pri najstarejši hčerki (63). Hudo mi je bilo tudi, ko je takratni partner pri vzgoji najinih otrok uporabljal tepež (64).

7. Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?

Sigurno so bili moji načini učinkovitejši, sploh pogovori (65), saj je bilo veliko bolj umirjeno (66), otroci pa so pri tem morali razmišljati o tem, kaj so naredili (67). Si je pa za to potrebno vzeti več časa (68), saj po tepežu običajno ni nikakršnega pogovora (69).

8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?

Najučinkovitejša se mi zdita pogovor (70) in pomiritev (71), pri mlajših otrocih pa zaposlitev z nečim drugim (72). Pomembno je, da razumemo otroka, zakaj počne to, kar počne oz. zakaj je naredil, kar je (73).

Priloga F: Intervju C1

C1

Datum: 27. 12. 2016

Trajanje: 25 minut

Družina C – srednja generacija

1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.

Star sem 52 let (1), stanujem v Ljubljani (2) in predstavljam srednjo generacijo (3). Do osnovne šole sem odraščal pri stari mami (4) na kmetih (5), saj je bilo takrat težje dobiti vrtec (6). V času osnovne šole pa sem stanoval v hiši, kjer stanujem še danes (7). V otroštvu sta me vzgajala stara mama in star ata ter tete, ki so bile približno deset let starejše od mene (8). V tem času sta me starša obiskovala le čez vikend (9). Kasneje, ko sem se preselil k staršema, sta me vzgajala onadva (10). Oče je umrl, ko sem bil star 13 let (11). Zdaj imam enega otroka (12), ki živi v isti hiši kot jaz (13).

2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?

Da, kaznovan sem bil večkrat (14), in sicer z udarci (15), moral sem stati v kotu (16), deležen sem bil tudi tepeža s palico (17), ne le doma, pač pa tudi v šoli (18). Kasneje, ko sem bil starejši, sem bil kaznovan na tak način, da na primer nečesa nisem dobil (19).

- 3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.**

Včasih sem si kazen zaslužil, velikokrat pa tudi ne (20), saj sem bil starejši brat in če je sestra karkoli potožila, sem bil vedno kriv jaz (21). Že takrat se mi je to zdelo neupravičeno (22) in tako menim tudi zdaj (23). Glede učinkovitosti menim, da je bila kazen včasih učinkovita, včasih pa tudi ne (24).

- 4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?**

/

- 5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?**

Moj otrok je bil dokaj priden, zato je le redko dobil kakšno po riti (25). Kdaj pa kdaj sem moral le povzdigniti glas (26) ali pa dati kakšno prepoved (27). Vedno sem mu postavil jasne meje, kaj lahko počne in česa ne (28), ter se z njim dogovoril, da se je treba tega držati (29).

- 6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.**

Jaz sem bil pri svojem otroku veliko manj strog (30).

- 7. Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?**

Menim, da so bili moji načini učinkovitejši, predvsem načini, pri katerih sem uporabil besede (31).

- 8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?**

Beseda (32). Menim, da če je nekdo problematičen in ga zaradi tega ves čas pretepajo, se bo ta otrok navadil tudi tega in ne bo več takšnega učinka kot bi ga radi dosegli (33). Vseeno pa je najučinkovitejši način odvisen od posameznega otroka in družbe (34).

Priloga G: Intervju C2

C2

Datum izvedbe: 27. 11. 2016

Čas trajanja: 20 minut

Družina C – starejša generacija

- 1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.**

Stara sem 80 let (1), živim v Ljubljani (2) in predstavljam najstarejšo generacijo v svoji družini (3). Odraščala sem v Medžimurju (4) v bližini Čakovca (5), vzgajala sta me oče in mama (6) in bilo nas je 10 otrok (7). Oče in mama sta me vzgajala lepo (8). Vsi drugi bratje in sestre še vedno stanujejo v Medžimurju (9), le jaz in moj brat, ki živi v Kranju, sva se preselila v Slovenijo (10). Brat je v Slovenijo prišel že pred menoj (11), jaz pa sem prišla zaradi tega, ker me je brat prosil, če bi lahko prišla za varuško njegovim otrokom (12). Zdaj živim z dvema otrokoma, vnukom ter njegovo partnerko (13) v Ljubljani (14).

2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?

Nikoli nisem bila kaznovana in noben drug otrok v moji družini v otroštvu ni bil kaznovan (15).

3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.

Načini so bili primerni (16) in vedno tudi pravični (17) ter zato učinkoviti (18).

4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?

Nikoli ni bilo nobenega takšnega primera (19). Vsi otroci smo bili vedno pridni (20), pridno smo delali na njivi (21), starša pa sta bila z nami zelo dobra (22).

5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?

Nikoli ni bilo nobenega fizičnega nasilja (23). Disciplinirala sem jih le preko pogovora o tem, kaj lahko in česa ne (24).

6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.

Enako (25), nihče nikoli ni bil strog (26).

7. Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?

Enako, saj so tudi načini enaki (27).

8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?

Pogovor z otroki (28).

Priloga H: Intervju D1

D1

1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.

Stara sem 38 let (1), živim v Ljubljani (2) in predstavljam srednjo generacijo (3). Živel sem z mamo, očetom, bratom, bratrancem, teto in dedkom (4) v hiši (5). Menim, da v tistem času ni bilo vzgoje (6), ampak le kričanje, če je bilo kaj narobe (7). Zdaj živim z možem in dvema otrokoma (8). Poskušam se ne ravnati po načinu vzgoje, ki sem ga bila deležna sama (9). V družini uporabljamo besede (10) in odgovarjamo za svoja dejanja (11).

2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?

Bila sem večkrat tepena (12), čemur sem večinoma ugovarjala (13), saj sem bila velikokrat kaznovana, čeprav ne po svoji krivdi (14). Ker sem bila najstarejša od otrok, od brata in bratranc, sem bila jaz odgovorna za vse (15), saj je oče težil k temu, da je moja odgovornost, če bo kaj narobe (16). Kaznovali so me tudi tako, da sem morala v sobo (17), da sem dobila prepoved izhodov (18) in da so mi odrekli sladkarije (19), ampak vse to vedno po tepežu (20).

3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.

Včasih so bile kazni primerne, velikokrat pa ne (21). Kazen sem vedno lahko pričakovala (22). Učinkovite niso bile nikakor (23).

4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?

/

5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?

Grožnja s štetjem (5, 4, 3 ...) (24), opozorila (25), prepoved gledanja televizije (26), včasih tudi kakšen udarec, ko sta bila malo mlajša (27), zdaj le redko, odvzem tablice ali telefona (28) in to, da morata prej spat (29). Če gre za hujše kršitve, sledi tudi hujša kazen (30).

6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.

Definitivno sem bolj poštena (31). Če nekaj naredita narobe, vesta, da bosta dobila kazen (32) in bosta morala za svoja dejanja odgovarjati (33). Vedno vse to tudi razčistimo (34).

7. Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?

Oboje je učinkovito (35).

8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?

Odvisno od otrokovega karakterja (36) in situacije (37).

Priloga I: Intervju D2

D2

Družina D – starejša generacija

DATUM: 2. 12. 2016

Čas trajanja: 20 minut

1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.

Stara sem 59 let (1), živim v Ljubljani (2) in predstavljam starejšo generacijo (3). Odraščala sem v okolici Ljubljane (4), skupaj s sestro (5), vzgajala pa sta me oče in mama (6). Oče je umrl, ko sem bila stara 15 let (7). Zdaj sem poročena (8) in imam dva odrasla otroka (9).

2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?

Kaznovana sem bila le enkrat (10). Oče me je enkrat udaril, drugače pa ni bilo kazni (11).

3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.

Kazen je bila absolutno upravičena (12) in primerna (13), vendar se mi takrat ni zdelo tako (14). Bila je tudi učinkovita (15).

4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?

/

5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?

Udarec po obrazu (16) in prepoved izhodov (17).

6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.

Menim, da sem bolj stroga kot mama, a manj, kot je bil moj oče (18).

- 7. Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?**

Težko je reči zaradi različnega časa in druge generacije (19).

- 8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?**

Pogovor (20), če to ne učinkuje, pa z udarcem okoli ušes (21).

Priloga J: Intervju E1

E1

Družina E – srednja generacija

Datum: 2. 12. 2016

Trajanje: 40 minut

- 1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.**

Stara sem 50 let (1) in živim v Ljubljani (2). Najprej smo živeli pri starih starših (3), pri mojih sedmih letih pa smo se kot petčlanska družina preselili v novo hišo (4). Vzgajali so me starši (5), še vedno pa je na nas veliko vplivala stara mama (6). Zdaj živim v izvenzakonski skupnosti (7) in imam enega sina, ki je star 19 let (8). Partner ne živi na istem naslovu (9), vendar čez dan vsak dan pride k nam (10), kasneje pa odide, saj skrbi za svojo mamo, ki je šibkega zdravja (11).

- 2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?**

Ne spomnim se, da bi bila kdaj kaznovana (12). Otroci smo bili zelo samostojni (13), ker sta starša čez dan delala (14), vsak dan pa sta nam določila nekaj opravil, ki smo jih morali opraviti še predno sta se vrnila domov (15). Ni bilo veliko prepovedi (16), imeli pa smo nekaj dogovorov (17). Paziti smo morali drug na drugega (18).

- 3. Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.**

/

- 4. Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?**

Držali smo se tistega, kar smo se dogovorili (19), zato ni bilo nikoli nobenega nestrinjanja (20). Imeli smo spoštovanje do staršev (21). Če smo si kaj želeli, smo morali biti vztrajni (22) in za to vljudno prositi (23). V srednji šoli sem bila dovolj neodvisna od staršev, ker sem imela štipendijo (24) in ker sem čez počitnice delala (25). Tudi za tisto, kar sem si nameravala kupiti s svojim denarjem, sem vedno povedala doma (26).

5. Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?

Ker je moj otrok dovolj samostojen, mu ne omejujem veliko stvari (27). Glede šole ni tolerance (28), stvari mora opraviti ustrezno, glede na njegove zmožnosti (29). Če gre „ven“, mora biti vedno dosegljiv na mobilni telefon (30) in vedno ga pridem iskat k prijateljem (31). Glede tega, kar si je želel kupiti, je moral vedno povedati, čeprav naj bi bil to njegov denar (32). Imamo jasno določena pravila (33), ki jih določimo s pogovorom (34) in dogovorom (35). Spomnim se le enega primera, ko smo imeli z njim težave v šoli, vendar je bila zanj kazen že to, da je videl, da smo bili mi prizadeti, zato dodatno ni bil kaznovan (36). Včasih je dobil tudi prepoved oz. omejitev uporabe računalnika (37).

6. Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.

Približno podobno (38).

7. Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?

Tudi sin mene na nek način vzgaja (39), sploh glede tega, ko skušam od njega dobiti kakšno informacijo, mi da jasno vedeti, do kje lahko raziskujem in kje je meja (40).

8. Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?

Najhujša kazen menim, da je to, da mu, ko nekaj naredi narobe, daš vedeti, da se počutiš slabo in si žalosten (41). Ali pa to, da ne dobiš vsega, kar si želiš, ampak se moraš za določene stvari bolj potruditi (42).

Priloga K: Intervju E2

E2

Datum: 2. 12. 2016

Čas trajanja: 20 minut

Družina E – starejša generacija

1. Na kratko se predstavite in povejte svojo starost, kraj bivanja ter katero generacijo predstavljate v svoji družini.

Stara sem 75 let (1) in živim v Ljubljani (2). Odraščala sem v Ljubljani (3), v družini s štirimi otroki in s starši (4). Vzgajala sta me oče in mama (5). Zdaj sem mama treh otrok (6) in vdova (7), živim pa s hčerko in vnukom (8).

2. Ste bili v svojem otroštvu kdaj kaznovani? Na kakšen način?

Ne, nikoli (9).

3. **Kako bi ocenili načine kaznovanja in discipliniranja, ki ste jih bili deležni v svojem otroštvu glede primernosti, upravičenosti ter pravičnosti? Ocenite tudi učinkovitost kazni in načinov discipliniranja.**

/

4. **Če niste bili kaznovani, kako so starši odreagirali na vaša dejanja, s katerimi se niso strinjali?**

Imeli smo določena pravila, ki jih je bilo treba upoštevati (10), na primer kdo bo šel na njivo, kdo bo postoril kaj po hiši (11). Vedno smo morali biti tudi ob točno dogovorjeni uri doma (12). Pravila je postavljala mama (13), mi pa jih nikoli nismo kršili (14).

5. **Kakšne načine kaznovanja in discipliniranja uporabljate oz. ste jih uporabljali pri vzgoji svojih otrok?**

Če kdo česa ni znal, se je moral učiti (15), narediti so morali domačo nalogo (16) in niso smeli ven, na primer v kino, če tega niso naredili (17).

6. **Primerjajte načine discipliniranja in kaznovanja, ki jih uporabljate ali ste jih uporabljali pri svojih otrocih, z načini discipliniranja in kaznovanja, ki ste jih bili deležni sami v svojem otroštvu glede strogosti oz. blagosti.**

Približno enako (18).

7. **Kako bi ocenili vaše metode in načine discipliniranja ter kaznovanja svojih otrok glede učinkovitosti v primerjavi z načini in metodami, ki ste jih bili v svojem otroštvu deležni sami?**

Morda so bili moji načini bolj učinkoviti (19), ker smo se več pogovarjali (20) in imeli več dogovorov (21).

8. **Katera oblika kaznovanja oz. discipliniranja otrok menite, da je najbolj učinkovita?**

Da se usedeš in pogovoriš (22), da se sprejme dogovor, ki ustreza tako otroku kot staršu (23), za kar pa si je potrebno vzeti več časa (24).

Priloga L: Odprto kodiranje

Tabela 9.1.: Odprto kodiranje

Izjava	Podpojem	Pojem	Podkategorija	Kategorija
A1. 1) Stara sem 49 let		49 let	Starost	Predstavitev sogovornice
A1. 2) in živim v Ljubljani.	Ljubljana	Slovenija	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
A1. 3) V svoji družini predstavljam srednjo generacijo.		Srednja generacija	Generacija	Predstavitev sogovornice
A1. 4) Odraščala sem v Ljubljani,	Ljubljana	Slovenija	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A1. 5) v družini s štirimi otroki,		Štirje otroci	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A1. 6) vzgajala pa sta me mama in oče.		Mama in oče	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A1. 7) Zdaj imam dve hčerki,	Dve hčerki	2 otroka	Otroci	Predstavitev sogovornice
A1. 8) ki še vedno stanujeta doma		Stanujejo v isti hiši	Otroci	Predstavitev sogovornice
A1. 9) ter eno vnukinjo.	Ena vnukinja	1 vnuk	Vnuki	Predstavitev sogovornice
A1. 10) Še vedno stanujem v hiši, kjer sem odraščala.		Hiša, v kateri je odraščala	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
A1. 11) Da, bila sem kaznovana, vendar se spomnim le enega primera.		Samo enkrat	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu
A1. 12) Ker sem zamudila domov oziroma nisem prišla		Zamujanje domov	Razlogi za kaznovanje	Kaznovanje v otroštvu

ob dogovorjeni uri,				
A1. 13) nisem smela ven par dni.	Prepoved izhodov	Prepoved	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
A1. 14) Ko sem dobila to kazen, sem bila besna	Bes	Občutki	Odnos do prejete kazni nekoč	Kaznovanje v otroštvu
A1. 15) in užaljena,	Užaljenost	Občutki	Odnos do prejete kazni nekoč	Kaznovanje v otroštvu
A1. 16) saj se mi kazen ni zdela upravičena.		Neupravičenost	Odnos do prejete kazni nekoč	Kaznovanje v otroštvu
A1. 17) Če pa pomislim za nazaj, menim, da če narediš nekaj narobe, ti starši morajo na nek način povedati, da to ni bilo v redu.		Upravičenost	Odnos do kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
A1. 18) Menim, da je kazen dosegla svoj namen,		Dosežen namen	Odnos do kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
A1. 19) saj naslednjič te napake nisem ponovila.		Ni ponovitve	Posledica prejete kazni	Kaznovanje v otroštvu
A1. 20) Če sta moji hčerki kaj razmetali,		Če sta kaj razmetali	Razlog za kaznovanje	Kaznovanje lastnih otrok
A1. 21) sta morali to za seboj tudi pospraviti.		Pospraviti za seboj	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
A1. 22) Če tega nista storili, sem igrače vrgla tudi stran	Vreči igrače stran	Odvzem privilegijev	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
A1. 23) ali pa jih skrila za vedno.	Skriti igrače	Odvzem privilegijev	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
A1. 24) Večkrat sem ju, še predno sta naredili kakšno napako,	Opozorilo na posledice	Opozorilo	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok

tudi opozorila na to, kakšne bodo posledice.				
A1. 25) Na primer pri igračah, če jih bosta polomili, da ne bosta dobili novih	Na odrekanje novih igrač	Opozorilo	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
A1. 26) in da če jih ne bosta pospravili, da jima jih bom vzela.	Na odvzem igrač	Opozorilo	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
A1. 27) Če sta na primer zamujali domov,		Zamujanje domov	Razlogi za kaznovanje	Kaznovanje lastnih otrok
A1. 28) sem z njima imela pogovor o tem, da se tega ne dela		Pogovor	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
A1. 29) in da se morata vedno javiti na telefon že prvič, ko ju pokličem.		Obvezno javljanje na telefon	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
A1. 30) Vedno sem hotela vedeti, kje sta,		Obvezna obveščenost o tem, kje sta	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
A1. 31) kdaj prideta		Obveščenost o tem, kdaj prideta	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
A1. 32) ter da prideta domov takrat, ko se zmenimo	Prihajanje domov glede na dogovor	Dogovor	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
A1. 33) oziroma, da vsaj sporočita, če nameravata zamuditi.		Obvezno obvestilo o zamujanju	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
A1. 34) Če sta kam odpotovali, sem vedno zahtevala tudi, da sporočita, ko prispeta na cilj in mi s tem sporočita tudi, da je vse v redu in sta varno prispeli.		Obvezno obvestilo ob prihodu na cilj	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
A1. 35) Menim, da je bilo približno enako.	Enako	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili	Kaznovanje in discipliniranje

			deležni, z načini, ki so jih uporabljali	
A1. 36) Starši do mene niso bili zelo strogi	Starši ne zelo strogi do mene	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
A1. 37) in niti jaz po svojem mnenju nisem bila zelo stroga do svojih hčerk.	Jaz ne zelo stroga do svojih otrok	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
A1. 38) Verjetno pogovor, ki sem ga uporabljala jaz pri svojih otrocih, bolj učinkuje,	Pogovor učinkuje bolje kot prepoved izhodov	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
A1. 39) vendar po drugi strani menim, da tudi prepoved izhodov učinkuje,	Prepoved izhodov učinkuje	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
A1. 40) saj je do takšne kazni prišlo le enkrat in že takrat je učinkovalo, da takšne napake nisem ponovila.	Prepoved izhodov učinkuje	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
A1. 41) Pogovor o tem, kaj se sme in kaj ne		Pogovor	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
A1. 42) o tem, kje so meje		Meje	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
A1. 43) ter to, da otroku obrazložiš, kakšne so lahko posledice, če bo naredil nekaj narobe ali ne bo upošteval tvojih navodil, vendar ne kot grožnja, ampak le kot pojasnilo.		Obrazložitev posledic	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
A1. 44) Najbolj	Odvzem	Odvzem predmetov	Najučinkovitejši	Kaznovanje in

učinkovita kazen pa je po mojem mnenju odvzem nečesa, kar otroku veliko pomeni, na primer igrača, računalnik ...	računalnika ali televizije	ali privilegijev	načini kaznovanja	discipliniranje
A1. 45) Vendar je pri tem pomembna povezava med tem, kar je naredil narobe in samo kaznijo.	Povezava med kaznijo in razlogom za kazen	Odgovarjanje za svoja dejanja	Najučinkovitejši načini kaznovanja	Kaznovanje in discipliniranje
A1. 46) Na primer, če bi otrok namenoma opraskal avto, mora biti kazen s tem povezana na tak način, da mora na primer dati nekaj denarja iz svojih prihrankov za popravilo.	Povezava med kaznijo in razlogom za kazen	Odgovarjanje za svoja dejanja	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
A2. 1) Stara sem 70 let		70 let	Starost	Predstavitev sogovornice
A2. 2) in v svoji družini predstavljam najstarejšo generacijo.		Najstarejša generacija	Generacija	Predstavitev sogovornice
A2. 3) Rojena sem bila v Ljubljani	Ljubljana	Slovenija	Kraj rojstva	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A2. 4) in živela v Zadvoru,	Zadvor	Ljubljana	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A2. 5) v družini s 4 otroki,		4 otroci	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A2. 6) kjer sem bila najmlajša.		Najmlajši otrok	Vloga v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A2. 7) Živel smo v hiši z manjšo njivo,		Hiša z njivo	Bivalne razmere	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu

A2. 8) kjer smo pridelovali zelenjavo in gojili prašiče.		Pridelovanje zelenjave, gojenje prašičev	Strategije preživetja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A2. 9) Zaposlen je bil le oče,		Oče zaposlen	Poklic staršev	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A2. 10) mama je bila gospodinja,		Mama gospodinja	Načini preživljanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A2. 11) občasno pa je tudi šivala za nas in sosede,		Mama šivala	Poklic staršev	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A2. 12) saj je bila po izobrazbi šivilja.		Mama šivilja	Poklic staršev	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
A2. 13) Po poroki sem se preselila na Vevče	Ljubljana Vevče	Slovenija	Kraj bivanja	Predstavitev uporabnice
A2. 14) in se zaposlila v tovarni Yulon,	Yulon	Tovarna	Zaposlitev	Predstavitev sogovornice
A2. 15) kjer sem delala v laboratoriju.	Delo v laboratoriju	Tovarna	Zaposlitev	Predstavitev sogovornice
A2. 16) Imela sem 4 otroke.		4 otroci	Otroci	Predstavitev sogovornice
A2. 17) Po smrti moža	Smrt moža	Vdova	Partnerstvo	Predstavitev sogovornice
A2. 18) živim v hiši z najstarejšo hčerko in njenima hčerkama.		Hiša, v kateri živim s hčerko in vnukinjama	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
A2. 19) Da,		Da	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu
A2. 20) zaradi izgube atlasa v osnovni šoli		Izguba atlasa	Razlogi za kaznovanje	Kaznovanje v otroštvu
A2. 21) sem bila zelo ozmerjana.	Ozmerjanje	Verbalno kaznovanje	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
A2. 22) Občasno so me starši kaznovali tudi s prepovedjo obiskovanja sosedov.	Prepoved obiskovanja sosedov	Prepoved	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
A2. 23) Kazen se mi zdaj zdi primerna,		Primerna	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
A2. 24) takrat pa se mi		Neprimerna	Odnos do prejete	Kaznovanje v otroštvu

verjetno ni zdela.			kazni v otroštvu	
A2. 25) Menim, da so bile kazni upravičene		Upravičena	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
A2. 26) in učinkovite,		Učinkovita	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
A2. 27) saj po prepovedi res nisem več zahajala k sosedom.		Ne hoditi k sosedom	Posledica prejete kazni	Kaznovanje v otroštvu
A2. 28) Ponavadi sem se drla na svoje otroke,	Dretje	Verbalna kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
A2. 29) običajno zaradi slabega šolskega uspeha,		Slab šolski uspeh	Razlogi za kaznovanje	Kaznovanje lastnih otrok
A2. 30) jim prepovedala izhode,	Prepoved izhodov	Prepoved	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
A2. 31) ko so bili mlajši, pa sem uporabljala tudi cukanje za lase.	Cukanje za lase	Fizična kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
A2. 32) Menim, da je bilo kar podobno.	Podobno	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
A2. 33) Približno isto,	Približno enako	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
A2. 34) ker so bili tudi načini in vzroki za kazen podobni.	Približno enako zaradi podobnih načinov in vzrokov kazni	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
A2. 35) Prepoved nečesa, na primer izhoda	Prepoved izhoda	Prepoved	Najučinkovitejši načini kaznovanja	Kaznovanje in discipliniranje
A2. 36) ali pa odvzem kakšnega predmeta.		Odvzem predmetov ali privilegija	Najučinkovitejši načini kaznovanja	Kaznovanje in discipliniranje
B1. 1) Stara sem 29 let,		29 let	Starost	Predstavitev

				sogovornice
B1. 2) trenutno stanujem v Gabrovki	Gabrovka	Slovenija	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
B1. 3) ter predstavljam srednjo generacijo.		Srednja generacija	Generacija	Predstavitev sogovornice
B1. 4) V otroštvu sem živel z mamo, očetom in mlajšim bratom	(mlajši brat in mlajša sestra)	Trije otroci	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 5) na vasi v občini Rečica ob Savinji.		Rečica ob Savinji	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 6) Pri mojih šestih letih sta se starša ločila		Ločitev staršev	Ločitev v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 7) in z mamo ter bratom smo se preselili v Ljubljano	Ljubljana	Preselitev	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 8) k maminemu novemu partnerju;	K maminemu novemu partnerju	Preselitev	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 9) takrat se je rodila tudi moja mlajša sestra.		3 otroci	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 10) Z očetom po tem nisva imela veliko stikov.		Z očetom ni veliko stikov	Stiki z očetom	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 11) Več stikov sva imela šele v času srednje šole.		Več stikov v srednji šoli	Stiki z očetom	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 12) Večinoma me je vzgajala mama, pa tudi oči,		Mama in oči	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 13) ki mi je bil kot pravi oče.	Oči v vlogi pravega očeta	Vloga očima	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B1. 14) Zdaj imam moža,	Mož	Poročena	Partnerstvo	Predstavitev uporabnice
B1. 15) s katerim sva poročena že dobri dve	Dve leti	Trajanje zakona	Partnerstvo	Predstavitev uporabnice

leti				
B1. 16) in imava hčerko.	Ena hči	1 otrok	Otroci	Predstavitev sogovornice
B1. 17) Živimo pri moževih starših.		Pri moževih starših	Kraj bivanja	Predstavitev uporabnice
B1. 18) Da,		Da	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu
B1. 19) večkrat sem bila kaznovana, na primer s prepovedjo uporabe računalnika ali televizije,	Prepoved uporabe računalnika ali televizije	Prepoved/ odvzem privilegijev	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
B1. 20) s tem, da so me poslali v svojo sobo	Poslana v sobo	Umik	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
B1. 21) ali pa s tepežem po riti.	Tepež po riti	Fizična kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
B1. 22) V večini primerov menim, da so bile kazni upravičene,		Upravičene	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
B1. 23) vendar v otroštvu nisem mislila niti, da so upravičene niti primerne.		Neupravičenost in neprimernost	Odnos do prejete kazni v otroštvu	Kaznovanje v otroštvu
B1. 24) Kazni so bile včasih učinkovite, včasih pa tudi ne,		Včasih učinkovite, včasih ne	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
B1. 25) odvisno od situacije in same kazni.		Učinkovitost odvisna od situacije in kazni	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
B1. 26) Discipliniram jo na tak način, da ji povem, kaj sme in česa ne.		Pogovor	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
B1. 27) Če me na besedo ne uboga, jo odmaknem od tiste stvari.		Odmik	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
B1. 28) V primeru, da neko nedovoljeno stvar že naredi, sem na začetku njene vzgoje	Tepež po riti	Fizična kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok

uporabljala rahel tepež po riti,				
B1. 29) vendar je moja hči to vzela kot igro		Kazen vzela kot igro	Reakcija na kazen	Kaznovanje lastnih otrok
B1. 30) in tudi, če sem uporabila grožnjo s tepežem,	Grožnja s tepežem	Grožnja	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
B1. 31) se ji je to zdelo smešno.		Se ji zdi smešno	Reakcija na kazen	Kaznovanje lastnih otrok
B1. 32) Zdaj sem začela uporabljati metodo, da jo pošljem v kot, ko naredi kaj narobe	Pošiljanje v kot	Stati v kotu	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
B1. 33) in mora tam ostati približno pol minute.	Tam ostati pol minute	Stati v kotu	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
B1. 34) Ta način se mi zdi bolj učinkovit kot grožnje,		Pošiljanje v kot bolj učinkovito kot grožnje	Učinkovitost kazni	Kaznovanje lastnih otrok
B1. 35) saj se, če kaj naredi narobe, zdaj že sama od sebe postavi v kot.		Sama od sebe postavi v kot	Posledica kazni	Kaznovanje lastnih otrok
B1. 36) Menim, da sem približno enako stroga, kot so bili v mojem otroštvu z mano.	Enako	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B1. 37) Menim, da bodo moji načini bolj učinkoviti,	Moji bolj učinkoviti	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B1. 38) saj se po mojem mnenju pozitivni učinki vidijo že zdaj,		Vidni pozitivni učinki	Posledica kazni	Kaznovanje lastnih otrok
B1. 39) ko se na primer hčerka, ko naredi kaj narobe, že sama od		Sama postavi v kot	Posledica kazni	Kaznovanje lastnih otrok

sebe postavi v kot.				
B1. 40) Najbolj pomembno se mi zdi, da že na samem začetku postavimo meje, kaj lahko in česa ne.		Meje	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
B1. 41) Jakost kazni je potrebno tudi prilagoditi situaciji oz. prekršku.		Jakost kazni odvisna od vrste prekrška	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
B1. 42) Torej, če otrok naredi nekaj, kar močno ogroža njegovo življenje, mora biti kazen hujša kot v primeru, ko na primer ne pospravi igrač za seboj.		Jakost kazni odvisna od vrste prekrška	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 1) Stara sem 49 let		49 let	Starost	Predstavitev sogovornice
B2. 2) in trenutno živim v Zrečah.	Zreče	Slovenija	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
B2. 3) V času mladosti sem bivala v Velenju,	Velenje	Slovenija	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B2. 4) ko pa so bili moji otroci še manjši, sem z njimi živel v Ljubljani.	Ljubljana	V času odraščanja otrok	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
B2. 5) Predstavljam starejšo generacijo.		Starejša generacija	Generacija	Predstavitev sogovornice
B2. 6) Sem nezakonski otrok,	Nezakonski otrok	1 otrok	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B2. 7) vzgajala pa me je mama,		Mama	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B2. 8) ki se je, ko sem imela 6 let, poročila z	Poroka mame z	Ponovna poroka v družini	Družinska razmerja	Predstavitev družinskega življenja v

mojim očimom.	očimom			otročtvu
B2. 9) Tudi po poroki me je vzgajala mama,		Mama	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B2. 10) očim pri tem ni imel velike vloge.	Očim ni imel večje vloge pri vzgoji	Mama	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B2. 11) Mama me je vzgajala dokaj strogo,		Stroga vzgoja s strani mame	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B2. 12) predvsem v pubertetniških letih.		Pubertetniška leta	Čas najstrožje vzgoje	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B2. 13) Dajala je poudarek na vljudnost,		Poudarek na vljudnosti	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B2. 14) na način obnašanja med ljudmi.		Način obnašanja pred ljudmi	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
B2. 15) Zdaj imam tri otroke,		Trije otroci	Otroci	Predstavitev uporabnice
B2. 16) sem dvakrat ločena,		Dvakrat ločena	Partnerstvo	Predstavitev uporabnice
B2. 17) otroke pa sem vzgajala sama.	Otroke vzgajala sama	Vzgoja otrok	Otroci	Opis uporabnice
B2. 18) Dokaj hitro so postali samostojni		Samostojni	Otroci	Predstavitev sogovornice
B2. 19) in živijo svoje življenje.	Živijo svoje življenje	Samostojnost	Otroci	Predstavitev sogovornice
B2. 20) To, da se osamosvojijo, je bil tudi moj namen	To bil moj namen	Samostojnost	Otroci	Predstavitev sogovornice
B2. 21) in s tem sem zadovoljna,	Zadovoljna	Samostojnost	Otroci	Predstavitev sogovornice
B2. 22) saj menim, da je to na nek način tudi odraz vzgoje.	Odraž dobre vzgoje	Samostojnost	Otroci	Predstavitev sogovornice
B2. 23) Velikokrat sem bila kaznovana,	Velikokrat	Da	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu

B2. 24) saj je bilo to, da si v tistih časih dobil kakšen udarec s kuhalnico po riti ali nogi, nekaj povsem običajnega.	Udarec po riti ali nogi	Fizična kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
B2. 25) To se je zgodilo, če si na primer naredil kaj narobe,		Če si naredil kaj narobe	Razlog za kaznovanje	Kaznovanje v otroštvu
B2. 26) če nisi ubogal na prvo besedo		Če nisi ubogal na prvo besedo	Razlog za kaznovanje	Kaznovanje v otroštvu
B2. 27) ali pa če si kaj uničil nalašč.		Če si kaj uničil nalašč	Razlog za kaznovanje	Kaznovanje v otroštvu
B2. 28) Mama me je največkrat kaznovala na tak način, da mi je, če na primer nisem hotela jesti, grozila s kuhalnico	Grožnja s kuhalnico	Verbalna kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
B2. 29) ali pa me z njo celo udarila.	Udarec	Fizična kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
B2. 30) Tudi moja starejša sestrična se spominja, da je bilo še njej hudo, ko je opazovala, na kakšne načine so mene silili v določene stvari.		Tudi sestrični hudo ob opazovanju	Vpliv kaznovanja na druge	Kaznovanje v otroštvu
B2. 31) Ko sva s takratnim fantom nekega dne ušla, ker nisva smela biti skupaj, sta me starša kaznovala		Pobeg od doma	Razlogi za kaznovanje	Kaznovanje v otroštvu
B2. 32) na tak način, da so me k fantu domov klicali policisti,	Klic policistov	Verbalna kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
B2. 33) naj se takoj vrnem, saj naj bi veljala za pogrešano, vendar še danes nisem		Takoj vrniti domov	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu

prepričana, ali so me res klicali s policije ali je pod pretvezo klical kdo drug.				
B2. 34) Ko sem prišla domov, me je mama kaznovala s klofuto.	Klofuta	Fizična kazen	Oblika kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
B2. 35) Menim, da takšni načini kaznovanja niso bili ne primerni,		Neprimerno	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
B2. 36) ne upravičeni.		Neupravičeno	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
B2. 37) Kazen sem si kdaj zaslužila,		Včasih zaslužena	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
B2. 38) vendar ne na tak način.		Ne zaslužena na takšen način	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
B2. 39) Pri hrani takšne metode definitivno niso bile učinkovite,	Neučinkovitost pri hrani	Neučinkovitost	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
B2. 40) saj še danes ne morem jesti določenih stvari, v katere me je silila mama.		Nezmožnost jesti določene stvari	Posledica prejete kazni	Kaznovanje v otroštvu
B2. 41) Pri drugih stvareh pa je fizična kazen povzročila le strah,		Strah	Posledica prejete kazni	Kaznovanje v otroštvu
B2. 42) zaradi česar sem po tem začela določene stvari pred starši skrivati,		Skrivanje stvari pred starši	Posledica prejete kazni	Kaznovanje v otroštvu
B2. 43) se lagala		Laganje	Posledica prejete kazni	Kaznovanje v otroštvu
B2. 44) ali pa prelagala krivdo na druge,		Prelaganje krivde na druge	Posledica prejete kazni	Kaznovanje v otroštvu
B2. 45) da sama nisem bila kaznovana,	Da ne bi bila sama kaznovana	Izogibanje kazni	Posledica prejete kazni	Kaznovanje v otroštvu
B2. 46) čeprav sem	Čeprav sem	Izogibanje kazni	Posledica prejete	Kaznovanje v otroštvu

vedela, da bodo tisti, ki sem jih obdolžila, deležni podobne kazni, kot bi je bila sicer jaz.	vedela, da bodo drugi kaznovani		kazni	
B2. 47) Kot kazen sem uporabljala udarec,	Udarec	Fizična kazen	Oblike kazni	Kaznovanje lastnih otrok
B2. 48) še posebej pri starejši hčerki,	Pri starejši hčerki	Fizična kazen	Oblike kazni	Kaznovanje lastnih otrok
B2. 49) vendar sem pri njenih štirih letih ugotovila, da ta način ne pomaga		Ugotovitev, da fizična kazen ne učinkuje	Spremembe v načinu kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
B2. 50) in se odločila, da s tepežem preneham.		Odločitev za prenehanje s fizičnim kaznovanjem	Spremembe v načinu kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
B2. 51) Kljub temu pa se je pri vsakem od mojih otrok po tem zgodilo še približno trikrat,		Pri vsakem otroku trikrat	Pogostost zadajanja fizične kazni	Kaznovanje lastnih otrok
B2. 52) da so bili za kazen tepeni v afektu mojih čustev,		Afekt čustev	Razlogi za kaznovanje	Kaznovanje lastnih otrok
B2. 53) če so bili na primer izpostavljeni hudi nevarnosti.		Izpostavljenost nevarnosti	Razlogi za kaznovanje	Kaznovanje lastnih otrok
B2. 54) Uporabljala sem tudi zastraševanje in prepoved, predvsem pri sinu, in sicer z vsem, kar je bilo povezanega z elektriko, ki ga je zelo privlačila.	Zastraševanje z elektriko	Grožnja	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
B2. 55) Uporabila sem tudi izmikanje stvarim,		Izmikanje stvarim	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
B2. 56) zato na primer otrok nisem jemala s seboj v trgovino,	Otrok nisem jemala v trgovino	Izmikanje stvarim	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
B2. 57) ker sem vedela,	Ker sem	Izmikanje stvarim	Oblike	Discipliniranje lastnih

da bodo tečnarili za sladkarije.	vedela, da bodo tečnarili za sladkarije		discipliniranja	otrok
B2. 58) V rabi sta bila tudi pogovor		Pogovor	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
B2. 59) in dogovor.	Dogovor	Verbalno discipliniranje	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
B2. 60) Definitivno so bili moji načini manj strogi,	Moji načini manj strogi	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 61) tudi več sem razmišljala o tem, kako ne biti takšna kot moja mama	Razmišljala o tem, kako ne biti takšna kot mama	Drugačen način, kot ga je bila deležna	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 62) in kako drugače priti do učinka.	Razmišljala, kako priti do učinka na drugačen način	Drugačen način, kot ga je bila deležna	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 63) Ni bilo enostavno preklopiti, še posebej pri najstarejši hčerki.	Ni bilo enostavno ravnati drugače	Drugačen način, kot ga je bila deležna	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 64) Hudo mi je bilo tudi, ko je takratni partner pri vzgoji najinih otrok uporabljal tepež.		Mi je bilo hudo	Občutki ob gledanju partnerjevega fizičnega kaznovanja otrok	Kaznovanje lastnih otrok
B2. 65) Sigurno so bili moji načini učinkovitejši, sploh pogovori,	Moji bolj učinkoviti	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 66) saj je bilo veliko bolj umirjeno,	Večja umirjenost	Razlog za večjo učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 67) otroci pa so pri	Otroci so	Razlog za večjo	Primerjava načinov,	Kaznovanje in

tem morali razmišljati o tem, kaj so naredili.	morali razmišljati o tem, kaj so naredili	učinkovitost	ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	discipliniranje
B2. 68) Si je pa za to potrebno vzeti več časa,	Si vzeli več časa	Razlog za večjo učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 69) saj po tepežu običajno ni nikakršnega pogovora.	Ker po tepežu ni pogovora	Razlog za večjo učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 70) Najučinkovitejša se mi zdita pogovor		Pogovor	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 71) in pomiritev,		Pomiritev	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 72) pri mlajših otrocih pa zaposlitev z nečim drugim.		Zaposlitev z nečim drugim	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
B2. 73) Pomembno je, da razumemo otroka, zakaj počne to, kar počne oz. zakaj je naredil tisto kar je.		Razumevanje otroka	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
C1. 1) Star sem 52 let,		52 let	Starost	Predstavitev sogovornika
C1. 2) stanujem v Ljubljani	Ljubljana	Slovenija	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornika
C1. 3) in predstavljam srednjo generacijo.		Srednja generacija	Generacija	Predstavitev sogovornika
C1. 4) Do osnovne šole sem odraščal pri stari mami		Pri stari mami	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C1. 5) na kmetih,		Na kmetih	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C1. 6) saj je bilo takrat težje dobiti vrtec.	Ker je bilo težje dobiti	Razlog za odraščanje pri stari	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v

	vrtec	mami		otroštvu
C1. 7) V času osnovne šole pa sem stanoval v hiši, kjer stanujem še danes.		V hiši, kjer živim še danes	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C1. 8) V otroštvu sta me vzgajala stara mama in star ata ter tete, ki so bile približno deset let starejše od mene.		Stara mama, star ata in tete	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C1. 9) V tem času sta me starša obiskovala le čez vikend.		Za vikend	Stik s starši	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C1. 10) Kasneje, ko sem se preselil k staršema, sta me vzgajala onadva.	Kasneje sta me vzgajala mama in oče	Mama in oče	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C1. 11) Oče je umrl, ko sem bil star 13 let.		Smrt očeta	Smrt v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C1. 12) Zdaj imam enega otroka,		En sin	Otroci	Predstavitev sogovornika
C1. 13) ki živi v isti hiši kot jaz.		Stanuje v isti hiši	Otroci	Predstavitev sogovornika
C1. 14) Da, kaznovan sem bil večkrat,	Večkrat	Da	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu
C1. 15) in sicer z udarci,	Udarec	Fizično kaznovanje	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
C1. 16) moral sem stati v kotu,		Stati v kotu	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
C1. 17) deležen sem bil tudi tepeža s palico,	Tepež s palico	Fizično kaznovanje	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
C1. 18) ne le doma, pač pa tudi v šoli.		Doma in v šoli	Kraji kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
C1. 19) Kasneje, ko sem bil starejši, sem bil kaznovan na tak način, da na primer nečesa nisem dobil.	Da nečesa nisem dobil	Odrekanje	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu

C1. 20) Včasih sem si kazen zaslužil, velikokrat pa tudi ne,		Včasih si je kazen zaslužil, velikokrat tudi ne	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
C1. 21) saj sem bil starejši brat in če je sestra karkoli potožila, sem bil vedno kriv jaz.		2 otroka	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C1. 22) Že takrat se mi je to zdelo neupravičeno		Neupravičeno	Odnos do prejete kazni v otroštvu	Kaznovanje v otroštvu
C1. 23) in tako menim tudi zdaj.		Neupravičenost	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
C1. 24) Glede učinkovitosti menim, da je bila kazen včasih učinkovita, včasih pa tudi ne.		Včasih učinkovita, včasih ne	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
C1. 25) Moj otrok je bil dokaj priden, zato je le redko dobil kakšno po riti.	Tepež po riti	Fizična kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
C1. 26) Kdaj pa kdaj sem moral le povzdigniti glas	Povzdigniti glas	Verbalna kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
C1. 27) ali pa dati kakšno prepoved.		Prepoved	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
C1. 28) Vedno sem mu postavil jasne meje, kaj lahko počne in česa ne		Meje	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
C1. 29) ter se z njim dogovoril, da se je treba tega držati.		Dogovor	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
C1. 30) Jaz sem bil pri svojem otroku veliko manj strog.	Moji načini manj strogi	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
C1. 31) Menim, da so bili moji načini učinkovitejši, predvsem načini, pri katerih sem	Moji načini bolj učinkoviti	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje

uporabil besede.				
C1. 32) Beseda.	Besede	Pogovor	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
C1. 33) Menim, da če je nekdo problematičen in ga zaradi tega ves čas pretepajo, se bo ta otrok navadil tudi tega in ne bo več takšnega učinka, kot bi ga radi dosegli.		Ker se otrok pretepanja, če je letemu preveč izpostavljen, navadi	Zakaj fizična kazen ne učinkuje	Kaznovanje in discipliniranje
C1. 34) Vseeno pa je najučinkovitejši način odvisen od posameznega otroka in družbe.		Odvisen od posameznega otroka in družbe	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
C2. 1) Stara sem 80 let,		80 let	Starost	Opis sogovornice
C2. 2) živim v Ljubljani	Ljubljana	Slovenija	Kraj bivanja	Opis sogovornice
C2. 3) in predstavljam najstarejšo generacijo v svoji družini.		Najstarejša generacija	Generacija	Opis sogovornice
C2. 4) Odraščala sem v Medžimurju,	Medžimurje	Hrvaška	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C2. 5) v bližini Čakovca,	Čakovec	Hrvaška	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C2. 6) vzgajala sta me oče in mama		Mama in oče	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C2. 7) in bilo pa nas je 10 otrok.		Deset otrok	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C2. 8) Oče in mama sta me vzgajala lepo.		Lep način vzgoje	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C2. 9) Vsi drugi bratje in sestre še vedno	Še vedno živijo v	Bratje in sestre	Družina	Predstavitev sogovornice

stanujejo v Medžimurju,	Medžimurju			
C2. 10) le jaz in moj brat, ki živi v Kranju, sva se preselila v Slovenijo.		Le ona in njen brat v Sloveniji	Družina	Predstavitev sogovornice
C2. 11) Brat je v Slovenijo prišel že pred menoj,		Brat prišel v Slovenijo pred njo	Družina	Predstavitev sogovornice
C2. 12) jaz pa sem prišla zaradi tega, ker me je brat prosil, če bi lahko prišla za varuško njegovim otrokom.	Brat prosil, da pride za varuško	Razlog za prihod v Slovenijo	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
C2. 13) Zdaj živim z dvema otrokoma, vnukom ter njegovo partnerko		Z dvema otrokoma, vnukom ter njegovo partnerko	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
C2. 14) v Ljubljani.	Ljubljana	Slovenija	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
C2. 15) Nikoli nisem bila kaznovana in noben drug otrok v moji družini v otroštvu ni bil kaznovan.	Nikoli	Ne	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu
C2. 16) Načini so bili primerni		Primerni	Odnos do prejetega načina discipliniranja danes	Discipliniranje v otroštvu
C2. 17) in vedno tudi pravični		Pravični	Odnos do prejetega načina discipliniranja danes	Discipliniranje v otroštvu
C2. 18) ter zato učinkoviti.		Učinkoviti	Odnos do prejetega načina discipliniranja danes	Discipliniranje v otroštvu
C2. 19) Nikoli ni bilo nobenega takšnega primera.		Ni takšnega primera	Reakcija staršev na dejanja, s katerimi se niso strinjali	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu

C2. 20) Vsi otroci smo bili vedno pridni,		Vsi vedno pridni	Otroci	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C2. 21) pridno smo delali na njivi,		Delali na njivi	Otroci	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C2. 22) starša pa sta bila z nami zelo dobra.		Dobri z otroki	Starši	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
C2. 23) Nikoli ni bilo nobenega fizičnega nasilja.	Nikoli	Fizična kazen	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
C2. 24) Disciplinirala sem jih le preko pogovora o tem, kaj lahko in česa ne.		Pogovor	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
C2. 25) Enako,	Enako	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
C2. 26) nihče nikoli ni bil strog.	Nihče nikoli strog	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
C2. 27) Enako, saj so tudi načini enaki.	Enako	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
C2. 28) Pogovor z otroki.		Pogovor	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
D1. 1) Stara sem 38 let,		38 let	Starost	Opis sogovornice
D1. 2) živim v Ljubljani	Ljubljana	Slovenija	Kraj bivanja	Opis sogovornice
D1. 3) in predstavljam srednjo generacijo.		Srednja generacija	Generacija	Opis sogovornice
D1. 4) Živela sem z mamo, očetom, bratom, bratrancem, teto in dedkom		Dva otroka	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu

D1. 5) v hiši.		V hiši	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
D1. 6) Menim, da v tistem času ni bilo vzgoje,		Ni bilo vzgoje	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
D1. 7) ampak le kričanje, če je bilo kaj narobe.		Le kričanje	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
D1. 8) Zdaj živim z možem in dvema otrokoma.		Z možem in dvema otrokoma/dva otroka/poročena	Kraj bivanja/otroci/partnerstvo	Predstavitev sogovornice
D1. 9) Poskušam se ne ravnati po načinu vzgoje, ki sem ga bila deležna sama.	Poskuša ne ravnati po vzgoji, ki jo je bila deležna	Drugačen način, kot ga je bila deležna	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
D1. 10) V družini uporabljamo besede		Pogovor	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
D1. 11) in odgovarjamo za svoja dejanja.		Odgovornost za svoja dejanja	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
D1. 12) Bila sem večkrat tepena.	Večkrat/tepež	Da/fizično kaznovanje	Pojavnost/oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
D1. 13) čemur sem večinoma ugovarjala,		Ugovarjanje	Reakcija na kazen	Kaznovanje v otroštvu
D1. 14) saj sem bila velikokrat kaznovana, čeprav ne po svoji krivdi.		Velikokrat, vendar ne po svoji krivdi	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu
D1. 15) Ker sem bila najstarejša od otrok, od brata in bratranca, sem bila jaz odgovorna za vse,		Odgovornost za druge	Razlogi za kaznovanje	Kaznovanje v otroštvu
D1. 16) saj je oče težil k temu, da je moja odgovornost, če bo kaj narobe.	K tej odgovornosti težil oče	Odgovornost za druge	Razlogi za kaznovanje	Kaznovanje v otroštvu

D1. 17) Kaznovali so me tudi tako, da sem morala v sobo,	Morala v svojo sobo	Umik	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
D1. 18)) da sem dobila prepoved izhodov		Prepoved izhodov	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
D1. 19) in da so mi odrekli sladkarije,	Odrekanje sladkarij	Odrekanje	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
D1. 20) ampak vse to vedno po tepežu.	Tepež	Fizična kazen	Oblike kaznovanja	
D1. 21) Včasih so bile kazni primerne, velikokrat pa ne.		Včasih primerne, velikokrat pa ne	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
D1. 22) Kazen sem vedno lahko pričakovala.		Lahko kazen pričakovala	Pričakovanje kazni	Kaznovanje v otroštvu
D1. 23) Učinkovite niso bile nikakor.	Nikakor učinkovite	Neučinkovite	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
D1. 24) Grožnja s štetjem (5, 4, 3 ...),		Grožnja	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
D1. 25) opozorila,		Opozorila	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
D1. 26) prepoved gledanja televizije,	Prepoved gledanja televizije	Odvzem privilegijev	Načini kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
D1. 27) včasih tudi kakšen udarec, ko sta bila malo mlajša,	Udarec	Fizična kazen	Načini kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
D1. 28) zdaj le redko, odvzem tablice ali telefona	Odvzem tablice ali telefona	Odvzem privilegijev	Načini kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
D1. 29) in to, da morata prej spat.	Morata prej v posteljo	Odvzem privilegijev	Načini kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
D1. 30) Če gre za hujše kršitve, sledi tudi hujša kazen.		Pri hujših kršitvah hujša kazen	Jakost kazni	Kaznovanje lastnih otrok
D1. 31) Definitivno sem jaz bolj poštena.	Jaz bolj poštena	Poštenost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
D1. 32) Če nekaj		Vesta, da bosta	Pričakovanje kazni	Kaznovanje lastnih

naredita narobe, vesta, da bosta dobila kazen		dobila kazen		otrok
D1. 33) in da bosta morala za svoja dejanja odgovarjati.		Odgovornost za svoja dejanja	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
D1. 34) Vedno vse to tudi razčistimo.		Razčiščenje	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
D1. 35) Oboje je učinkovito.	Oboje učinkovito	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
D1. 36) Odvisno od otrokovega karakterja		Odvisno od otrokovega karakterja	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
D1. 37) in situacije.		Odvisno od situacije	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
D2. 1) Stara sem 59 let,		59 let	Starost	Opis sogovornice
D2. 2) živim v Ljubljani	Ljubljana	Slovenija	Kraj bivanja	Opis sogovornice
D2. 3) in predstavljam starejšo generacijo.		Starejša	Generacija	Opis sogovornice
D2. 4) Odraščala sem v okolici Ljubljane,	Ljubljana	Slovenija	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
D2. 5) skupaj s sestro,	Sestra	Dva otroka	Število otrok	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
D2. 6) vzgajala pa sta me oče in mama.		Mama in oče	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
D2. 7) Oče je umrl, ko sem bila stara 15 let.		Smrt očeta	Smrt v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
D2. 8) Zdaj sem poročena		Poročena	Partnerstvo	Predstavitev sogovornice
D2. 9) in imam dva odrasla otroka.		Dva otroka	Otroci	Predstavitev sogovornice
D2. 10) Kaznovana sem bila le enkrat.		Samo enkrat	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu

D2. 11) Oče me je enkrat udaril, drugače pa ni bilo kazni.	Udarec	Fizična kazen	Oblike kazni	Kaznovanje v otroštvu
D2. 12) Kazen je bila absolutno upravičena	Absolutno upravičena	Upravičena	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
D2. 13) in primerna,		Primerna	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
D2. 14) vendar se mi takrat ni zdelo tako.		Neupravičena	Odnos do prejete kazni v otroštvu	Kaznovanje v otroštvu
D2. 15) Bila je bila tudi učinkovita.		Učinkovita	Odnos do prejete kazni danes	Kaznovanje v otroštvu
D2. 16) Udarec po obrazu	Udarec po obrazu	Fizična kazen	Oblike kazni	Kaznovanje lastnih otrok
D2. 17) in prepoved izhodov.	Prepoved izhodov	Prepoved	Oblike kazni	Kaznovanje lastnih otrok
D2. 18) Menim, da sem bolj stroga kot mama, a manj, kot je bil moj oče.	Bolj stroga kot mama, a manj kot oče	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
D2. 19) Težko je reči zaradi različnega časa in druge generacije.	Težko reči zaradi različnega časa in druge generacije	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
D2. 20) Pogovor,		Pogovor	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
D2. 21) če to ne učinkuje, pa z udarcem okoli ušes.		Če pogovor ne učinkuje, udarec okoli ušes	Najučinkovitejši načini kaznovanja	Kaznovanje in discipliniranje
E1. 1) Stara sem 50 let		50 let	Starost	Opis sogovornice
E1. 2) in živim v Ljubljani.	Ljubljana	Slovenija	Kraj bivanja	Opis sogovornice
E1. 3) Najprej smo živeli pri starih starših,		Pri starih starših	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 4) pri mojih sedmih letih pa smo se kot petčlanska družina preselili v novo hišo.		Trije otroci	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu

E1. 5) Vzgajali so me starši,		Mama in oče	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 6) še vedno pa je na nas veliko vplivala stara mama.		Stara mama	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 7) Zdaj živim v izvenzakonski skupnosti	Izvenzakonska skupnost	Izvenzakonski partner	Partnerstvo	Predstavitev sogovornice
E1. 8) in imam enega sina, ki je star 19 let.	En sin	1 otrok	Otroci	Predstavitev sogovornice
E1. 9) Partner ne živi na istem naslovu,	Partner ne živi na istem naslovu	Izvenzakonski partner	Partnerstvo	Predstavitev sogovornice
E1. 10) vendar čez dan vsak dan pride k nam,	Vsak dan pride k nam	Izvenzakonski partner	Partnerstvo	Predstavitev sogovornice
E1. 11) kasneje pa odide, saj skrbi za svojo mamo, ki je šibkega zdravja.	Skrbi za obolelo mamo	Izvenzakonski partner	Partnerstvo	Predstavitev sogovornice
E1. 12) Ne spomnim se, da bi bila kdaj kaznovana.		Ne	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu
E1. 13) Otroci smo bili zelo samostojni,		Samostojni	Otroci v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 14) ker sta starša čez dan delala,	Čez dan delala	Zaposlena	Poklic staršev	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 15) vsak dan pa sta nam določila nekaj opravil, ki smo jih morali opraviti še predno sta se vrnila domov.	Morali opravljati opravila, ki so jih določili starši	Opravila	Otroci	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 16) Ni bilo veliko prepovedi,		Prepovedi	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E1. 17) imeli pa smo nekaj dogovorov.	Dogovori	Verbalno discipliniranje	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E1. 18) Paziti smo		Morali paziti drug	Otroci	Predstavitev

morali drug na drugega.		na drugega		družinskega življenja v otroštvu
E1. 19) Držali smo se tistega, kar smo se dogovorili,		Dogovori	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E1. 20) zato ni bilo nikoli nobenega nestrinjanja.	Nikoli nobenega nestrinjanja	Dogovori	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E1. 21) Imeli smo spoštovanje do staršev.		Imeli spoštovanje do staršev	Otroci	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 22) Če smo si kaj želeli, smo morali biti vztrajni	Morali biti vztrajni	Vztrajnost	Otroci	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 23) in za to vljudno prositi.	Morali vljudno prositi za kakšno stvar	Vljudnost	Otroci	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 24) V srednji šoli sem bila dovolj neodvisna od staršev, ker sem imela štipendijo	Zaradi štipendije	Neodvisnost	Otroci	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 25) in ker sem čez počitnice delala.	Zaradi dela med počitnicami	Neodvisnost	Otroci	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 26) Tudi za tisto, kar sem si nameravala kupiti s svojim denarjem, sem vedno povedala doma.	O nakupih s svojim denarjem	Obveščanje v družini	Otroci	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E1. 27) Ker je moj otrok dovolj samostojen, mu ne omejujem veliko stvari.		Nekaj omejevanja	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
E1. 28) Glede šole ni tolerance,		Poudarek na šoli	Poudarek	Discipliniranje lastnih otrok
E1. 29) stvari mora opraviti ustrezno, glede na njegove zmožnosti.		Zahteve glede na njegove zmožnosti	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok

E1. 30) Če gre „ven”, mora biti vedno dosegljiv na mobilni telefon		Obvezno javljanje na telefon	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
E1. 31) in vedno ga pridem iskat k prijateljem.		Ga pride iskat k prijateljem	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
E1. 32) Glede tega, kar si je želel kupiti, je moral vedno povedati, čeprav naj bi bil to njegov denar.		Glede lastnih nakupov	Obveščanje v družini	Discipliniranje lastnih otrok
E1. 33) Imamo jasno določena pravila,		Pravila	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
E1. 34) ki jih določimo s pogovorom		Pogovor	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
E1. 35) in dogovorom.		Dogovori	Oblike discipliniranja	Discipliniranje lastnih otrok
E1. 36) Spomnim se le enega primera, ko smo imeli z njim težave v šoli, vendar je bila zanj kazni že to, da je videl, da smo bili mi prizadeti, zato dodatno ni bil kaznovan.		Zanj kazni to, da je videl, da smo bili mi prizadeti	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
E1. 37) Včasih je dobil tudi prepoved oz. omejitev uporabe računalnika.	Prepoved oz. omejitev uporabe računalnika	Odvzem privilegijev	Oblike kaznovanja	Kaznovanje lastnih otrok
E1. 38) Približno podobno.	Podobno	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
E1. 39) Tudi sin mene na nek način vzgaja,	Tudi sin mene vzgaja	Otrok vzgaja starše	Otroci	Opis sogovornice
E1. 40) sploh glede tega, ko skušam od njega dobiti kakšno informacijo, mi da jasno vedeti, do kje	Kje je meja	Otrok vzgaja starše	Otroci	Predstavitev sogovornice

lahko raziskujem in kje je meja.				
E1. 41) Najhujša kazen menim, da je to, da mu, ko nekaj naredi narobe, daš vedeti, da se počutiš slabo in si žalosten.		Da daš otroku vedeti, da se slabo počutiš in si žalosten	Najučinkovitejši načini kaznovanja	Kaznovanje in discipliniranje
E1. 42) Ali pa to, da ne dobiš vsega, kar si želiš, ampak se moraš za določene stvari bolj potruditi.		Da ne dobi vsega, kar si želi, ampak se mora za določene stvari potruditi	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
E2. 1) Stara sem 75 let		75 let	Starost	Predstavitev sogovornice
E2. 2) in živim v Ljubljani.	Ljubljana	Slovenija	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
E2. 3) Odraščala sem v Ljubljani,	Ljubljana	Slovenija	Kraj odraščanja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E2. 4) v družini s štirimi otroki in s starši.		4 otroci	Število otrok v družini	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E2. 5) Vzgajala sta me oče in mama.		Mama in oče	Vzgoja	Predstavitev družinskega življenja v otroštvu
E2. 6) Zdaj sem mama treh otrok		3 otroci	Otroci	Predstavitev sogovornice
E2. 7) in vdova,		Vdova	Partnerstvo	Predstavitev sogovornice
E2. 9) živim pa s hčerko in vnukom.		S hčerko in vnukom	Kraj bivanja	Predstavitev sogovornice
E2. 9) Ne, nikoli.		Nikoli	Pojavnost	Kaznovanje v otroštvu
E2. 10) Imeli smo določena pravila, ki jih je bilo treba upoštevati,		Pravila	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E2. 11) na primer kdo bo šel na njivo, kdo bo	Kdo bo šel na njivo in	Pravila	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu

postoril kaj po hiši.	kdo bo kaj postoril po hiši			
E2. 12) Vedno smo morali biti tudi ob točno dogovorjeni uri doma.	Točen prihod domov	Pravila	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E2. 13) Pravila je postavljala mama,	Postavljala jih je mama	Pravila	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E2. 14) mi pa jih nikoli nismo kršili.	Vedno upoštevana	Pravila	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E2. 15) Če kdo česa ni znal, se je moral učiti,	Če česa nisi znal, si se moral učiti	Pravilo	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E2. 16) narediti so morali domačo nalogo	Narediti domačo nalogo	Pravilo	Oblike discipliniranja	Discipliniranje v otroštvu
E2. 17) in niso smeli ven, na primer v kino, če tega niso naredili.	Prepoved izhodov	Prepoved	Oblike kaznovanja	Kaznovanje v otroštvu
E2. 18) Približno enako.	Enako	Strogost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
E2. 19) Morda so bili moji načini bolj učinkoviti,	Moji načini bolj učinkoviti	Učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
E2. 20) ker smo se več pogovarjali	Več pogovora	Razlog za večjo učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
E2. 21) in imeli več dogovorov.	Več dogovorov	Razlog za večjo učinkovitost	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Kaznovanje in discipliniranje
E2. 22) Da se usedeš in pogovoriš,		Pogovor	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje
E2. 23) da se sprejme		Dogovor	Najučinkovitejši	Kaznovanje in

dogovor, ki ustreza tako otroku kot staršu,			načini discipliniranja	discipliniranje
E2. 24) za kar pa si je potrebno vzeti več časa.		Potrebno si vzeti čas	Najučinkovitejše oblike discipliniranja	Kaznovanje in discipliniranje

Priloga M: Osno kodiranje
Tabela 9.2.: Osno kodiranje

Kategorija	Podkategorija	Pojem	Podpojem
PREDSTAVITEV SOGOVORNIKA/SOGOVORNICE	Starost	29 let (B1)	
		38 let (D1)	
		49 let (A1, B2)	

		50 let (E1)	
		52 let (C1)	
		59 let (D2)	
		70 let (A2)	
		75 let (E2)	
		80 let (C2)	
	Kraj bivanja	Slovenija	Ljubljana (A1, C1, C2, D1, D2, E1, E2)
			Ljubljana Vevče (A2)
			Gabrovka (B1)
			Zreče (B2)
		Razlog za prihod v Slovenijo (C2)	Brat prosil, da pride za varuško (C2)
		Hiša, v kateri je odrasčala (A1)	
		Hiša, v kateri živim s hčerko in vnukinjama (A2)	
		Z dvema otrokoma, vnukom ter njegovo partnerko (C2)	
		Pri moževih starših (B1)	
		V času odrasčanja otrok	Ljubljana (B2)
		Z možem in dvema otrokoma (D1)	
		S hčerko in vnukom (E2)	
	Generacija	Srednja (A1, B1, C1, D1, E1)	
		Starejša (A2, B2, C2, D2, E2)	
	Zaposlitev	Tovarna	Yulon (A2)
			Delo v laboratoriju (A2)

	Družina	Bratje in sestre	Še vedno živijo v Medžimurju (C2)
		Le ona in njen brat v Sloveniji (C2)	
		Brat prišel v Slovenijo pred njo (C2)	
	Otroci	1 otrok	En sin (C1, E1)
			Ena hči (B1)
		2 otroka (D1, D2, A1)	Dve hčerki (A1)
		3 otroci (B2)	
		4 otroci (A2)	
		Samostojni (B2)	Živijo svoje življenje (B2)
			To je bil moj namen (B2)
			Zadovoljna (B2)
			Odraž dobre vzgoje (B2)
		Stanujejo v isti hiši (C1, A1)	
		Otrok vzgaja starše	Tudi sin mene vzgaja (E1)
			Kje je meja (E1)
		Vzgoja otrok	Otroke vzgajala sama (B2)
	Vnuki	1 vnuk	Ena vnukinja (A1)
	Partnerstvo	Vdova (E2, A2)	Smrt moža (A2)
		Dvakrat ločena (B2)	
		Poročena (B1, D2, D1)	
		Trajanje zakona	Dve leti (B1)
		Izvenzakonski partner (E1)	Partner ne živi na istem naslovu (E1)
			Vsak dan pride k nam (E1)
			Skrbi za obolelo mamo (E1)

PREDSTAVITEV DRUŽINSKEGA ŽIVLJENJA V OTROŠTVU	Kraj odraščanja	Slovenija	Ljubljana (A1, D2, E2)
			Velenje (B2)
			Rečica ob Savinji (B1)
			Ljubljana Zadvor (A2)
		Hrvaška	Medžimurje (C2)
			Čakovec (C2)
		Preselitev	Ljubljana (B1)
			K maminemu novemu partnerju (B1)
		Pri stari mami (C1)	
		Pri starih starših (E1)	
		Na kmetih (C1)	
		Razlog za odraščanje pri stari mami	Ker je bilo težje dobiti vrtec (C1)
		V hiši, kjer živim še danes (C1)	
		V hiši (D1)	
	Kraj rojstva	Ljubljana (A2)	
	Število otrok v družini	Štirje otroci (A1, A2, E2)	
		Trije otroci (B1, E1)	
		En otrok	Nezakonski otrok (B2)
		Dva otroka (C1, D1, D2)	
		Deset otrok (C2)	
	Otroci	Vsi vedno pridni (C2)	
		Delali na njivi (C2)	
		Samostojni (E1)	
		Opravila (E1)	
		Morali paziti drug na drugega (E1)	

		Imeli spoštovanje do staršev (E1)	Morali spoštljivo prositi starše za kakšno stvar (E1)
		Vztrajnost	Morali biti vztrajni (E1)
		Vljudnost	Morali vljudno prositi za kakšno stvar (E1)
		Neodvisnost	Zaradi štipendije (E1)
			Zaradi dela med počitnicami (E1)
		Obveščanje v družini	O nakupih s svojim denarjem (E1)
	Starši	Dobri z otroki (C2)	
	Vloga v družini	Najmlajši otrok (A2)	
	Vzgoja	Mama in oče (A1, C1, C2, D2, E1, E2)	Kasneje sta me vzgajala mama in oče (C1)
		Mama in očim (B1)	
		Mama (B2)	Očim ni imel večje vloge pri vzgoji (B2)
		Stara mama, star ata in tete (C1)	
		Vpliv stare mame (E1)	
		Ni bilo vzgoje (D1)	
		Vloga očima	Očim v vlogi pravega očeta (B1)
		Stroga vzgoja s strani mame (B2)	
		Poudarek na vljudnosti (B2)	
		Čas najstrožje vzgoje	Pubertetniška leta (B2)
		Način obnašanja pred ljudmi (B2)	
		Lep način vzgoje (C2)	
		Le kričanje (D1)	

	Bivalne razmere	Hiša z njivo (A2)	
	Strategije preživetja	Pridelovanje zelenjave, gojenje prašičev (A2)	
		Mama šivala (A2)	
	Poklic staršev	Oče zaposlen (A2)	
		Mama gospodinja (A2)	
		Mama šivilja (A2)	
		Zaposlena (E1)	Čez dan delala (E1)
	Ločitev v družini	Ločitev staršev (B1)	
	Smrt v družini	Smrt očeta (C1, D2)	
	Stiki z očetom	Z očetom ni veliko stikov (B1)	
		Več stikov v srednji šoli (B1)	
	Stiki s starši	Za vikend (C1)	
	Družinska razmerja	Ponovna poroka v družini	Poroka mame z očimom (B2)
	Reakcija staršev na dejanja, s katerimi se niso strinjali	Ni takšnega primera (C2)	
KAZNOVANJE V OTROŠTVU	Pojavnost	Da (A2, B1, B2, C1, D1)	Velikokrat (B2)
			Velikokrat, vendar ne po svoji krivdi (D1)
			Večkrat (C1, D1)
		Ne (C2, D2, E1, E2)	Nikoli (C2, E2)
		Samo enkrat (D2, A1)	
	Razlogi za kaznovanje	Zamujanje domov (A1)	
		Izguba atlasa (A2)	
		Pobeg od doma (B2)	

		Če si naredil kaj narobe (B2)	
		Če nisi ubogal na prvo besedo (B2)	
		Če si kaj uničil nalašč (B2)	
		Odgovornost za druge (D1)	K tej odgovornosti težil oče (D1)
	Oblike kaznovanja	Prepoved (A1, A2, B1, D1, E2)	Prepoved izhodov (A1, D1, E2)
			Prepoved obiskovanja sosedov (A2)
			Prepoved uporabe računalnika ali televizije (B1)
		Odvzem privilegijev (B1)	Prepoved uporabe računalnika ali televizije (B1)
		Verbalna kazen (A2, B2)	Ozmerjanje (A2)
			Grožnja s kuhalnico (B2)
			Klic policistov (B2)
		Fizična kazen (B1, B2, C1, D1, D2)	Tepež po riti (B1)
			Udarec s kuhalnico (B2)
			Tepež s palico (C1)
			Udarec (C1, D2)
			Tepež (D1)
			Udarec po riti ali nogi (B2)
			Klofuta (B2)
		Umik (B1, D1)	Poslana v sobo (B1, D1)
		Stanje v kotu (C1)	
		Odrekanje	Da nečesa nisem dobil (C1)

			Odrekanje sladkarij (D1)
		Takoj se vrniti domov (B2)	
	Odnos do prejete kazni v otroštvu	Občutki	Bes (A1)
			Užaljenost (A1)
		Neupravičenost (A1, B1, C1, D2)	
		Neprimerna (A2, B1)	
	Odnos do prejete kazni danes	Upravičena (A1, A2, B1, D2)	Absolutno upravičena (D2)
		Neupravičeno (B2, C1)	
		Dosežen namen (A1)	
		Primerna (A2, D2)	
		Neprimerno (B2)	
		Včasih primerne, velikokrat pa ne (D1)	
		Učinkovita (A2, D2)	
		Včasih učinkovite, včasih ne (B1, C1)	
		Neučinkovitost	Neučinkovitost pri hrani (B2)
			Nikakor učinkovite (D1)
		Nezaslužena na takšen način (B2)	
		Včasih zaslužena (B2)	
		Včasih si je kazen zaslužil, velikokrat tudi ne (C1)	

		Učinkovitost odvisna od situacije in kazni (B1)	
	Posledica prejete kazni	Ni ponovitve (A1)	
		Ne hoditi k sosedom (A2)	
		Nezmožnost jesti določene stvari (B2)	
		Strah (B2)	
		Skrivanje stvari pred starši (B2)	
		Laganje (B2)	
		Prelaganje krivde na druge (B2)	
		Izogibanje kazni	Da ne bi bila sama kaznovana (B2)
			Čeprav sem vedela, da bodo drugi kaznovani (B2)
	Reakcija na kazen	Ugovarjanje (D1)	
	Pričakovanje kazni	Lahko kazen pričakovala (D1)	
	Vpliv kaznovanja na druge	Tudi sestrični bilo hudo ob opazovanju (B2)	
	Kraji kaznovanja	Doma in v šoli (C1)	
DISCIPLINIRANJE V OTROŠTVU	Oblike discipliniranja	Prepovedi (E1)	
		Dogovori (E1)	Nikoli nobenega nestrinjanja (E1)
		Pravila (E2)	Kdo bo šel na njivo in kdo bo kaj postoril po hiši (E2)
			Točen prihod domov (E2)

			Postavljala jih je mama (E2)
			Vedno upoštevana (E2)
			Če česa nisi znal, si se moral učiti (E2)
			Narediti domačo nalogo (E2)
	Odnos do prejetega načina discipliniranja danes	Primerni (C2)	
		Pravični (C2)	
		Učinkoviti (C2)	
KAZNOVANJE LASTNIH OTROK	Oblike kaznovanja	Pospraviti za seboj (A1)	
		Verbalna kazen	Dretje (A2)
			Povzdigniti glas (C1)
		Prepoved (A2, C1, D2)	Prepoved izhodov (A2, D2)
		Fizična kazen	Cukanje za lase (A2)
			Udarec (B2, D1)
			Udarec po obrazu (D2)
			Še posebej pri starejši hčerki (B2)
			Tepež po riti (C1, B1)
			Nikoli (C2)
		Stanje v kotu (B1)	Tam mora ostati pol minute (B1)
		Odvzem privilegijev	Prepoved gledanja televizije (D1)
			Odvzem tablice ali telefona (D1)

			Morata prej v posteljo (D1)
			Prepoved oz. omejitev uporabe računalnika (E1)
			Vreči igrače stran (A1)
			Skriti igrače (A1)
	Razlogi za kaznovanje	Zanj kazen to, da je videl, da smo bili prizadeti mi (E1)	
		Če sta kaj razmetali (A1)	
		Zamujanje domov (A1)	
		Slab šolski uspeh (A2)	
		Afekt čustev (B2)	
		Izpostavljenost nevarnosti (B2)	
	Reakcija na kazen	Se ji zdi smešno (B1)	
		Kazen vzela kot igro (B1)	
	Jakost kazni	Pri hujših kršitvah hujša kazen (D1)	
	Pričakovanje kazni	Vesta, da bosta dobila kazen (D1)	
	Učinkovitost kazni	Pošiljanje v kot bolj učinkovito kot grožnje (B1)	
	Posledica kazni	Se sama od sebe postavi v kot (B1)	
		Vidni pozitivni učinki (B1)	
	Spremembe v načinu kaznovanja	Ugotovitev, da fizična kazen ne učinkuje (B2)	

		Odločitev za prenehanje fizičnega kaznovanja (B2)	
	Pogostost zadajanja fizične kazni	Pri vsakem otroku trikrat (B2)	
	Občutki ob gledanju partnerjevega fizičnega kaznovanja otrok	Mi je bilo hudo (B2)	
DISCIPLINIRANJE LASTNIH OTROK	Oblike discipliniranja	Opozorilo (D1, A1)	Opozorilo na posledice (A1)
			Na odrekanje novih igrač (A1)
			Na odvzem igrač (A1)
		Pogovor (A1, B1, B2, C2, D1, E1)	
		Dogovor (B2, A2, C1, E1)	Prihajanje domov glede na dogovor (A1)
		Meje (C1)	
		Pravila (E1)	
		Odgovornost za svoja dejanja (D1)	
		Obvezno javljanje na telefon (A1, E1)	
		Obvezna obveščenost o tem, kje sta (A1)	
		Obveščenost o tem, kdaj prideta (A1)	
		Obvezno obvestilo o zamujanju (A1)	
		Obvezno obvestilo ob prihodu na cilj (A1)	
		Odmik (B1)	

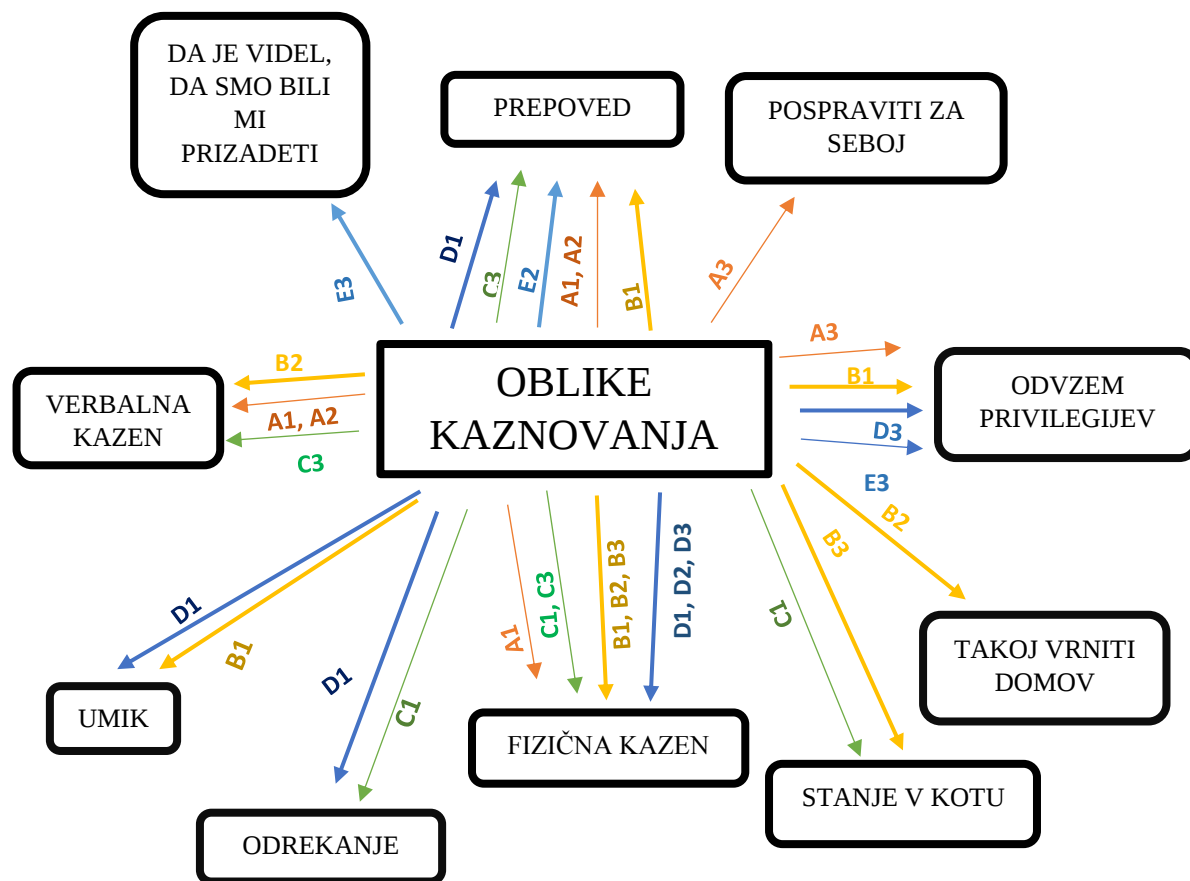
		Grožnja (D1, B1, B2)	Grožnja s tepežem (B1)
			Zastraševanje z elektriko (B2)
		Izmikanje stvarim (B2)	Otrok nisem jemala v trgovino (B2)
			Ker sem vedela, da bodo tečnarili za sladkarije (B2)
		Razčiščenje (D1)	
		Nekaj omejevanja (E1)	
		Zahteve glede na njegove zmožnosti (E1)	
		Priti iskati k prijateljem (E1)	
		Obveščanje v družini	Glede lastnih nakupov (E1)
	Poudarek	Poudarek na šoli (D1)	
KAZNOVANJE IN DISCIPLINIRANJE	Primerjava načinov, ki so jih bili deležni, z načini, ki so jih uporabljali	Strogost	Enako (A1, B1, C2, E2)
			Podobno (A2, E1)
			Moji načini manj strogi (B2, C1)
			Starši ne zelo strogi do mene (A1)
			Jaz ne zelo stroga do svojih otrok (A1)
			Nihče nikoli strog (C2)
			Bolj stroga kot mama, a manj kot oče (D2)
		Učinkovitost	Približno enako (A2)
			Enako (C2)

			Oboje učinkovito (D1)
			Moji načini bolj učinkoviti (B1, B2, C1, E2)
			Težko reči zaradi različnega časa in druge generacije (D2)
			Približno enako zaradi podobnih načinov in vzrokov kazni (A2)
			Pogovor učinkuje bolje kot prepoved izhodov (A1)
			Prepoved izhodov učinkuje (A1)
		Razlog za večjo učinkovitost	Večja umirjenost (B2)
			Otroci so morali razmišljati o tem, kaj so naredili (B2)
			Si vzeli več časa (B2)
			Ker po tepežu ni pogovora (B2)
			Več pogovorov (E2)
			Več dogovorov (E2)
		Poštenost	Jaz bolj poštena (D1)
		Drugačen način, kot ga je bila deležna	Razmišljala o tem, kako ne biti takšna kot mama (B2)
			Razmišljala, kako priti do učinka na drugačen način (B2)

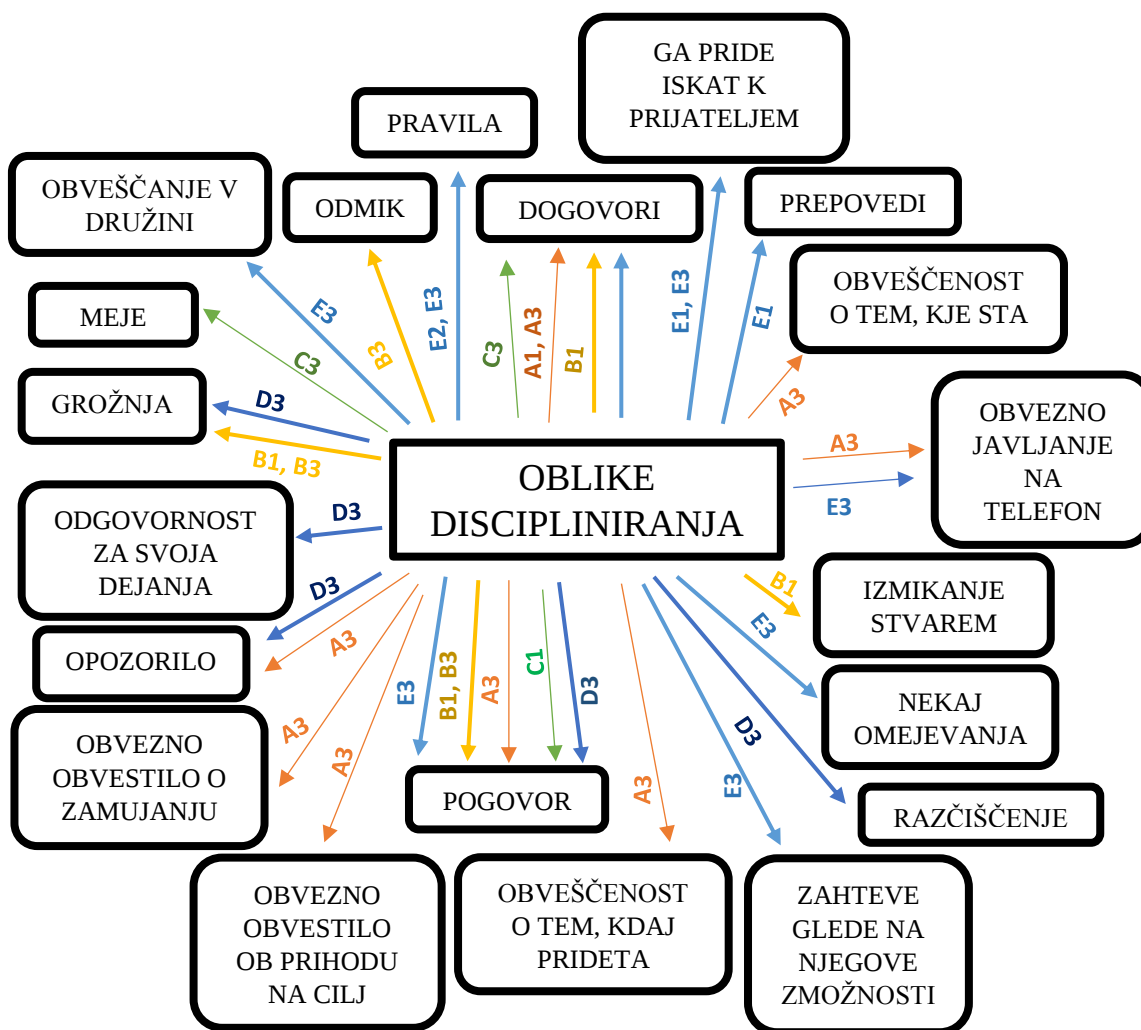
			Poskuša ne ravnati po vzgoji, ki jo je bila deležna (D1)
			Ni bilo enostavno ravnati drugače (B2)
	Najučinkovitejši načini discipliniranja	Pogovor (A1, B2, C1, C2, D2, E2)	Besede (C1)
		Meje (A1, B1)	
		Dogovor (E2)	
		Obrazložitev posledic (A1)	
		Pomiritev (B2)	
		Zaposlitev z nečim drugim (B2)	
		Razumevanje otroka (B2)	
		Odkvisno od posameznega otroka in družbe (C1)	
		Odkvisno od otrokovega karakterja (D1)	
		Odkvisno od situacije (D1)	
		Da ne dobi vsega, kar si želi, ampak se mora za določene stvari potruditi (E1)	
		Potrebno si vzeti čas (E2)	
	Najučinkovitejši načini kaznovanja	Odkvem predmetov ali privilegijev (A1, A2)	Odkvem računalnika ali televizije (A1)
		Odkgovarjanje za svoja dejanja	Povezava med kaznijo in razlogom kaznovanja (A1)

		Prepoved	Prepoved izhodov (A2)
		Jakost kazni odvisna od vrste prekrška (B1)	
		Če pogovor ne učinkuje, udarec okoli ušes (D2)	
		Da daš otroku vedeti, da se slabo počutiš in si žalosten (E1)	
	Zakaj fizična kazen ne učinkuje	Ker se otrok pretepanja, če je letemu preveč izpostavljen, navadi (C1)	

Priloga N: Odnosno kodiranje
 Shema 9.1.: Prejete kazni v otroštvu

Shema 9.2.: Oblike discipliniranja v otroštvu

Shema 9.3.: Uporaba (po njihovem mnenju) najučinkovitejših načinov kaznovanja otrok

NI RAZVIDNO IZ ODGOVOROV

UPORABLJA NAČINE KAZNOVANJA, ZA KATERE MENI, DA SO NAJUČINKOVITEJŠI →

NE UPORABLJA NAČINOV KAZNOVANJA, ZA KATERE MENI, DA SO NAJUČINKOVITEJŠI ----->

Shema 9.4.: Uporaba (po njihovem mnenju) najučinkovitejših načinov discipliniranja otrok

